

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

**ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΤΟΠΟΥ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΛΕΝΕΤΗ ΕΛΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΣΑΜΑΡΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΔΗΜΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	13
Α. Ιστορία	13
1. Αρχαίοι χρόνοι	13
2. Ρωμαϊκοί χρόνοι	14
3. Βυζαντινοί χρόνοι	14
4. Τουρκοκρατία	15
5. Επαναστατικοί χρόνοι	15
6. Μεταεπαναστατικοί χρόνοι	16
7. Εικοστός αιώνας	17
α. 1910 – 1920	17
β. 1920 – 1930	17
γ. 1930 – 1940	21
δ. 1940 έως σήμερα	22
Β. Γενικά στοιχεία	26
1. Δήμος Καισαριανής	26
2. Δημόσιοι Οργανισμοί	26
3. Σχολεία	27
4. Αθλητισμός και αθλητικά σωματεία	28
5. Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία	29
6. Σκοπευτήριο Καισαριανής	32
7. Πνευματικό κέντρο	33
8. Θέατρα	34
Γ. Κλίμα	34
Δ. Τοπογραφικά στοιχεία	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	37
A. Φυτεύσεις	37
B. Άρδευση	37
Γ. Κλάδευμα	38
Δ. Φυτοπροστασία	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	39
A. Αισθητικό δάσος Καισαριανής	39
B. Χώροι Σκοπευτηρίου	41
α. Άλσος Σκοπευτηρίου	42
β. 300άρης στόχος	43
γ. 100άρης στόχος	45
δ. Δασικό κομμάτι	46
ε. Δάσος Αράπη	48
Γ. Χώροι Ηριδανού	49
α. Πάρκο Ανατολικής Θράκης	49
β. Πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου	51
γ. Πάρκο Τσάφου	52
δ. Παιδική χαρά	53
Δ. Πάρκα	55
α. Πάρκο Αϊ Γιάννη	55
β. Πάρκο Αλεξάνδρου	57
γ. Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου	59
δ. Πάρκο 2ας Μαΐου	60
ε. Πάρκο Μισούντος	61
E. Πλατείες	62
α. Πλατεία Αγίου Νικολάου	62
β. Πλατεία Εκκλησίας Κοίμησης της Θεοτόκου	63
γ. Πλατεία Καισαριανής	64
ΣΤ. Δενδροστοιχίες	65
Z. Νησίδες	65
α. Νησίδα λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως	65

	Σελίδα
β. Νησίδα λεωφόρου Πεντέλης	66
Η. Παρτέρια Γρηγορίου Θεολόγου	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ...	68
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I. ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ	75
A. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα	75
1. Αριά	75
2. Βραχυχίτων ο σφενδαμόφυλλος	77
3. Ελιά	79
4. Ευκάλυπτος	82
5. Καζουαρίνα	85
6. Κυπαρίσσι Αριζόνας	88
7. Πεύκη η ήμερη	90
8. Χαρουπιά	93
B. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα	95
1. Ακακία η ροδομέταξη	95
2. Καλλωπιστική δαμασκηνιά	97
3. Κελρετόρια	99
4. Κερκίς	101
5. Λεύκη η αργυρόλευκη	103
6. Μελία	105
7. Πλάτανος ανατολικός	107
8. Σοφόρα ιαπωνική	109
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ	111
A. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θάμνοι	111
1. Αγγελική	111
2. Βιβούρνο το κοινό	113
3. Δάφνη	115
4. Δαφνοκέρασος	117

	Σελίδα
5. Δενδρολίβανο	119
6. Ευώνυμο ιαπωνικό	121
7. Κυδωνίαστρο γαλακτώδες	123
8. Λιγούστρο ιαπωνικό	125
9. Μυρτιά	127
10. Πικροδάφνη	129
11. Τούγια	132
12. Φωτίνια	134
B. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι	136
1. Αλμυρίκη	136
2. Ιβίσκος συριακός	138
3. Καλλωπιστική ροδιά	140
4. Λαγκεστρέμια	142
5. Λιπία	145
6. Λυγαριά	147
7. Τριανταφυλλιά	149
8. Φορσύθια	153
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III. ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	155
A. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά	155
1. Αγιόκλημα	155
2. Κισσός	157
3. Πλουμπάγκο	159
B. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά	161
1. Γιασεμί κίτρινο	161
2. Παρθενοκισσός τρίλοβος	163
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	165
A. Ετήσια ποώδη καλλωπιστικά φυτά	165
1. Άλυσσο	165
2. Ανθέμις η χία	167
B. Πολυετή ποώδη καλλωπιστικά φυτά	169
1. Βίγκα	169
2. Γεράνι	171

	Σελίδα
3. Γκαζάνια	174
4. Διμορφοθήκη	176
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	178
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο άνθρωπος από τη στιγμή που εγκατέλειψε την ύπαιθρο και εγκαταστάθηκε στις πόλεις άρχισε να αποξενώνεται από τη φύση. Οι πόλεις απέκτησαν και αποκτούν διαρκώς όλο και περισσότερους κατοίκους, οι οποίοι με τις δραστηριότητές τους δημιουργούν προβλήματα και βαθειά αλλοίωση των διεργασιών του φυσικού περιβάλλοντος. Όμως και το δομημένο περιβάλλον επιδρά με πολλούς τρόπους και προκαλεί ριζικές αλλαγές. Για αυτό το λόγο ο άνθρωπος δημιούργησε πάρκα, πλατείες, νησίδες, δενδροστοιχίες, ζαρντινιέρες και παρτέρια για να δώσει μια πινελιά πράσινου στη πόλη του, για να φέρει τη φύση κοντά του.

Το πράσινο αποτελεί ζωτικής σημασίας στοιχείο αφού συμβάλλει στην απορρύπανση της επιβαρυσμένης ατμόσφαιρας, στην αισθητική και στην εν γένει βιωσιμότητα του αστικού χώρου. Παράλληλα στις σημερινές συνθήκες, εκτός από περιβαλλοντικά και οικολογικά, το αστικό πράσινο έχει επιφορτισθεί με τον πρόσθετο ρόλο της κοινωνικής, της ψυχολογικής και της οικονομικής διεξόδου.

Τα πάρκα και το αστικό πράσινο γενικότερα μπορεί να βελτιώσουν την υγεία και τη διάθεση των κατοίκων, ενώ τα οφέλη και οι λειτουργίες της βλάστησης μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης. Βελτιώνουν επίσης το κλίμα και αυτό επιτυγχάνεται με την επίδραση την οποία έχουν τα φυτά στη μείωση της θερμοκρασίας, στην εξισορρόπηση της υγρασίας, στη βελτίωση του φωτεινού καθεστώτος, στη δέσμευση της σκόνης και των αερίων ρύπων, καθώς και στη ρύθμιση της κυκλοφορίας του αέρα.

Οι χώροι πράσινου είναι ανεκτίμητος πλούτος για μια πόλη και αναντικατάστατοι περιβαλλοντικοί πόροι, οι οποίοι προσφέρουν εξαιρετικά πολύτιμες υπηρεσίες στην ποιότητα ζωής ενός κατοίκου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκεκριμένη εργασία αναφέρεται στον Δήμο Καισαριανής. Η Καισαριανή είναι μία από τις ανατολικές συνοικίες της Αθήνας. Η πόλη σήμερα, αφού πέρασε «δια πυρός και σιδήρου», θεωρείται προνομιακή για κατοικία εξαιτίας κυρίως του περιβάλλοντος χώρου και της ζεστασιάς των κατοίκων της. Η πόλη εξακολουθεί να αναπτύσσεται και έχει κερδίσει αρκετά με τους αγώνες της. Ορθοπόδησε και ορθοστάτησε. Η ιστορία της πλανάται παντού. Ευρίσκεται στο κάθε κομμάτι της. Περισσότερα στοιχεία για την ιστορία της θα αναφερθούν στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους. Κυρίως όμως θα αναλυθεί το αστικό πράσινο του Δήμου Καισαριανής και συγκεκριμένα οι μορφές του, τα κυριότερα καλλωπιστικά φυτά τα οποία αυτό περιλαμβάνει και οι χρήσεις τους.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΔΗΜΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

Α. Ιστορία

1. Αρχαίοι χρόνοι

Η ιστορία της περιοχής της Καισαριανής συνδέεται με την ιστορία του Υμηττού. Ο Υμηττός αποτελεί σημαντικό στοιχείο της περιαστικής φύσης της Αττικής και μαζί με τα άλλα όρη, τα οποία σχηματίζουν το λεκανοπέδιο, οριοθετεί μια εξαιρετική βιοκλιματική ζώνη.

Στους ιστορικούς χρόνους, όταν η Αθήνα αναπτύσσεται οικονομικά και πολιτιστικά, η περιοχή του Υμηττού και της Καισαριανής εμφανίζονται ως κέντρα λατρείας των αρχαίων θεών, αλλά και ως τόποι υγείας εξαιτίας των πηγών του Υμηττού οι οποίες είχαν θεραπευτικές ιδιότητες. Ο περιηγητής Πausανίας αναφέρει ότι στον Υμηττό υπήρχε άγαλμα του Υμηττίου Διός, καθώς και βωμοί του Ομβρίου Διός και του Απόλλωνος Προοσίου. Η επιλογή της υψηλότερης κορυφής του βουνού για την εγκατάσταση των αγαλμάτων των θεών ήταν σύμφωνη με τις θρησκευτικές αντιλήψεις της εποχής.

Η λειτουργία του Υμηττού ως κέντρου λατρείας των αρχαίων Ελλήνων διευκολυνόταν και από την τοποθεσία. Το χαμηλό υψόμετρο του βουνού και οι σχετικά βατές επιφάνειες του έκαναν προσιτή την επικοινωνία των κατοίκων των εκατέρωθεν περιοχών και δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις για την ιερή λειτουργία του. Έτσι ο Υμηττός απετέλεσε θρησκευτικό κέντρο για τη συνάντηση των αρχαίων δήμων. Στις πλαγιές και στις σπηλιές του έστεκαν τα ιερά πολλών αρχαίων θεών και νυμφών. Το ιερό της Αφροδίτης υπήρξε, σύμφωνα με τις πληροφορίες, στο χώρο της σημερινής Καλοπούλας. Το ιερό αυτό συνδέεται με την πηγή «Κύλλου Πήρα», η οποία διευκόλυνε τις έγγυες γυναίκες και προκαλούσε τεκνογονία στις στείρες.

Οι κύριες δραστηριότητες των ανθρώπων στους ιστορικούς χρόνους δεν άλλαξαν σε σχέση με τους προϊστορικούς, με τη διαφορά ότι εκσυγχρονίστηκαν τα μέσα. Το κυνήγι συνέχισε να αποτελεί μια σημαντική δραστηριότητα, όπως επίσης και η μελισσοκομία, η γεωργία, η κτηνοτροφία και η εξόρυξη μαρμάρου. Οι δραστηριότητες αυτές

οδηγούσαν, κατ' ανάγκη, σε επεμβάσεις στο βουνό με αποτέλεσμα την αλλοίωση του και τη σχετική υποβάθμιση του χώρου.

2. Ρωμαϊκοί χρόνοι

Στους ρωμαϊκούς χρόνους η Αθήνα συνέχιζε, ως ένα βαθμό, να διατηρεί την αίγλη της ως πνευματικό και φιλοσοφικό κέντρο. Έτσι και η περιοχή της Καισαριανής συνέχιζε να εξυπηρετεί τις ανάγκες οι οποίες προέκυπταν από το ρόλο αυτό της Αθήνας. Εξάλλου η περιοχή διατήρησε τη φήμη της ως κέντρο λατρείας και στη ρωμαϊκή εποχή.

Η εμφάνιση και η εδραίωση του Χριστιανισμού συνέδεσε την πόλη της Αθήνας με την ειδωλολατρία και έτσι την απομάκρυνε από το κύριο σώμα του χριστιανικού κόσμου. Το γεγονός αυτό συμπαρέσυρε, όπως ήταν φυσικό, και τις πνευματικές λειτουργίες της πόλης. Το αποτέλεσμα ήταν να ακολουθήσει μια μακρά μεταβατική περίοδος κατά την οποία αδράνησαν οι συνήθειες, οι λειτουργίες και οι δραστηριότητες του αρχαίου κόσμου. Έτσι και η περιοχή της Καισαριανής πέρασε σε μια περίοδο στασιμότητας και στη συνέχεια αλλαγών.

3. Βυζαντινοί χρόνοι

Η μακρά αυτή μεταβατική περίοδος στην ιστορία της Καισαριανής σηματοδοτούσε και κατά κάποιον τρόπο οριοθετούσε το τέλος του αρχαίου κόσμου, του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού και την αφετηρία ενός νέου κόσμου με προσδιοριστικό στοιχείο το Χριστιανισμό. Το πνεύμα αυτό της σύνθεσης του ελληνορωμαϊκού κόσμου και του χριστιανικού κόσμου αποτυπώνεται κάπως άτσαλα και στην περιοχή του Υμηττού. Χαρακτηριστικό δείγμα της ανάμειξης αυτής είναι ότι επάνω στα αρχαία μνημεία της Καισαριανής οικοδομήθηκαν χριστιανικές εκκλησίες.

Παρατηρώντας σήμερα ο επισκέπτης την ιστορική αυτή περιοχή θα αντιληφθεί εύκολα μαρμάρινες πλάκες αρχαίου πολιτισμού, μαρμάρινα γείσα και κιονόκρανα ιωνικού ρυθμού, τα οποία κάποτε αποτελούσαν ένα πανέμορφο ναό ή και άλλα αρχαία οικοδομήματα, να είναι εντοιχισμένα σε βυζαντινά και μεταβυζαντινά κτίσματα ή σκορπισμένα σε διάφορους χώρους. Έτσι μπορεί να διαπιστώσει τη διαχρονικότητα αυτού του χώρου, ο οποίος είχε ελκύσει τον άνθρωπο από την πρώτη του

εμφάνιση και παρέμεινε ελκυστικός διαχρονικά. Η ιστορία του αποτελεί μια μικρογραφία της συνολικής ιστορίας.

Στη μακρά αυτή μεταβατική περίοδο ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Κωνστάντιος έκλεισε τον 4^ο αιώνα μ.Χ τους ναούς των θεών του Ολύμπου, ενώ δύο αιώνες αργότερα, τον 6^ο αιώνα, ο Ιουστινιανός επέβαλε τον εκχριστιανισμό του πληθυσμού των Αθηνών. Η απόφαση αυτή τον οδήγησε να κλείσει τις φιλοσοφικές σχολές, να απαγορεύσει τη διδασκαλία των επιστημών και να αποκλείσει από τα δημόσια αξιώματα τους «νοσούντας την ελληνικήν μανίαν». Ο λόγιος Μιχαήλ Ψελλός το 12^ο αιώνα μ.Χ αναφέρει ότι πόλη της Αθήνας ήταν τόπος εξορίας, ενώ αργότερα ο Μιχαήλ Ακομινάτος ή Χωνιάτης μας δίνει μια νέα μαρτυρία για τον Υμηττό επιβεβαιώνοντας ότι τότε υπήρχαν στις υπώρειες περιοχές του βουνού και κάποιοι οικισμοί ιδιαίτερης ομορφιάς, καθώς και «φροντιστήρια», όπως ονόμαζε τις φιλοσοφικές σχολές.

Οι πληροφορίες αυτές υπονοούν την ύπαρξη πνευματικής ζωής στην περιοχή της Καισαριανής κατά τη βυζαντινή περίοδο με διαφορετικό, προφανώς, χαρακτήρα. Δεν είναι όμως ούτε αρκετά σαφείς ούτε αρκετά διαφωτιστικές αναφορικά με το ζητούμενο, αν δηλαδή το κέντρο λατρείας και φιλοσοφίας, το οποίο ήταν η περιοχή στην αρχαιότητα, έπαψε να λειτουργεί ή μετεξελίχθηκε αφού προσαρμόστηκε στο νέο θρησκευτικό περιβάλλον της εποχής. Οι ενδείξεις, οι οποίες υπάρχουν, σήμερα οδηγούν μόνο σε κάποιες υποθέσεις. Το γεγονός ότι η εκκλησία των Ταξιαρχών και του Αγίου Μάρκου είναι δομημένες ή τουλάχιστον φαίνεται να είναι δομημένες επάνω σε αρχαία υλικά αποδυναμώνουν τις απόψεις για μετεξέλιξη του θρησκευτικού προσανατολισμού και ενισχύουν εκείνες για ολοκληρωτική κατεδάφιση και προσπάθεια εξαφάνισης του παλαιού. Πάντως η πολιτική του Βυζαντίου να εξαλείψει την παγανιστική αρχαιότητα ήταν ανέφικτη στη τεράστια αυτοκρατορία και έτσι παρέμεναν κάποια δείγματα της αρχαιότητας.

4. Τουρκοκρατία

Η άλωση του Βυζαντίου από τους Οθωμανούς καθόρισε μια σειρά αλλαγών, καθυστερήσεων και διώξεων για τον ελληνικό χώρο. Η σκοτεινή αυτή περίοδος θα διαρκέσει 400 ολόκληρα χρόνια. Στην περίοδο αυτή, όπως είναι φυσικό, υποβαθμίσθηκαν και οι λειτουργίες και οι δραστηριότητες της Καισαριανής. Οι Τούρκοι διακατέχονταν από εχθρικά αισθήματα απέναντι στις άλλες θρησκείες, θεωρούσαν τους ανθρώπους άπιστους και, επομένως, κάθε εκδήλωση με θρησκευτικό περιεχόμενο ήταν υπό διωγμό. Οι συμπεριφορές αυτές και ο έκδηλος φανατισμός αναίρεσαν το θρησκευτικό και πολιτιστικό χαρακτήρα της περιοχής.

Ωστόσο, σύμφωνα με όλες τις πληροφορίες, η περιοχή δεν απώλεσε τον ιαματικό της χαρακτήρα. Το εξαιρετικής ποιότητας νερό του Υμηττού συνέχιζε να προσελκύει πολλούς επισκέπτες και ο χώρος να παραμένει πολυσύχναστος. Η προσέλευση αυτή βεβαιώνεται και από τον τούρκο διανοούμενο και περιηγητή του 17^{ου} αιώνα Τσελεμπί, ο οποίος εκφράζεται, ταυτόχρονα, με κολακευτικά λόγια για τον Υμηττό.

5. Επαναστατικοί χρόνοι

Η έκρηξη της ελληνικής επανάστασης, το 1821, απετέλεσε το κορυφαίο γεγονός για τον ελληνισμό και την έναρξη μιας νέας πορείας. Οι επαναστατημένοι Έλληνες μετά από πολύχρονους, πολυαίμακτους και άνισους αγώνες ενάντια στους Τούρκους, αλλά και στην Ευρώπη της Ιεράς Συμμαχίας, κατόρθωσαν το ακατόρθωτο. Απέκτησαν την εθνική τους ανεξαρτησία και την εθνική τους αξιοπρέπεια. Το πρωτόκολλο του Λονδίνου, στις 3 Φεβρουαρίου 1830, διακήρυξε πανηγυρικά την ανεξαρτησία της Ελλάδας και την ίδρυση ελληνικού κράτους μετά από το μακραίωνα έρεβος της Τουρκοκρατίας.

6. Μεταεπαναστατικοί χρόνοι

Η Αττική προσαρτήθηκε στο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος με μια σημαντική καθυστέρηση, το 1833. Η προσάρτηση αυτή δεν στηρίχθηκε σε ένα δίκαιο κατάκτησης, αλλά στο δίκαιο ειδικής συνθήκης στο όνομα της οποίας το ελληνικό κράτος δεσμευόταν έναντι του τουρκικού ως προς την αναγνώριση των «κεκτημένων δικαιωμάτων» των οθωμανών υπηκόων που παρέμεναν στην Αττική. Η υποχρέωση αυτή, την οποία ανέλαβε το ελληνικό κράτος, προφύλαξε τα τουρκικά κτήματα της Αττικής από την εθνικοποίηση η οποία επιβλήθηκε επί των τουρκικών κτημάτων στο υπόλοιπο μέρος της ελληνικής επικράτειας. Αμέσως όμως μετά την εγκατάσταση του ελληνικού κράτους στην Αθήνα οι μέχρι τότε νομείς των οθωμανικών δημοσίων γαιών, μεταμορφωθέντες σε ιδιοκτήτες από το εισαχθέν στην Ελλάδα ρωμανογερμανικό δίκαιο, αποσύρθηκαν πουλώντας τα κτήματά τους σε Έλληνες κεφαλαιούχους. Έτσι σε περιορισμένο μέρος της ελληνικής επικράτειας σχηματίζεται μεγάλη γαιοκτησία.

Το καθεστώς αυτό της γαιοκτησίας συμπαρασύρει και τον Ύμηττό καθώς εκτάσεις του μεταβιβάστηκαν σε κεφαλαιούχους, οι οποίοι ακόμη και στις ημέρες μας προβάλλουν αυτούς τους τίτλους. Αυτό το καθεστώς περιόρισε και τις δραστηριότητες του κράτους καθώς το ιδιοκτησιακό καθεστώς, το οποίο επεβλήθη, δεν του επέτρεπε τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του βουνού. Το ιδιοκτησιακό αυτό καθεστώς ταλαιπώρησε τον Ύμηττό, αλλά και συνολικά την Αθήνα για αρκετά χρόνια. Το 1871, με την αγροτική μεταρρύθμιση του Κουμουνδούρου, το πρόβλημα τίθεται σε τροχιά επίλυσης χωρίς ωστόσο, να λυθεί οριστικά και τελεσίδικα.

Στους πρώτους μετεπαναστατικούς χρόνους η Αττική ήταν δασοσκεπής κατά 70%. Ο Ύμηττός εξακολουθεί να συγκεντρώνει την προσοχή των ανθρώπων της εποχής εξαιτίας κυρίως του εξαιρετικού νερού με τις «θαυματουργικές» ιδιότητες σύμφωνα με τις δοξασίες, αλλά και της όμορφης φύσης του. Ο ιστορικός Δ. Καμπούρογλου διέσωσε την επωδή ενός χαρακτηριστικού τραγουδιού: «Της Καλοπούλας το νερό λένε πως έχει βδέλλες, μα 'κείνο βδέλλες δεν έχει, μόνον όμορφες κοπέλες». Η παράδοση αυτή για την άριστη ποιότητα των νερών του Ύμηττού, καθώς

και η υπερβολή για το θεραπευτικό τους χαρακτήρα, διατηρήθηκε διαμέσου των αιώνων. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το διήγημα του κορυφαίου Έλληνα λογοτέχνη, Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη το «Θαύμα της Καισαριανής», το οποίο εκδόθηκε το 1901 και στο οποίο αναφέρεται στη λαϊκή δοξασία για το θαυματουργό νερό των πηγών του Υμηττού.

7. Εικοστός αιώνας

α. 1910 – 1920

Το 1917, έτος της επιχειρούμενης αγροτικής μεταρρύθμισης, η διοίκηση των δασών μεταβιβάζεται στο νεοσύστατο Υπουργείο Γεωργίας και η ανασυγκροτημένη «Δασική υπηρεσία» καταρτίζει μεγάλοπνοα προγράμματα αναδάσωσης. Η περιοχή της Καισαριανής χαρακτηρίστηκε αναδασωτέα περιοχή, όπως και οι άλλες ορεινές εκτάσεις του Υμηττού, με σύνορα προς τον αθηναϊκό αστικό χώρο την οδό Μεσογείων και την κοίτη του Ιλισού. Η απόφαση, όμως, αυτή δεν έμελε να πραγματοποιηθεί ποτέ επειδή στον ελληνικό χώρο δημιουργήθηκαν έκτατες περιστάσεις.

β. 1920 – 1930

Η «Μικρασιατική τραγωδία» του 1922 προκάλεσε το τεράστιο κύμα προσφύγων, μέρος του οποίου δημιούργησε συνοικισμούς στις αναδασωτέες αυτές εκτάσεις. Έτσι και το ποσοστό δασοκάλυψης της Αθήνας συρρικνώνεται δραματικά. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα το ποσοστό αυτό άγγιζε το 70%, ενώ στη δεκαετία του 1920 κυμαίνεται μεταξύ του 20% και του 30%.

Η εικόνα της Καισαριανής, λίγα χρόνια πριν την εγκατάσταση των προσφύγων, δεν ήταν ιδιαίτερα θελκτική για κατοικία και ίδρυση συνοικισμού. Η τοποθεσία ήταν βραχώδης, δασώδης και ερημική. Τη διέσχιζε ο Ηριδανός, ο οποίος χυνόταν στον ποταμό Ιλισό, γεγονός το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την άφθονη βλάστηση και την πλούσια πανίδα. Πεύκα, κυπαρίσσια, αφάνες, θρούμπι, κουμαριές και ρίγανη, αγριόχορτα και κάθε λογής αγριολούλουδα και βότανα για αφεψήματα υπήρχαν παντού. Επίσης στην περιοχή ζούσαν αγρίμια, λύκοι, αλεπούδες, λαγοί, πουλιά πολλών ειδών κ.ά. Η τοποθεσία είχε τέτοια όψη

η οποία δύσκολα θα μπορούσε κάποιος να προβλέψει ότι θα ήταν κατοικήσιμη και πολύ περισσότερο ότι θα μετατρέποταν σε ένα όμορφο συνοικισμό.

Η εικόνα αυτή της περιοχής, όπως ήταν φυσικό, παρακολουθούσε και τους ελάχιστους κατοίκους της. Στην απογραφή του 1920 κατά την οποία η Καισαριανή αναγνωρίστηκε ως οικισμός της Αθήνας ο πληθυσμός της, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, έφθανε μόλις τα 11 άτομα. Η κύρια ασχολία των κατοίκων αυτών ήταν η κτηνοτροφία. Από ότι φαίνεται οι κάτοικοι αυτοί δεν ήταν μόνιμοι στην περιοχή, αλλά διέθεταν προσωρινά καταλύματα και κατέφευγαν σε αυτά ανάλογα με τις εργασίες τους. Ο μοναδικός μόνιμος κάτοικος της περιοχής που αναφέρεται ήταν ο οπλαρχηγός Έξαρχος, ο οποίος είχε την κατοικία του εκεί που ευρίσκεται σήμερα το ξενοδοχείο «Κάραβελ». Το σπίτι του Έξαρχου διατηρήθηκε μέχρι τη δεκαετία του 1970.

Η περιοχή της Καισαριανής που δεν ήταν βοσκότοπος χρησιμοποιούνταν κατά κύριο λόγο από το στρατό, αλλά εξυπηρετούσε και ανάγκες του κράτους. Συγκεκριμένα στην περιοχή του Αγίου Νικολάου υπήρχαν στρατιωτικές εγκαταστάσεις (αποθήκες υλικού πολέμου), τρεις κρατικές φαρμακαποθήκες και οι στάβλοι για τα άλογα της ανακτορικής φρουράς. Το νοσοκομείο Συγγρού, το οποίο ήταν δωρεά του κεφαλαιούχου του παροικιακού ελληνισμού Ανδρέα Συγγρού, συμπλήρωνε την εικόνα της περιοχής. Το νοσοκομείο αυτό αποπερατώθηκε, το 1919, με επίβλεψη του αρχιτέκτονα Αν. Μεταξά και χρησίμευε για τη θεραπεία απόρων οι οποίοι έπασχαν από αφροδίσια νοσήματα. Στην επάνω πλευρά της Καισαριανής, προς το μοναστήρι, ήταν εγκατεστημένη η στρατιωτική μονάδα του χημικού πολέμου. Επίσης στην περιοχή του Βλητικού σταθμού (στο ύψος του σημερινού νεκροταφείου) υπήρχαν στρατώνες.

Στη δύσκολη αυτή περιοχή, στη δυτική βυθισμένη άκρη του Υμηττού, εγκαταστάθηκαν από το Σεπτέμβριο του 1922 μέχρι και τις αρχές του 1923 πρόχειρα, βιαστικά και κάτω από άθλιες συνθήκες 8.000 περίπου πρόσφυγες από τα παράλια της Μικράς Ασίας. Οι πρόσφυγες αυτοί στην πλειονότητα τους προέρχονταν από τα Βουρλά ή Βρύουλα (αρχαίες Κλαζομενές) και από την κοντινή στα Βουρλά περιοχή, το Σιβρισάρι.

Οι κυνηγημένοι από τις πατρογονικές τους εστίες πρόσφυγες, όταν έφθασαν εξουθενωμένοι στην Αθήνα, καταυλίσθηκαν πρόχειρα στο Σύνταγμα. Εκεί αναζητούσαν και προσδοκούσαν βοήθεια. Από το Σύνταγμα σημαντικός αριθμός προσφύγων με τη μεσολάβηση ενός Βουρλιώτη ανθυπολοχαγού, του Μπαρκάντζα, πήραν σκηνές και οδηγήθηκαν στην περιοχή δίπλα από το νοσοκομείο Συγγρού για προσωρινή εγκατάσταση. Στη συνέχεια προστέθηκαν και άλλοι και με αυτό τον τρόπο ολοένα ο πρόχειρος καταυλισμός διευρυνόταν. Έτσι ο συνοικισμός διαρκώς μεγάλωνε και έλαβε και προσωρινή ονομασία «Συνοικισμός Συγγρού» από το παρακείμενο νοσοκομείο. Μετά όμως την επέκτασή του προς τις όχθες του Ηριδανού έλαβε το οριστικό όνομα «Καισαριανή». Η ονομασία της περιοχής προέρχεται από το Μοναστήρι Καισαριανής, το οποίο ευρίσκεται στη δυτική πλαγιά του Υμηττού και θεωρείται από τα πιο σημαντικά της Αττικής.

Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Καισαριανή, όπως και σε άλλες προσφυγικές περιοχές, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζεται τυχαία δεν φαίνεται να είναι τέτοια. Οι πρόσφυγες αντιμετωπίσθηκαν σαν ένα πλήθος αναξιοπαθόντων, χρηζόντων βοήθειας, εξαιτίας του φόβου των κοινωνικών αναταραχών. Η εγκατάσταση των προσφύγων έγινε εκεί όπου η ύπαρξη νερού βοηθούσε τις συνθήκες υγιεινής διαβίωσης, όπως γύρω από τον Κηφισό ή στο ρεύμα του Ηριδανού στην Καισαριανή.

Οι συνθήκες του αμέσου παρελθόντος, τα ήθη και τα έθιμα των πατρίδων τις οποίες έχασαν, συντέθηκαν με την πίκρα και την οργή που συσσωρεύθηκαν από τη στάση της επίσημης πολιτείας και δημιούργησαν την υποδομή για το μόρφωμα της Καισαριανής. Η κατανόηση της υποδομής αυτής γίνεται πιο κατανοητή, αν ανατρέξουμε στους τόπους προέλευσης των προσφύγων της Καισαριανής και παρουσιάσουμε συνοπτικά τα χαρακτηριστικά τους και το κοινωνικοπολιτικό τους στίγμα. Όπως προαναφέρθηκε, ο κύριος όγκος των προσφύγων αυτών προέρχονταν από τα Βουρλά και το Σιβρισάρι της Μικράς Ασίας. Σύμφωνα με τις πηγές υπήρχαν περίπου 200-300 οικογένειες από τα Βουρλά και 63 οικογένειες από το Σιβρισάρι. Στον προσφυγικό πληθυσμό επίσης πρέπει να συνυπολογισθούν και λίγοι Αρμένιοι της

Ιωνίας, οι οποίοι ήρθαν το 1923 και κάποιοι Ρωσοπόντιοι οι οποίοι ήρθαν το 1937-1938 από τη Γεωργία.

Τα Βουρλά ή Βρύουλα ήταν μια από τις πιο ειρηνικές και γαλήνιες κοινωνίες της Μικράς Ασίας. Οι κάτοικοί τους ήταν ιδιαίτερα ονομαστοί για τη φιλοξενία τους, τη γενναιότητά τους και την τόλμη τους. Η συμπεριφορά αυτή παρακολούθησε αυτούς και στην περιοχή της Καισαριανής. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν πρέπει να τα υποτιμά κάποιος ο οποίος επιθυμεί πραγματικά να προσεγγίσει το χαρακτήρα της Καισαριανής.

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετώπιζαν οι πρόσφυγες στην Καισαριανή ήταν τεράστια καθώς η περιοχή ήταν τότε εκτός σχεδίου πόλης, έτσι η υποδομή ήταν ανύπαρκτη. Την έλλειψη ύδρευσης, αποχέτευσης, φωτισμού και άλλων στοιχειωδών ερχόταν να συμπληρώσει το ρεύμα του Ηριδανού το οποίο, με τις πλημμύρες και τις ακαθαρσίες, τις οποίες συγκέντρωνε, επιβάρυνε τραγικά τις συνθήκες υγιεινής του συνοικισμού. Στις 3 Μαρτίου 1923 ιδρύθηκε από το κράτος το Ταμείο Περίθαλψης Προσφυγών (Τ.Π.Π), το οποίο ήταν «Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου» και είχε αυξημένες αρμοδιότητες. Σκοπός του ήταν να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το προσφυγικό πρόβλημα, παρακάμπτοντας τα εμπόδια της δημόσιας γραφειοκρατίας και των κυβερνητικών κέντρων λήψης αποφάσεων.

Στα σχέδια του Τ.Π.Π περιελήφθησαν τέσσερις περιοχές της Αττικής ως μόνιμοι τόποι εγκατάστασης προσφύγων. Αυτοί ήταν η Καισαριανή, ο Βύρωνας, η Νέα Ιωνία και η Κοκκινιά. Το επίσημο σκεπτικό της επιλογής ήταν ότι οι περιοχές αυτές ευρίσκονταν σε κοντινή απόσταση από τις πόλεις της Αθήνας και του Πειραιά. Το «ανεπίσημο» σκεπτικό της χωροθέτησης είχε να κάνει με τους πολιτικούς και οικονομικούς λόγους. Ενισχυτικό, επίσης, στοιχείο της επιλογής ήταν ότι οι περιοχές αυτές ήταν συνδεδεμένες με το δίκτυο ύδρευσης των πόλεων. Αναφορικά όμως με την Καισαριανή, η ποσότητα του νερού αποδείχθηκε εξαιρετικά ανεπαρκής για την ικανοποίηση των αναγκών του πληθυσμού και έτσι αυτός κάλυπτε τις ανάγκες του με βυτία του Δήμου Αθηναίων.

γ. 1930 – 1940

Με την επιλογή αυτή της Καισαριανής από το Τ.Π.Π αρχίζει η πρώτη οικιστική φάση στην πόλη η οποία φθάνει μέχρι το 1935. Συγκεκριμένα το Μάιο του 1923, σύμφωνα με το σχεδιασμό του Τ.Π.Π, ξεκίνησαν οι εργασίες στην Καισαριανή οι οποίες περιελάμβαναν την κατασκευή 500 ξύλινων παραπηγμάτων και 1000 πλινθόκτιστων δωματίων. Οι κατασκευές αυτές άρχιζαν από την ανατολική πλευρά της Φαρμακαποθήκης προς τη Λεωφόρο Υμηττού και κατέληγαν στη σημερινή λεωφόρο Εθνικής Αντίστασης, στο ύψος περίπου των σχολείων του Βενιζέλου και δίπλα στο ρεύμα του Ηριδανού, προς την περιοχή της σημερινής Πανεπιστημιούπολης.

Η κατασκευή αυτή ήταν προσαρμοσμένη σε αυτή των τετραγώνων. Οι κατασκευές έγιναν σε ισομεγέθη τετράγωνα τα οποία καλύπτονταν από τα πλινθόκτιστα σπίτια, εκτός από ένα σχήμα «Η» ελεύθερης περιοχής. Συγκεκριμένα, κάθε 10 ή 12 σπίτια σχημάτιζαν και ένα τετράγωνο. Στο κέντρο κάθε τετραγώνου, το οποίο ήταν ένα είδος αυλείου χώρου, ευρίσκονταν οι κοινές τουαλέτες. Αυτές ήταν κατασκευασμένες από ένα κομμάτι ξύλου, τρυπημένο στη μέση και ακουμπισμένο στο έδαφος επάνω από έναν υποτυπώδη βόθρο που έτρεχε στο δρόμο όταν έβρεχε και πλημμύριζε η περιοχή.

Οι συνθήκες κατοικίας, συνεπώς, ήταν πολύ κακές και οι ταλαιπωρίες των ανθρώπων ανείπωτες. Η μοναδική ίσως παρηγοριά των κατοίκων της Καισαριανής, αλλά και το κίνητρό τους να παραμείνουν στην Καισαριανή, ήταν ο καθαρός αέρας και το πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Η απόφασή τους να παραμείνουν στην περιοχή, να επιβιώσουν και να προοδεύσουν συνοδεύθηκε από την πίστη και την αισιοδοξία τους οι οποίες τους τροφοδοτούσαν με δύναμη για έναν μακροχρόνιο και επίπονο αγώνα. Δώδεκα χρόνια μετά την εγκατάστασή τους οι πρόσφυγες κέρδισαν λίγα πράγματα και αυτά μόνο με τον αγώνα τους και τις δυναμικές τους κινητοποιήσεις.

Τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους οι Καισαριανιώτες έπαιρναν νερό από το λεγόμενο «Βρυσάκι». Αυτό ήταν μια βρύση επί της σημερινής οδού Φορμίωνος, στο ύψος του ξενοδοχείου Κάραβελ, από την οποία έπαιρναν το νερό και το μετέφεραν με τα δοχεία. Επίσης στην

περιοχή πίσω από το Χίλτον είχαν τοποθετήσει μια τρόμπα που έστελνε νερό σε ένα ντεπόζιτο, το οποίο ευρίσκετο στην οδό «Δύο αδέρφια» (Μ. Καραολή) του συνοικισμού. Αργότερα όταν ο συνοικισμός άρχισε να επεκτείνεται τοποθετήθηκαν βρύσες σε διάφορους δρόμους, το νερό αυτό όμως δεν ήταν πόσιμο.

Η κακή αυτή κατάσταση υδροδότησης της Καισαριανής παρέμεινε αναλλοίωτη μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1920 παρά τις έντονες διαμαρτυρίες, παραστάσεις και πιέσεις των Καισαριανιωτών προς τις αρμόδιες αρχές. Στο τέλος της δεκαετίας, το 1929-1930, τοποθετήθηκαν κάποιες βρύσες στα σπίτια. Το πρόβλημα όμως παρέμεινε οξύτατο και συνέχισε να υφίσταται και κατά τη δεκαετία του 1940. Το πρόβλημα ύδρευσης, σύμφωνα με τα πρακτικά του Δ.Σ Καισαριανής, αντιμετωπίστηκε αποτελεσματικά από το 1947 και ύστερα με τη δημιουργία νέου δικτύου.

Οι Καισαριανιώτες δεν είχαν, επίσης, ηλεκτροφωτισμό. Χρησιμοποιούσαν τις γνωστές λάμπες πετρελαίου ή γκαζιού ώστε να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες τους. Με μεταγενέστερη απόφασή του το Δ.Σ, στη συνεδρίαση της 17 Νοεμβρίου 1938, αποφάσισε την επέκταση του δικτύου φωτισμού στην περιοχή η οποία ορίζεται από τους δρόμους Φορμίωνος, Κάλχαντος, Μετρών και Αμασειάς. Ουσιαστικά από τα μέσα της δεκαετίας του 1930 έγιναν κάποια αποτελεσματικά έργα για το φωτισμό της πόλης.

Ο τρόπος εγκατάστασης των προσφύγων στην Καισαριανή και η προχειρότητα της επίσημης πολιτείας στην παροχή μέσων καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό και την κατάσταση των δρόμων. Οι χωμάτινοι δρόμοι παρέμειναν για αρκετά χρόνια, όπως και η προβληματική συγκοινωνία. Η λεωφόρος, ο κεντρικός δρόμος του συνοικισμού ο οποίος ξεκινούσε από τον Άγιο Νικόλαο και έφθανε μέχρι το μοναστήρι, ασφαλτοστρώθηκε αρχικά μέχρι την πλατεία Αναγέννησης στα μέσα της δεκαετίας του 1930, καθώς και η οδός Βρυούλων. Στο υπόλοιπο όμως τμήμα του συνοικισμού καθυστέρησε πολύ να γίνει ασφαλτόστρωση των δρόμων του. Οι βασικοί δρόμοι ασφαλτοστρώθηκαν βαθμιαία από το 1950 και έπειτα.

δ. 1940 έως σήμερα

Η προσφυγική Καισαριανή δεν πρόλαβε να επουλώσει τις πληγές της από τη «Μικρασιατική τραγωδία» και ήλθε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Στις 27 του Απρίλη 1941 τα γερμανικά στρατεύματα μπαίνουν στην Αθήνα. Οι καταδιωκόμενοι Μικρασιάτες, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στη συνοικία αυτή και προσπάθησαν να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν μέσα σε αντίξοες συνθήκες, ευρέθησαν στη δίνη του πολέμου και έγιναν στάκτη όσα δημιούργησαν. Η συμμετοχή τους στους εθνικο-απελευθερωτικούς αγώνες τους έφερε και πάλι στη θέση του κυνηγημένου, αυτή τη φορά από το κράτος και τους συνεργάτες των Γερμανών.

Η μεταπολεμική Καισαριανή μπαίνει και πάλι στην πρωτοπορία των κοινωνικών και δημοκρατικών αγώνων. Αυτή τη φορά όμως η ηγεσία της, δήμαρχος και δημοτικό συμβούλιο, δεν ήταν ανακόλουθη όπως προπολεμικά, αλλά τέθηκε επικεφαλής του δίκαιου αγώνα της.

Οι Γερμανοί αρπάζουν τα πάντα και οι στερήσεις, η πείνα, η τρομοκρατία, είναι καθημερινά. Γέροντες και παιδιά πεθαίνουν από την πείνα, ενώ οι Γερμανοί διαλέγουν το Σκοπευτήριο ως τόπο εκτελέσεων. Η Καισαριανή, όπως και όλες οι ανατολικές συνοικίες, μάχεται σκληρά. Οι ανατολικές συνοικίες έδωσαν 47 μάχες με τους Γερμανούς και τους θλιβερούς τους συνεργάτες. Δυο φορές οι εχθροί έβαλαν φωτιά και έκαψαν τις πτωχικές της παράγκες. Η Καισαριανή όμως δε λύγισε. Από τα μέσα Αυγούστου του 1944, κοντά δυο μήνες πριν αποχωρήσουν οι Γερμανοί από την Αθήνα, η Καισαριανή είναι ελεύθερη.

Στις 12 Οκτώβρη 1944 οι τελευταίοι Γερμανοί φεύγουν από την Αθήνα και ο λαός γιορτάζει πανηγυρικά την απελευθέρωση. Στη σύγκρουση του Δεκέμβρη του 1944 η συντριπτική πλειονότητα του λαού της Καισαριανής συνεχίζει να ευρίσκεται στο πλευρό του Ε.Λ.Α.Σ, πολεμώντας τώρα τους Άγγλους και τους συνεργάτες τους.

Αφού επικράτησε μια ανώμαλη κατάσταση στα Δημαρχιακά, κατά τη περίοδο της γερμανοϊταλικής κατοχής και του εμφυλίου πολέμου κατά την οποία δήμαρχοι και δημοτικά συμβούλια διορίζονταν και παύονταν σε μικρά χρονικά διαστήματα, το 1951 ύστερα από 17 ολόκληρα χρόνια από το 1934 προκηρύσσονται οι πρώτες εκλογές στο Δήμο Καισαριανής.

Το 1934, όπως προαναφέρθηκε, ήταν η χρονιά κατά την οποία η Καισαριανή αποσπάται από το Δήμο Αθηναίων και γίνεται ξεχωριστός Δήμος. Η αποκέντρωση αυτή του Δήμου Αθηναίων έγινε για οικονομικούς και κομματικούς λόγους.

Την απόσπαση της Καισαριανής από το Δήμο Αθήνας επιθυμούσαν και οι κάτοικοι της συνοικίας καθώς αυτός ελάχιστες υπηρεσίες πρόσφερε. Παρά το γεγονός ότι το κίνητρο της αποκέντρωσης ήταν κομματικό, κυρίως, η απόφαση αυτή φάνηκε σωστή και επωφελής τόσο για τους Δήμους Αθηνών και Πειραιώς όσο και για τους νέους Δήμους που προέκυψαν από την αποκέντρωση. Στην Καισαριανή οι πρώτες εκλογές έγιναν το Φεβρουάριο του 1934. Νικητής των εκλογών αυτών, οι οποίες τελικά κρίθηκαν στο Εφετείο, ανακηρύχθηκε ο Γ. Κυπραίος-Σούλιος σε βάρος του κυρίου αντιπάλου του Θ. Καρακάση ο οποίος υποστηρίχθηκε από τους «Λαϊκούς» του Π. Τσαλδάρη.

Η σκιαγράφηση της πολιτικής φυσιογνωμίας του πρώτου δημάρχου Καισαριανής και του δημοτικού συμβουλίου δεν είναι απλή καθώς οι ενέργειες τους ήταν αντιφατικές. Το ψήφισμα για το θάνατο του Ελευθέριου Βενιζέλου που εξέδωσε το Δημοτικό συμβούλιο στις 19 Μαρτίου 1936, το οποίο προαναφέρθηκε, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τα ψηφίσματα και τις πράξεις υποταγής και δουλοπρέπειας του ίδιου Δημοτικού συμβουλίου στη δικτατορία του Μεταξά. Ανεξάρτητα βέβαια από την αντιφατική πολιτική του φυσιογνωμία, ο δήμαρχος Γ. Κυπραίος-Σούλιος υπήρξε αρκετά δυναμικός και αποτελεσματικός για το Δήμο Καισαριανής πραγματοποιώντας ένα σημαντικό έργο.

Την 1^η Οκτωβρίου 1938 διορίστηκε δήμαρχος ο στρατιωτικός Αναστάσιος Στρατηγός και παρέμεινε μέχρι τις 15 Ιουλίου 1941. Ακολούθησαν αρκετοί διορισμένοι δήμαρχοι. Αναφέρονται τα ονόματα των Μαχαίρα, Εισαγγελέα, Σούλιου, Μπάβα, Ζερβουδάκη, Θεμ. Καρακάση και άλλων. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1944 επιτροπή του ΕΑΜ τοποθετεί δήμαρχο το Νέστορα Ζωΐδη, του οποίου η θητεία κράτησε μέχρι το Δεκέμβριο του 1944 (Δεκεμβριανά). Η ανώμαλη αυτή κατάσταση των διορισμένων και παυομένων δημάρχων λήγει το 1951. Τότε προκηρύσσονται εκλογές μετά από 17 χρόνια.

Στις εκλογές του 1951 εκλέγεται μετά από περιπέτειες Δήμαρχος Καισαριανής ο Λεωνίδας Μανωλίδης. Η εκλογή του Λ. Μανωλίδη θα εγκαινιάσει μια νέα εποχή στην Καισαριανή καθώς αγωνιστές δήμαρχοι, προερχόμενοι από το αριστερό δημοκρατικό κίνημα, θα είναι πάντα στο τιμόνι του Δήμου. Ο Λεωνίδας Μανωλίδης θα αναλάβει το Δήμο σε κακή κατάσταση όπως την περιγράφει στην προκήρυξή του. Εκεί γράφει ότι παρέλαβε μια Καισαριανή ερειπωμένη και τρισάθλια στα ίδια και χειρότερα χάλια από ότι ήταν αυτή προπολεμικά. Χωρίς ασφαλτοστρωμένους δρόμους, χωρίς αποχέτευση και ύδρευση η πόλη έδινε την εικόνα την οποία δίνουν σήμερα οι τριτοκοσμικές παραγκουπόλεις.

Με τεράστιες προσπάθειες, αλλά και με την αμέριστη στήριξη του λαού της πόλης, ο Λ. Μανωλίδης θα καταφέρει να θέσει τις βάσεις ενός σοβαρού και μακροχρόνιου δημοτικού έργου το οποίο θα δημιουργήσει την υποδομή στη συνοικία. Το έργο του Λ. Μανωλίδη θα συνεχίσει από το 1964, κατά το οποίο εκλέγεται για πρώτη φορά δήμαρχος Καισαριανής, ο Παναγιώτης Μακρής. Ο Παναγιώτης Μακρής θα εκλέγεται συνεχώς δήμαρχος μέχρι το 1990, αν εξαιρέσει κάποιος την περίοδο της χούντας (1967-1974) κατά την οποία συλλαμβάνεται και εξορίζεται μαζί με άλλους δημοκράτες αγωνιστές. Ο Παναγιώτης Μακρής αξιοποίησε στο έπακρο τα θεμέλια που έθεσε ο Λ. Μανωλίδης και κατάφερε, πάντα με τη συμπαράσταση του λαού, να μετατρέψει την Καισαριανή σε μια σύγχρονη πόλη. Το έργο του αναγνωρίστηκε από όλους τους Καισαριανιώτες και από το δημοτικό συμβούλιο το οποίο τον ανακήρυξε επίτιμο δήμαρχο της Πόλης. Από το 1990 μέχρι τις ημέρες μας συνεχιστής του έργου αυτού είναι ο νυν δήμαρχος Θανάσης Μπαρτσώκας, ο οποίος έχει επιτελέσει σημαντικό έργο στην πόλη.

Οι αγόγγυστες προσπάθειες των δημάρχων, των δημοτικών συμβούλων και κυρίως του λαού της πόλης κατάφεραν να μεταβάλουν την Καισαριανή, λίγο πριν το 2000, σε μια σύγχρονη πόλη. Η προσφυγική συνοικία των χιλίων βασάνων και των χιλίων καημών κατάφερε να επιβιώσει, να σταθεί στα πόδια της και να περπατήσει προς το μέλλον. Η περίοπτη θέση της, η ανάπτυξή της, οι υπηρεσίες της και το ανθρώπινο πρόσωπο της την καθιστούν περιζήτητη. Υπάρχει όμως και ο κίνδυνος

της αλλοίωσης της φυσιογνωμίας της, ο κίνδυνος να μετατραπεί σε μια απρόσωπη και ψυχρή πόλη. Αυτή η γειτονιά ημέρα με την ημέρα χάνεται, όπως χάνονται και οι Καισαριανιώτες, όπως χάνονται και τα παιδιά που παίζουν στο δρόμο. Αυτή η Καισαριανή πρέπει με κάθε τρόπο να διαφυλαχθεί επειδή είναι η ψυχή όλων των κατοίκων και η ζωντανή ιστορία.

Δυστυχώς όμως η επίσημη πολιτεία δεν αφουγκράζεται το γογγυτό αυτό και αποστασιοποιείται. Το όνειρο της ανάπλασης του προσφυγικού συνοικισμού έσβησε. Η ιστορία της πόλης και του Σκοπευτηρίου αμαυρώνεται από τη Σκοπευτική Εταιρεία. Η προέλευση των κατοίκων της πόλης και ο πολιτισμός τους καθημερινά λησμονιούνται και οι κοινωνικοί αγώνες υποβαθμίζονται. Οι κάτοικοι της πόλης και οι αιρετοί άρχοντες κατάλαβαν από πολύ ενωρίς τα προβλήματα αυτά και έστρεψαν προς τα εκεί τους κοινωνικούς αγώνες και αυτοί ήταν επίπονοι και σκληροί. Οι αγώνες των δημάρχων της πόλης και του λαού της, για τα μεγάλα αυτά προβλήματα, χαρακτηρίζουν τη συνοικία και την καθιστούν πρωτοπόρα και στους κοινωνικούς αγώνες. Αντάρτισσα και επαναστάτισσα πόλη, αυτό ήταν και είναι το κοινωνικό στίγμα της πόλης και με αυτά τα χαρακτηριστικά, με αυτούς τους αγώνες γαλουχήθηκαν οι κάτοικοί της και προόδευσαν.

B. Γενικά στοιχεία

1. Δήμος Καισαριανής

Ο πληθυσμός της Καισαριανής, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανέρχεται σε 26.458 κατοίκους. Το 1934 είναι η χρονιά κατά την οποία η Καισαριανή αποσπάται από το Δήμο Αθηναίων και γίνεται ξεχωριστός Δήμος Καισαριανής. Με την εφαρμογή της νέας διοικητικής διαίρεσης της χώρας σύμφωνα με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» του 2011 ουδεμία μεταβολή επήλθε στο Δήμο, σύμφωνα με το άρθρο 1,§ 5.1.B αυτού.

2. Δημόσιοι οργανισμοί

Οι δημόσιοι οργανισμοί οι υπάρχουν στο Δήμο Καισαριανής είναι οι εξής:

- α. Δημαρχείο Καισαριανής: Βρυούλων 125 και Φιλαδέλφειας
- β. Αστυνομικό Τμήμα Καισαριανής: Σιβρισσαρίου 4
- γ. Τροχαία Καισαριανής: Χίου 8
- δ. Εφορία Βύρωνα (Δ.Ο.Υ.): Αδριανουπόλεως 45
- ε. ΙΚΑ Καισαριανής: Κοιμήσεως Θεοτόκου 31
- στ. Δημόσιο Ταμείο: Αδριανουπόλεως 45
- ζ. Κεντρικό Ταχυδρομείο: Αδριανουπόλεως 45
- η. Ταχυδρομείο: Ούλωφ Πάλμε 22 και Αγίου Πολυκάρπου
- θ. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο: Εθνικής Αντιστάσεως 55
- ι. ΚΕΠ Καισαριανής: Εθνικής Αντιστάσεως 12

3. Σχολεία

Στην Καισαριανή υπάρχουν 7 σχολεία δημοτικής εκπαίδευσης. Το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Καισαριανής κτίστηκε το 1930 και ήταν δωρεά της Έλενας Βενιζέλου, γυναίκα του τότε Πρωθυπουργού της Ελλάδος Ελευθερίου Βενιζέλου. Επίσης στην Καισαριανή έχουν έδρα 7 Νηπιαγωγεία, 2 Γυμνάσια, 2 Ενιαία και 2 Τεχνικά λύκεια, καθώς και ένα Επαγγελματικό Λύκειο και ένα Ειδικό Πειραματικό.

- α. Νηπιαγωγεία: 1^ο Νηπιαγωγείο: Εθνικής Αντιστάσεως 113
2^ο και 6^ο Νηπιαγωγείο: Εθνικής Αντιστάσεως 118 και Φιλαδέλφειας
3^ο Νηπιαγωγείο: Δερβενακίων 2
4^ο και 5^ο Νηπιαγωγείο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου 9
7^ο Νηπιαγωγείο: Μανωλίδη 7 και Χίου
- β. Δημοτικά: 1^ο Δημοτικό Σχολείο: Εθνικής Αντίστασης 113
2^ο Δημοτικό Σχολείο: Θερμοπυλών και Ειρήνης
3^ο Δημοτικό Σχολείο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου
4^ο Δημοτικό Σχολείο: Χίου και Μανωλίδη
5^ο Δημοτικό Σχολείο: Βασιλέως Κωνσταντίνου 103
6^ο Δημοτικό Σχολείο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου
7^ο Δημοτικό Σχολείο: Εθνικής Αντίστασης 113
- γ. Γυμνάσια: 1^ο Γυμνάσιο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου
2^ο Γυμνάσιο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου
- δ. Λύκεια: 1^ο Λύκειο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου
2^ο Λύκειο: Ηρ. Κωνσταντοπούλου
- ε. Τεχνικά Λύκεια: 1^ο ΕΠΑΛ: Ηρ. Κωνσταντοπούλου και Ναυπακτίας
2^ο ΕΠΑΣ: Ηρ. Κωνσταντοπούλου και Ναυπακτίας
- στ. Επαγγελματικό Λύκειο: ΣΕΚ Καισαριανής: Ηρ. Κωνσταντοπούλου και Ναυπακτίας
- ζ. Ειδικό Πειραματικό Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης «Ρόζα Ιμβριώτη»: Φιλαδέλφειας και Σολομωνίδου

4. Αθλητισμός και αθλητικά σωματεία

Ο Δήμος Καισαριανής είναι από τους δήμους οι οποίοι έχουν παράδοση στην ανάπτυξη των αθλητικών δραστηριοτήτων και υποδομών. Αυτό φαίνεται από τις υποδομές τις οποίες έχει δημιουργήσει από την σύστασή του σαν Δήμος με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών των κατοίκων της πόλης για άθληση. Οι αθλητικές δραστηριότητες στο Δήμο Καισαριανής ασκούνται κυρίως από τα Νομικά Πρόσωπα του Δήμου και από ιδιωτικά γυμναστήρια εκ των οποίων μόνο ένα διαθέτει αξιόλογη υποδομή. Ακόμη στην περιοχή δραστηριοποιούνται η ΠΑΕ «Εθνικός Αστέρας» και ο Αθλητικός όμιλος «NHAP ΗΣΤ».

Σήμερα στον Δήμο Καισαριανής υπάρχουν πέντε νομικά πρόσωπα (τέσσερα από αυτά είναι Δημοσίου Δικαίου και ένα είναι Ιδιωτικού Δικαίου) τα οποία δραστηριοποιούνται στον αθλητισμό και δέκα αθλητικά σωματεία.

Τα νομικά πρόσωπα τα οποία σήμερα προσφέρουν υπηρεσίες στον χώρο του αθλητισμού, στον Δήμο Καισαριανής, είναι τα παρακάτω:

α. Ο Αθλητικός Δημοτικός Οργανισμός Καισαριανής (Α.Δ.Ο.Κ): Αυτός έχει στην ιδιοκτησία του έξι (6) γήπεδα μπάσκετ, ένα (1) βοηθητικό γήπεδο ποδοσφαίρου, τρία (3) γήπεδα ποδοσφαίρου 5Χ5, ένα (1) γήπεδο βόλεϊ και δύο (2) γήπεδα τένις. Επίσης οργανώνει, για τον Δήμο Καισαριανής, μόνιμες αθλητικές εκδηλώσεις στις οποίες η προσέλευση του κόσμου είναι μεγάλη.

β. Το Δημοτικό Στάδιο Καισαριανής: Αυτό περιλαμβάνει ένα (1) κλειστό γήπεδο μπάσκετ, δύο (2) γήπεδα ποδοσφαίρου από τα οποία το ένα είναι βοηθητικό και ένα (1) γήπεδο ποδοσφαίρου 5Χ5. Σήμερα οι εγκαταστάσεις του χρησιμοποιούνται από άνδρες ηλικίας 10-35 ετών και από γυναίκες 12-30 ετών.

γ. Το Δημόσιο Πρότυπο Παιδικό Γυμναστήριο Καισαριανής (γήπεδο NHAP ΗΣΤ): Αυτό έχει στην ιδιοκτησία του δύο (2) γήπεδα μπάσκετ από τα οποία το ένα είναι κλειστό, ένα (1) γήπεδο ποδοσφαίρου, ένα (1) γήπεδο βόλεϊ και ένα (1) γήπεδο τένις. Σήμερα οι εγκαταστάσεις του χρησιμοποιούνται από άνδρες ηλικίας 8-60 ετών και από γυναίκες 8-60 ετών. Οι βασικές κατηγορίες των υπηρεσιών τις οποίες προσφέρει είναι

ποδόσφαιρο, μπάσκετ, βόλεϊ, γυμναστική, τένις, αθλητισμό για ΑΜΕΑ, οργάνωση τουρνουά αγώνων κ.λ.π.

δ. Το Γυμναστήριο «ΚΑΙΣΑΡΙΟΝ»: Αυτό διαθέτει διαδρόμους, ποδήλατα, step, ελλειπτικά μηχανήματα και βάρη, καθώς επίσης και ομαδικά προγράμματα αεροβικής.

5. Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία

Αξιοσημείωτος είναι και ο πλούτος της Καισαριανής σε βυζαντινά μνημεία. Τα βυζαντινά μνημεία της Καισαριανής ευρίσκονται τα περισσότερα στο Αισθητικό Δάσος του Υμηττού. Τα πιο γνωστά είναι το μοναστήρι της Καισαριανής, η μονή του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και η μονή των Ταξιαρχών. Υπάρχουν επίσης η καθολική εκκλησία του Αγίου Μάρκου, ο βυζαντινός Πύργος Ανθούσας και η μονή Αγίου Γεωργίου.

Το μοναστήρι της Καισαριανής ευρίσκεται σε ένα ειδυλλιακό περιβάλλον. Η μονή είναι αφιερωμένη στα «Εισόδια της Θεοτόκου». Είναι κτισμένη μέσα στο δάσος σε υψόμετρο 350 μέτρων. Ο κύριος ναός πρέπει να οικοδομήθηκε στα τέλη του 11^{ου} αιώνα μ.Χ ή στις αρχές του 12^{ου} και είναι τύπου εγγεγραμμένου τετρακίονιου σύνθετου σταυροειδούς με τρούλο. Ο νάρθηκας του ναού προστέθηκε προφανώς την περίοδο της Τουρκοκρατίας, όπως και το παρεκκλήσιο του Αγίου Αντωνίου στη νότια πλευρά του ναού. Οι τοιχογραφίες στο εσωτερικό του ναού, οι οποίες χρονολογούνται περίπου το 1700 μ.Χ, έχουν ως πρότυπο την κρητική ζωγραφική και τη ζωγραφική του Αγίου Όρους. Το μοναστήρι Καισαριανής είχε πλουσιότατη βιβλιοθήκη και απετέλεσε σημαντικό κέντρο φιλοσοφίας στο οποίο εδίδαξαν σημαίνοντες φιλόσοφοι και λόγιοι της εποχής (Γεώργιος Πλήθων Γεμιστός κ.ά). Η μονή σταμάτησε τη λειτουργία της (όπως και σχεδόν όλα τα μοναστήρια του Υμηττού) το 1833 με απόφαση της αντιβασιλείας του Όθωνα. Διακόσια μέτρα νοτιοανατολικά υπάρχει το παρεκκλήσι της Ανάληψης, γνωστό και ως «Αγίασμα».

Η μονή του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου ευρίσκεται σε εξαιρετική τοποθεσία, λίγο έξω από τη σημερινή κατοικημένη περιοχή της Καισαριανής, σε υψόμετρο 300 περίπου μέτρων. Είναι αφιερωμένη στην

«Αποτομή της κεφαλής του Αγίου Ιωάννου του Πρόδρομου» και έχει συμπεριλάβει ως καθολικό το ναό του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, μια θολοσκεπή βασιλική του 16^{ου} αιώνα. Στο ναό σώζονται τοιχογραφίες οι οποίες χρονολογούνται με επιγραφή το 1572 μ.Χ. Η μονή του Αγίου Ιωάννου του Πρόδρομου λειτουργεί σήμερα ως γυναικεία μοναστική κοινότητα. Οι παρεμβάσεις οι οποίες έχουν γίνει στη μονή, από τη δεκαετία του 1950 και ύστερα, καθιστούν δυσδιάκριτη την ιστορία του.

Ανηφορίζοντας προς την κορυφή του Υμηττού, περνώντας πρώτα το μοναστήρι της Καισαριανής και στη συνέχεια την Καλοπούλα, φθάνει κάποιος στη μονή Ταξιαρχών η οποία είναι πιο γνωστή ως μονή Αστερίου σε υψόμετρο 545 μέτρων. Η μονή Ταξιαρχών λέγεται ότι έλαβε το όνομα «Αστερίου» από τον Όσιο Λουκά τον Στειριώτη, ιδρυτή της ομώνυμης βοιωτικής μονής, ο οποίος ήλθε στην Αθήνα έφηβος το 920 μ.Χ. Χρονολογείται σύμφωνα με τα αρχιτεκτονικά στοιχεία το 16^ο αιώνα, την εποχή κατά την οποία ακμάζει ο μοναχισμός στην Αττική. Σύμφωνα με επιγραφή, η οποία ευρέθηκε στο Καθολικό, το μοναστήρι αποτελούσε πατριαρχικό σταυροπήγιο. Η μονή περιλαμβάνει τον φρουριακής μορφής περίβολο, δύο (2) πτέρυγες κτιρίων και το καθολικό. Στις εσωτερικές επιφάνειες του ναού σώζονται σπαράγματα τοιχογραφιών. Η μονή σταμάτησε τη λειτουργία της το 1833 με απόφαση της αντιβασιλείας του Όθωνα.

Το πρώτο χριστιανικό κέντρο του Υμηττού δεν ευρίσκετο στη θέση της Μονής Καισαριανής, αλλά στο νοτιοδυτικό ύψωμα του μοναστηριού στη θέση του «Κοιμητηρίου των Πατέρων». Σήμερα στη θέση αυτή σώζονται τα λείψανα της παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 5^{ου} – 6^{ου} αιώνα, όπου και κτίσθηκε τον 10^ο αιώνα άλλος ναός αφιερωμένος στους Ταξιάρχες. Νότια και σε επαφή με το ναό αυτό κτίσθηκε στα χρόνια της Φραγκοκρατίας η καθολική εκκλησία του Αγίου Μάρκου, από την οποία πήρε και την ονομασία «Φραγκομονάστηρο». Η θέση προσφέρει πανοραμική θέα, πράγμα το οποίο έχει επισημανθεί και στις επιστολές του Μιχαήλ Χωνιάτη. Τον 11^ο αιώνα το μοναστικό κέντρο μεταφέρθηκε στην ασφαλέστερη σημερινή του θέση, με την ίδρυση του Καθολικού της

Μονής Καισαριανής. Στον ίδιο χώρο ευρίσκεται και μεταγενέστερο ναΐδριο (16^{ος} – 17^{ος} αιώνας) των Ταξιαρχών.

Ο Πύργος Ανθούσας, γνωστός με το τούρκικο όνομα «Κούλα» απέχει μόλις 600 μέτρα από την πρώτη διασταύρωση, την οποία θα συναντήσει κάποιος μετά την Καλοπούλα και θα πρέπει να στρίψει αριστερά ανεβαίνοντας ή δεξιά κατεβαίνοντας. Είναι μεταβυζαντινών χρόνων και έχει τετράγωνη κάτοψη.

Η μονή του Αγίου Γεωργίου (κοντά στο Δημοτικό Νεκροταφείο Βύρωνα) αναφέρεται ως μετόχιο της μονής Καισαριανής και ιδρύθηκε τον 16^ο – 17^ο αιώνα. Η ονομασία της, σύμφωνα με τη μυθολογία, προέρχεται από τους άθλους του Ηρακλή. Συγκεκριμένα ένας από τους άθλους ήταν και η εξολόθρευση του λιονταριού το οποίο ζούσε στις βουνοκορφές του Κιθαιρώνα. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Ηρακλής εφόνευσε το λιοντάρι του Κιθαιρώνα με ένα πελώριο ρόπαλο από γερό ξύλο που λεγόταν «κουτάλη» το οποίο και μετέφερε στην περιοχή αυτή η οποία έλαβε από αυτό και το όνομα Κουταλά. Ο ιστορικός Κ. Ορλανδός αναφέρει ότι το κανονικό όνομα είναι «Κουταλάς» και προέρχεται από τη γνωστή οικογένεια των Κουταλάδων. Παρά το γεγονός ότι οι πληροφορίες για τη μονή αυτή είναι ελάχιστες, φαίνεται ότι από την αρχαιότητα λειτουργούσε ως χώρος θρησκευτικής λατρείας. Από το 1971 επαναλειτουργεί ως γυναικεία μονή.

Μέσα στην Καισαριανή, στην πλατεία του Μητροπολιτικού Ιερού ναού του Αγίου Νικολάου υπάρχει το πέτρινο μνημείο «Βρύσες Κουκλουτζά», το οποίο αναπαριστά τις εννέα βρύσες του μικρασιατικού χωριού Κουκλουτζά. Η υλοποίηση του μνημείου «Βρύσες Κουκλουτζά» έγινε από το Δήμο Καισαριανής, μετά την αποδοχή σχετικής πρότασης του Καισαριανιώτικου Συλλόγου Αλληλοβοήθειας «Ο Κουκλουτζάς».

6. Σκοπευτήριο Καισαριανής

Ένα από τα σημαντικότερα σημεία ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος της Καισαριανής είναι και το Σκοπευτήριο. Ο χώρος του Σκοπευτηρίου, πριν το 1922, ήταν μια δασώδης και βραχώδης περιοχή η οποία χρησίμευε για τη σκόπευση των στρατιωτών και ειδικά του πυροβολικού σώματος. Το χώρο αυτό επέλεξαν οι Γερμανοί ως τόπο εκτέλεσης των αγωνιστών. Οι εκτελέσεις στο Σκοπευτήριο ήταν, σχεδόν, καθημερινό φαινόμενο. Το 1942 εκτελέστηκαν 13 πατριώτες, το 1943 άλλοι 147 και το 1944 εκτελέστηκαν 440 πατριώτες. Εκτός από αυτούς εκτελέστηκαν και 25 αντιφασίστες στρατιώτες του κατακτητή (20 Ιταλοί και 5 Γερμανοί). Η κορυφαία και πλέον τραγική στιγμή στην ιστορία του Σκοπευτηρίου ήταν η μαζική εκτέλεση 200 πατριωτών - κομμουνιστών την πρωτομαγιά του 1944. Η συντριπτική πλειονότητα αυτών ήταν έγκλειστοι της Ακροναυπλίας τους οποίους η μεταξική δικτατορία είχε παραδώσει στα κατοχικά στρατεύματα χωρίς να τους δώσει την ευκαιρία να υπερασπισθούν τη πατρίδα τους.

Από το στρατόπεδο Χαϊδαρίου οι 200 πατριώτες, με επικεφαλής τον Ναπολέοντα Σουκατζίδα, μεταφέρθηκαν και εκτελέστηκαν στο Σκοπευτήριο σε αντίποινα για την εκτέλεση Γερμανών αξιωματικών στους Μολάους της Λακωνίας. Στην πορεία προς το Σκοπευτήριο οι αγωνιστές έριχναν σημειώματα για τα αγαπημένα τους πρόσωπα τα οποία περισυνέλεξαν οι Καισαριανιώτες. Οι μελλοθάνατοι αγωνιστές μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα ήταν όρθιοι, γενναίοι και με κυρίαρχο το αίσθημα της αυτοθυσίας, το οποίο ενσάρκωνε μέσα της το ανώτατο ιδανικό του ανθρώπου. Οι αγωνιστές πέθαναν τραγουδώντας τον Εθνικό Ύμνο και ζητωκραυγάζοντας για το Ε.Α.Μ. Το «Μνημείο» ευρίσκεται ακριβώς δίπλα από το χώρο εκτελέσεων και αποτελεί φόρο τιμής σε όσους θυσιάστηκαν.

Στον τρίτο όροφο του Δημαρχείου της Καισαριανής στεγάζεται η μόνιμη έκθεση ντοκουμέντων από την Εθνική Αντίσταση στην Καισαριανή. Η έκθεση περιλαμβάνει 300 περίπου φωτογραφίες και άλλα ντοκουμέντα (χάρτες, έγγραφα, σκίτσα). Οι βασικές ενότητες της έκθεσης είναι οι εξής: «Οι Δάσκαλοι», «Οι πρώτες ομάδες», «Εθνική Αλληλεγγύη», «ΕΑΜ», «ΕΛΑΣ», «ΕΠΟΝ», «Εθνική Πολιτοφυλακή»,

«Εικόνες από την Απελευθέρωση», «Σκοπευτήριο». Στις φωτογραφίες αποτυπώνονται επίσης οι φυσιογνωμίες αγωνιστών της Καισαριανής (ανά θεματική ενότητα). Σημειώνεται πως το υλικό της μόνιμης έκθεσης ανήκει στο «Ιστορικό Αρχείο Καισαριανής» του Κέντρου Μικρασιατικού Πολιτισμού του Δήμου Καισαριανής.

Επίσης είναι διαθέσιμη και η αίθουσα εκδηλώσεων του Δημαρχείου Καισαριανής στην οποία πραγματοποιούνται διάφορες πολιτιστικές και πολιτισμικές εκδηλώσεις, εκθέσεις, παρουσιάσεις και άλλες δραστηριότητες στις οποίες είναι ευπρόσδεκτοι όλοι οι δημότες της περιοχής.

7. Πνευματικό κέντρο

Το Πνευματικό Κέντρο (Ν.Π.Δ.Δ.), το οποίο ευρίσκεται στην οδό Υμηττού 57 και Εθνικής Αντίστασης, είναι η «καρδιά» του πολιτισμού στον Δήμο Καισαριανής. Διοικείται από τον πρόεδρο και δεκαμελές (10μελές) συμβούλιο. Μέσα από την πολυετή διαδρομή του έχει να επιδείξει σημαντικό έργο εκπονώντας μεγάλο αριθμό παγίων πολιτιστικών προγραμμάτων (μαθήματα για παιδιά, εφήβους και ενήλικες), καθώς επίσης και πραγματοποιώντας πολιτιστικές εκδηλώσεις (διαλέξεις, εκθέσεις, σεμινάρια, συναυλίες, παραστάσεις κ.λ.π).

Οι δραστηριότητες για μαθητές είναι οι εξής:

- α. Εκμάθηση μουσικών οργάνων (πιάνο, κιθάρα, αρμόνιο)
- β. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί
- γ. Θέατρο
- δ. Κατασκευή κούκλας, κουκλοθέατρο
- ε. Κατασκευή μαριονέτας
- στ. Μπαλέτο (συστήματα Vaganova – Royal Academy)
- ζ. Μουσικοκινητική αγωγή (ORFF)
- η. Χορωδία

Οι δραστηριότητες για ενήλικες είναι οι εξής:

- α. Αγιογραφία
- β. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί
- γ. Ζωγραφική
- δ. Θέατρο

ε. Κατασκευή μαριονέτας

Στη μεγάλη πολιτιστική και πνευματική προσφορά του Δήμου Καισαριανής προς τους δημότες του, αλλά και προς τους κατοίκους των γύρω περιοχών, το βιβλίο δηλώνει παρόν. Η Δανειστική Βιβλιοθήκη, η οποία λειτουργεί στα πλαίσια του «Πνευματικού Κέντρου», έχει κερδίσει φανατικούς αναγνώστες και φίλους αχώριστους. Με επάνω από 13.000 τόμους βιβλίων και ποικίλων θεμάτων ευρίσκεται στη διάθεση κάθε παιδιού, μαθητή, ενήλικα και μελετητή. Χρόνο με το χρόνο και σε πείσμα των πενιχρών οικονομικών δυνατοτήτων η διοίκηση του «Πνευματικού Κέντρου» στοχεύει στο συνεχή εμπλουτισμό και στην αναβάθμιση των υπηρεσιών της. Μην ξεχνάμε πως ένα βιβλίο το οποίο σήμερα αναζητήσαμε, αλλά δεν το βρήκαμε στα ράφια της, αύριο μπορεί να μας περιμένει!

8.Θέατρα

Στο «Πνευματικό Κέντρο» από την δεκαετία του 80 δραστηριοποιείται και η «Θεατρική Ομάδα» του Δήμου Καισαριανής. Έχει ανεβάσει πλήθος παραστάσεων και έχει συνεργασθεί με καταξιωμένους ηθοποιούς και σκηνοθέτες. Από το 2007 καπετάνιος στα ταξίδια της είναι η ηθοποιός Ευδοκία Σουβατζή.

Τέλος στο Δήμο Καισαριανής είναι διαθέσιμα, στους δημότες του, το Ανοικτό θέατρο «Αντώνης Καλογιάννης», το Δημοτικό θέατρο του Πνευματικού Κέντρου και ο Δημοτικός κινηματογράφος «Αιολία».

Γ. Κλίμα

Το κλίμα της περιοχής είναι μεσογειακό με κύριο χαρακτηριστικό το ξηρό και θερμό καλοκαίρι και τον ήπιο και βροχερό χειμώνα. Με βάση τα στοιχεία του Μετεωρολογικού Σταθμού Αθηνών η ετήσια μέση θερμοκρασία του αέρα κυμαίνεται από 16,5° C – 19° C με ψυχρότερο μήνα τον Ιανουάριο και θερμότερους τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο. Η μέση ετήσια βροχόπτωση είναι 400 mm περίπου και κατανέμεται στη βροχερή περίοδο Οκτωβρίου - Απριλίου και στη σχεδόν ξηρή των υπολοίπων μηνών. Η μέση σχετική υγρασία είναι 65% περίπου. Οι χαλαζοπτώσεις είναι σπάνιες και οι μέρες χιονιού ελάχιστες.

Δ. Τοπογραφικά στοιχεία

Η Καισαριανή είναι μια από τις ανατολικές συνοικίες της Αθήνας. Ευρίσκεται 3 χιλιόμετρα ανατολικά του κέντρου των Αθηνών, σε 130 μέτρα υψόμετρο, στις βορειοδυτικές πλαγιές του Υμηττού. Συνορεύει βόρεια με τους Δήμους Ζωγράφου και Αθηναίων, ανατολικά με τον Υμηττό, νότια με τους Δήμους Βύρωνος και Αθηναίων (Παγκράτι) και δυτικά πάλι με το Δήμο Αθηναίων.

Η συνολική έκταση του Δήμου Καισαριανής ανέρχεται σε 7.841 στρέμματα. Από αυτά τα 960 περιλαμβάνονται στην εντός σχεδίου περιοχή και τα υπόλοιπα περιλαμβάνονται στον εκτός σχεδίου δασικό χώρο του Υμηττού, ο οποίος προστατεύεται από το Προεδρικό Διάταγμα (Φ.Ε.Κ 544 Δ/1978). Ο ορεινός όγκος του Υμηττού αποτελεί και το φυσικό όριο του Δήμου Καισαριανής. Με το Προεδρικό Διάταγμα (Φ.Ε.Κ 91 Α/6-2-1974), μια έκταση περίπου 4.460 στρεμμάτων, στην περιοχή της Καισαριανής, κηρύχθηκε ως «Αισθητικό δάσος». Στην εντός σχεδίου περιοχή του Δήμου Καισαριανής συναντά κάποιος το «Άλσος του Άϊ – Γιάννη» έκτασης 37 στρεμμάτων, από τα οποία τα 20 είναι δάσος και τα 17 διαμορφωμένοι χώροι, καθώς και την περιοχή του Ηριδανού (παραποτάμου του Ιλισού), έκτασης 50 στρεμμάτων, από τον Άϊ – Γιάννη μέχρι την είσοδο της Πανεπιστημιούπολης.

Η Καισαριανή έχει σχήμα τριγωνικό και καλή ρυμοτομία με βάση την κεντρική λεωφόρο και τις άλλες οριζόντιες και κάθετες οδούς προς αυτή. Η Καισαριανή είναι ένας γραμμικός οικισμός με βασικό άξονα στη μέση την πλατεία λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως. Χαραγμένη επάνω στα χνάρια του δρόμου ο οποίος παλαιότερα οδηγούσε στο μοναστήρι, η λεωφόρος αυτή είναι εντελώς ευθύγραμμη και χωρίζει τον Δήμο σε δύο αν όχι συμμετρικά, τουλάχιστον ισοδύναμα μέρη. Στο καθένα από αυτά τα μέρη είναι τοποθετημένα, με ορθογώνια διάταξη, κανονικά οικοδομικά τετράγωνα με πλευρές 58×48 ή 45×63 μέτρα και εσωτερικούς πεζόδρομους, τα οποία είναι σχεδόν όλα ίδια μεταξύ τους. Το πλάτος του οικισμού γύρω από τον κεντρικό άξονα είναι μικρό, 6 οικοδομικά τετράγωνα ή 300 μέτρα περίπου στη μία πλευρά και 4 οικοδομικά τετράγωνα ή 200 μέτρα περίπου στην άλλη. Συνολικά είναι

ένα μέγιστο πλάτος 500 μέτρων (ελάχιστο 200 μέτρα) στις δυο πλευρές μιας λεωφόρου, της οποίας το μήκος της ξεπερνά τα 1500 μέτρα.

Στην Καισαριανή, της οποίας η δομή του οικισμού είναι σχετικά περισσότερο σχηματική και ξεκάθαρη, ο διαχωρισμός των γειτονιών είναι πιο εύκολος. Μια χωριστή περιοχή αποτελεί αναμφίβολα το «Τρίγωνο», δηλαδή όλη η δυτική περιοχή. Η διάνοιξη της Λεωφόρου Υμηττού – Πεντέλης έκανε ακόμα περισσότερο έντονο αυτό το διαχωρισμό, απομονώνοντας την περιοχή αυτή από την κυρίως έκταση του Δήμου. Όριο για την κεντρική περιοχή αποτελεί ο άξονας της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως ο οποίος σήμερα χωρίζει την περιοχή στα δύο, μια προς τον βορρά και μια προς τον νότο. Επίσης χωριστή «γειτονιά» αποτελεί και όλη η περιοχή ανατολικά του γηπέδου της ομάδας «ΝΗΑΡ ΗΣΤ», όπου περιλαμβάνεται και η περιοχή «Κορέα». Τέλος ο χώρος ανάμεσα στην οδό Φορμίωνος και στο Σκοπευτήριο είναι εκτός από το «Τρίγωνο», η μόνη περιοχή του Δήμου η οποία δεν εξαρτάται από τη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως, αλλά από την οδό Φορμίωνος.

Η Καισαριανή είναι μια από τις πλέον προνομιούχες παραυμήτιες συνοικίες διότι η διάταξη των χώρων πρασίνου είναι τέτοια που αγκαλιάζει τον οικιστικό ιστό, αλλά και τον διασχίζει με τις νησίδες της λεωφόρου Πεντέλης και της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως. Η τέτοιου είδους διάταξη των χώρων πρασίνου σε σχέση με τη διάταξη του πολεοδομικού ιστού σύμφωνα με μελέτες μπορεί να επιφέρει σημαντική βελτίωση στις δυσάρεστες συνθήκες της πόλης όπως άμβλυση των ακραίων θερμοκρασιών του αέρα, φιλτράρισμα αυτού από τους ρύπους και κατακράτηση της σκόνης, μείωση και απορρόφηση του θορύβου ανάλογα με το είδος και το μέγεθος των φυτών, καθώς και την πηγή ηχορρύπανσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

Η συντήρηση του αστικού πρασίνου του Δήμου Καισαριανής γίνεται με εργαζόμενους από το Δήμο οι οποίοι χωρίζονται σε διάφορα συνεργεία. Συμπληρωματικά βοηθούν και άτομα τα οποία έχουν προσληφθεί και δουλεύουν στον Δήμο σε διάφορα προγράμματα που υπάρχουν. Στη δύσκολη οικονομική συγκυρία την οποία διανύει η χώρα, η αναλογία πρασίνου ανά εργαζόμενο είναι μεγάλη. Ο Δήμος όμως προσπαθεί να προστατεύσει και να αναβαθμίσει όσο μπορεί το αστικό πράσινο το οποίο αποτελεί ζωτικής σημασίας στοιχείο για την περιοχή αφού συμβάλλει στην απορρύπανση της επιβαρυμένης ατμόσφαιρας, στην αισθητική και στην εν γένει βιωσιμότητα του αστικού χώρου.

A. Φυτεύσεις

Στο Δήμο Καισαριανής οι φυτεύσεις γίνονται, φθινόπωρο και άνοιξη, εφόσον υπάρχει εργατικό προσωπικό. Η φύτευση γίνεται σε μέρη στα οποία χρειάζεται να προστεθεί πράσινο για να βελτιωθεί ο χώρος. Επίσης η φύτευση γίνεται και στα σημεία ή στα παρτέρια στα οποία τοποθετούν τα εποχιακά φυτά. Για παράδειγμα το φθινόπωρο φυτεύουν κυκλάμινα, χρυσάνθεμα και πανσέδες, το χειμώνα αλεξανδρινά και την άνοιξη κατιφέδες, πετούνιες κ.ά.

B. Άρδευση

Η άρδευση του αστικού πρασίνου στο Δήμο Καισαριανής γίνεται από δύο γεωτρήσεις. Όλοι σχεδόν οι χώροι πρασίνου έχουν αυτόματο σύστημα στάγδην άρδευσης και εκτοξευτήρες (όπου υπάρχει χλοοτάπητας), τα οποία συνδέονται με τις γεωτρήσεις. Η άρδευση του πρασίνου ανάλογα με την εποχή αλλάζει. Το φθινόπωρο και τον χειμώνα είναι πιο αραιή η άρδευση, ενώ την άνοιξη και το καλοκαίρι πιο συχνή. Οι απαιτήσεις των φυτών για νερό είναι σχεδόν παρόμοιες για πρακτικούς λόγους, καθώς επίσης και για ένα καλύτερο αποτέλεσμα.

Γ. Κλάδευμα

Το κλάδευμα των φυτών γίνεται δυο φορές το χρόνο, στις αρχές του φθινοπώρου και στις αρχές της άνοιξης εφόσον υπάρχει εργατικό προσωπικό. Το κλάδευμα του ευκαλύπτου εκτός από την κανονική εποχή κλαδεύματος, γίνεται και άλλες εποχές στα σημεία τα οποία είναι επικίνδυνα για πρόκληση ατυχημάτων από πτώση.

Ιδιαίτερη προσοχή δίνουν και στη λεύκη, η οποία είναι ένα φυτό το οποίο προσβάλλεται εύκολα από ασθένειες και για το λόγο αυτό χρειάζεται περισσότερο συχνά κλάδευμα. Αντιθέτως το κλάδευμα της μουριάς γίνεται όποτε υπάρχει χρόνος και προσωπικό.

Δ. Φυτοπροστασία

Ο Δήμος Καισαριανής αποφεύγει να φυτεύει φυτά ευαίσθητα σε εχθρούς και ασθένειες. Όταν όμως εντοπισθεί κάποια ασθένεια αντιμετωπίζεται όταν υπάρχει προσωπικό. Συγκεκριμένα αντιμετωπίστηκε το σκαθάρι του φοίνικα, αλλά ανεπιτυχώς λόγω του ότι δεν έγινε παράλληλα η αντιμετώπιση και από τους γειτονικούς Δήμους Αθηναίων, Βύρωνα και προσβλήθηκαν ξανά οι φοίνικες. Οπότε για να αντιμετωπισθεί αυτό σωστά θα πρέπει να γίνει η καταπολέμηση κεντρικά και παράλληλα σε όλους τους Δήμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

Η Καισαριανή είναι μια από τις πλέον προνομιούχες παραυμήττιες συνοικίες διότι η διάταξη των χώρων πράσινου είναι τέτοια (Δάσος Καισαριανής – Ηριδανός – Πάρκο Αλεξάνδρου – Σκοπευτήριο) που αγκαλιάζει τον οικιστικό ιστό, αλλά και τον διασχίζει με τις νησίδες Πεντέλης και Εθνικής Αντιστάσεως.

Οι κυριότερες μορφές αστικού πρασίνου στον Δήμο Καισαριανής είναι οι εξής:

Α. Αισθητικό δάσος Καισαριανής

Το δάσος της Καισαριανής συνορεύει προς βορρά, ανατολικά και νότια με τις βραχώδεις πλαγιές του Υμηττού και στα δυτικά με την Πανεπιστημιούπολη Αθηνών και το Δήμο Βύρωνα. Στη δυτική περίμετρο του δάσους Καισαριανής ευρίσκεται ο μοναδικός δρόμος και λεωφόρος, η λεωφόρος Αλίμου – Κατεχάκης. Η συνολική έκταση του δάσους είναι 4.460 στρέμματα.

Η φύση του δάσους της Καισαριανής δεν επηρεάστηκε από την εγκατάσταση των προσφύγων μέχρι που ήλθε ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος και η γερμανική κατοχή του 1941. Τότε, λόγω έλλειψης καυσίμων, οι κάτοικοι της Καισαριανής και των γύρω περιοχών άρχισαν να ανεβαίνουν στις πλαγιές του δάσους και να κόβουν ξύλα για τα σπίτια τους και μετέβαλαν τον Υμηττό σε κρανίου τόπο. Αυτή την κατάσταση ευρήκε η Φιλοδασική Ένωση Αθηνών όταν, με πρωτοβουλία της Καίτης Αργυροπούλου, ζήτησε να παραχωρηθεί η έκταση αυτή το 1945 για αναδάσωση.

Έτσι ξεκίνησε η παραχώρηση του δάσους της Καισαριανής στην Φιλοδασική Ένωση Αθηνών στην αρχή κατά χρήση και μετά σε 1900 στρέμματα κατά κυριότητα. Η αναδάσωση ξεκίνησε με την βοήθεια της Δασικής Υπηρεσίας η οποία παραχώρησε δένδρα από τα φυτώρια του Υπουργείου Γεωργίας και παράλληλα απομακρύνθηκαν τα κοπάδια τα οποία έβοσκαν ανεξέλεγκτα. Με το προεδρικό Διάταγμα 91/74 η ήδη

αναδασωμένη έκταση 4.460 στρεμμάτων κηρύχθηκε «Αισθητικό δάσος». Το «Αισθητικό δάσος» συντηρείται και προστατεύεται με έξοδα και φροντίδα της «Φιλοδοσικής Ένωσης».

Σήμερα, το «Αισθητικό δάσος» δεν είναι μόνο ο μοναδικός πνεύμονας πρασίνου δίπλα στην κόλαση της Αθήνας. Είναι παράλληλα σημαντικός βιότοπος με πλούσια πανίδα και χλωρίδα και πολλά σπάνια είδη. Στην περιοχή ευρίσκουν καταφύγιο και τροφή πολλά πουλιά όπως κοτσύφια, πέρδικες και θηλαστικά όπως λαγοί, αλεπούδες, κουνάβια κ.λ.π. Στο δάσος ζουν επίσης δύο είδη χερσαίων χελωνών. Αυτά είναι η κρασπεδοχελώνα (*Testudo marginata*) και η γραικοχελώνα (*Testudo graeca*), τα οποία είναι και τα δύο σπάνια και προστατευόμενα.

Όσο αφορά την χλωρίδα πολλά από τα σπάνια και προστατευόμενα φυτά του Υμηττού ευρίσκονται στην περιοχή του δάσους της Καισαριανής. Μερικά μόνο από αυτά είναι η κέλσιος, η κεννούρια, το κολχικό, ο κρόκος ο λείος, η πεντελική κ.λ.π. Κυριαρχούν τα πεύκα και τα κυπαρίσσια, αλλά και οι κέδροι και οι αμυγδαλιές. Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι στο δάσος της Καισαριανής φυτρώνουν τα περισσότερα από τα 44 είδη ορχεοειδών του Υμηττού.

Έχει ξαναφυτευθεί επίσης και ο ιστορικός ελαιώνας με βάση χαλκογραφίες του 18^{ου} αιώνα και έχουν ανοιχθεί δασικοί δρόμοι και μονοπάτια. Δημιουργήθηκε επίσης βοτανικός κήπος και φυτώριο. Στις ημέρες μας μία ομάδα είκοσι ανθρώπων εργάζεται σε μόνιμη βάση φροντίζοντας, αναπτύσσοντας και προστατεύοντας το αισθητικό δάσος.

Η είσοδος στο αισθητικό δάσος γίνεται από τον κεντρικό ασφαλτοστρωμένο δρόμο Καισαριανής, ο οποίος οδηγεί στην κορυφή του Υμηττού και από τα γύρω μονοπάτια, από την ανατολή μέχρι την δύση του ηλίου για όλο το έτος. Οι ειδικά διαμορφωμένοι χώροι (αναψυχής, θέας και ανάπαυσης) προσφέρονται ελεύθερα στον επισκέπτη για την άσκηση ελαφρών δραστηριοτήτων αναψυχής όπως είναι η πεζοπορία, η ποδηλασία και το πικ – νικ. Το αισθητικό δάσος φιλοξενεί σημαντικά μνημεία όπως η Μονή Καισαριανής, οι εκκλησίες του Αγίου Μάρκου και των Ταξιαρχών, το εξωκλήσι της Ανάληψης, καθώς και τα μοναστήρια του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου και του Αγίου Γεωργίου Κουταλά.

Λόγω της οικολογικής τους αξίας οι κορυφές του Υμηττού και το αισθητικό δάσος της Καισαριανής έχουν περιληφθεί στο δίκτυο βιοτόπων «NATURA 2000» της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κωδικό στρ. 3000006.

B. Χώροι Σκοπευτηρίου

Το Σκοπευτήριο της Καισαριανής είναι ο σημαντικότερος πνεύμονας αστικού πρασίνου για την Καισαριανή από άποψη έκτασης και ποιότητας βλάστησης. Η μεγάλη αυτή έκταση του Σκοπευτηρίου διαχωρίζεται σε πέντε διαφορετικούς τομείς. Αυτοί είναι οι εξής:

- α. Το Άλσος Σκοπευτηρίου.
- β. Ο 300άρης στόχος.
- γ. Ο 100άρης στόχος.
- δ. Το δασικό κομμάτι.
- ε. Το δάσος Αράπη.

Εικ. 1
Σκοπευτήριο
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Αυτό το οποίο διαχωρίζει το Σκοπευτήριο από άλλα πράσινα σημεία της Καισαριανής είναι πρωτίστως η έκταση και η πληθώρα χρήσεων γης που εμπεριέχονται σε αυτό (κυρίως στον 100άρη στόχο). Οι οδοί οι οποίοι περικυκλώνουν το Σκοπευτήριο είναι οι οδοί Νέας Εφέσου, Ερυθρού Σταυρού, Δερβενακίων, Θεοτοκόπουλου, Ηρώς Κωνσταντοπούλου και η λεωφόρος Αλίμου – Κατεχάκης.

Η συνολική έκταση της περιοχής Σκοπευτηρίου ανέρχεται περίπου στα 400 στρέμματα.

α. Άσος Σκοπευτηρίου

Ο χώρος του Σκοπευτηρίου ξεκινά με το Άσος του Σκοπευτηρίου, το οποίο έχει δυο κεντρικές εισόδους. Η μία ευρίσκεται επί της οδού Ηρ. Κων/πουλου και η άλλη επί της οδού Νέας Εφέσου, οι οποίες παράλληλα είναι και εισοδοί για το γενικό χώρο του Σκοπευτηρίου. Επίσης έχει άλλες τρεις υποεισόδους, κάθετα της οδού Ερυθρού Σταυρού.

Εικ. 2
Άσος Σκοπευτηρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Είναι το μικρότερο τμήμα το οποίο περιλαμβάνει έκταση μόλις 19 στρεμμάτων. Αποτελείται κυρίως από δενδρώδη βλάστηση σε ποσοστό 60%. Σε αυτή περιλαμβάνονται αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα όπως ακακίες Κωνσταντινουπόλεως, αριές, βελανιδιές, βραχυχίτωνες, ευκάλυπτοι, κερκίδες (κουτσουπιές), κυπαρίσσια, λεμονιές, νεραντζιές,

πεύκα και συκιές. Το 40% αυτής αποτελείται από αειθαλείς και φυλλοβόλους θάμνους όπως αγγελικές, βερονικές πανασέ, βιβούρνα, γιούκες, δάφνες, δενδρολίβανα, θυμάρι, ιβίσκους συριακούς, λεβάντες, λυγαριές, μυρτιές, πικροδάφνες, τριανταφυλλιές, φορσύθιες, φωτίνιες και το αναρριχώμενο φυτό γιασεμί το κίτρινο. Ορατή είναι και μια μεγάλη ποικιλία από ποώδη καλλωπιστικά φυτά όπως ακταίες, άλυσσα, βίγκες, γκαζάνιες, διμορφοθήκες, και σινεράριες. Μεγάλο μέρος του χώρου καλύπτεται με 500 m² χλοοτάπητα.

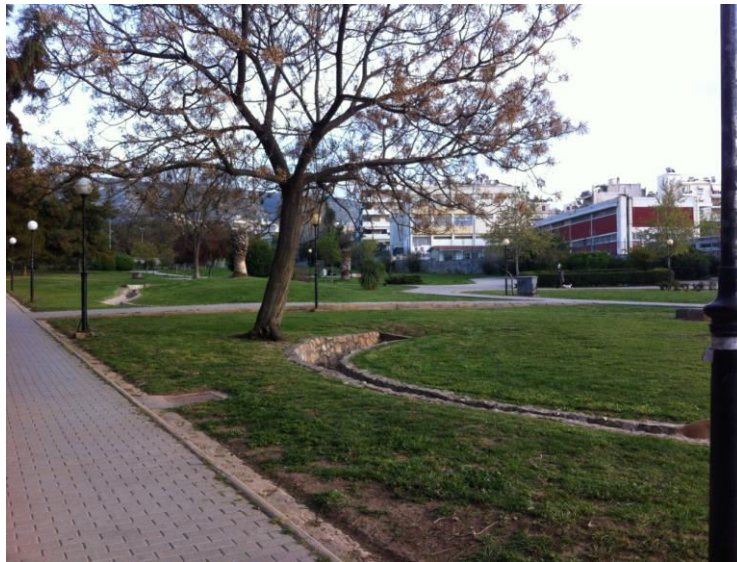
Όσον αφορά τη χρήση γης του χώρου το Άλσος Σκοπευτηρίου περιλαμβάνει δύο παιδικές χαρές, δυο πλατείες, ένα κέντρο διασκέδασης και πιο πρόσφατα σε αυτόν το χώρο λειτουργεί και ένα μουσείο. Όλα αυτά τα στοιχεία του Άλσους ενώνονται με τον κύριο διάδρομο τον οποίο συναντά κάποιος με την έλευσή του σε όλες τις εισόδους. Αυτός μετά χωρίζεται αναλόγως με το που θέλει κανείς να κατευθυνθεί και οδηγεί σε όλες τις χρήσεις του χώρου.

Εικ. 3
Παιδική χαρά στο άλσος Σκοπευτηρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

β. 300άρης στόχος

Ο 300άρης στόχος ευρίσκεται ακριβώς από επάνω από το άλσος του Σκοπευτηρίου με δυο κοινές εισόδους, αυτήν επί της οδού Νέας Εφέσου και εκείνη η οποία ευρίσκεται στο χώρο επί της οδού Διστόμου. Είναι λίγο μεγαλύτερος από το άλσος και έχει 30 στρέμματα έκταση.

Εικ. 4
300αρης στόχος
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Στο πλούσιο πράσινο του 300άρη στόχου ευρίσκονται 10 στρέμματα χλοοτάπητα και πλούσια ποικιλία από δένδρα, θάμνους, αναρριχώμενα και ποώδη φυτά. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία έχουν φυτευθεί στο εσωτερικό του χώρου είναι αμυγδαλιές, αριές, βραχυχίτωνες, δρύες, ευκάλυπτοι, καλλωπιστικές δαμασκηνιές, κέδροι, κερκίδες (κουτσουπιές), κυπαρίσσια, μαγνόλιες, μελιές, ουασιγκτόνια, παρκινσόνιες, πεύκα, πλάτανοι ανατολικοί, συκιές, σφένδαμοι και χαρουπιές. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι έχουν φυτευθεί στο χώρο είναι αγγελικές, αλμυρίκια, βερβερίδες, βιβούρνα, γιούκες, δάφνες, δαφνοκέρασοι, ιβίσκοι συριακοί, καλλωπιστικές ροδιές, κυδωνίαστρα, λυγαριές, πικροδάφνες, τεύκρια, τούγιες, τριανταφυλλιές, και φωτίνιες. Τα ποώδη καλλωπιστικά φυτά τα οποία έχουν φυτευθεί στο χώρο είναι ανθεμίδες και διμορφοθήκες. Τέλος τα αναρριχώμενα φυτά τα οποία έχουν τοποθετηθεί είναι κισσοί και παρθενοκισσοί.

Εύκολα μπορεί κάποιος να αντιληφθεί τη διαμόρφωση του χώρου και την ιδιαιτερότητά του αφού εκεί και αριστερά από την είσοδο στον 300άρη ευρίσκεται το ιστορικό μνημείο των πεσόντων του 1940 κατά την εισβολή των Γερμανών. Το μνημείο είναι περιφραγμένο και η είσοδός του είναι ελεύθερη για το κοινό. Δεξιά ευρίσκεται ένας ιδιαίτερα διαμορφωμένος χώρος πρασίνου με κεντρικό διάδρομο διακοσμημένο με πλακόστρωση, αλλά και παραδιαδρόμους οι οποίοι εμπερικλείουν το πράσινο σε αυτούς και ένα τεχνητό ρυάκι το οποίο καταλήγει σε ένα εξωτερικό καθιστικό. Στο τέλος του χώρου του 300άρη στόχου ευρίσκεται ένα μεγάλο περιφραγμένο γήπεδο ποδοσφαίρου με χόμα.

Εικ. 5

Ιστορικό μνημείο πεσόντων του 1940
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

γ. 100άρης στόχος

Η κύρια είσοδος του 100άρη στόχου είναι επί της οδού Στρατηγού Μακρυγιάννη. Είναι ένας χώρος αρκετών στρεμμάτων, συνολικά 35 στον αριθμό. Ποικίλλει η διαμόρφωση τόσο του πρασίνου όσο και της χρήσεως γης.

Αναμφίβολα ο πράσινος χώρος του 100άρη στόχου φιλοξενεί στο εσωτερικό του μεγάλη ποικιλία ειδών δένδρων, θάμνων, ποωδών φυτών, αλλά και κάποιων ειδών αναρριχώμενων, καθώς επίσης και χλοοτάπητα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία διαμορφώνουν το πράσινο

είναι ακακίες Κωνσταντινουπόλεως, αριές, βραχυχίτωνες, ελιές, ευκάλυπτοι, καζουαρίνες, καλλωπιστικές δαμασκηνιές, κέδροι, κερκίδες, κουπρεσσοκυπάρισσοι, κυπαρίσσια, μαγνόλιες, μελιές, πεύκα, πλάτανοι ανατολικοί, σοφόρες, και χαρουπιές. Οι αιθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι διαμορφώνουν το πράσινο είναι αγγελικές, βερβερίδες, δενδρολίβανα, ευώνυμα, θυμάρι, ιβίσκοι συριακοί, καλλιστήμονες, καλλωπιστικές ροδιές, κέστρα, κυδωνίαστρα, λαγκεστρέμιες, λαντάνες, λεβάντες, λιγούστρα, λυγαριές, μυρτιές, πικροδάφνες, πυξάρια, τεύκρια, τούγιες, τριανταφυλλιές, φορσύθιες και φωτίνιες. Τα πώδη καλλωπιστικά φυτά τα οποία έχουν φυτευθεί στο χώρο είναι ανθεμίδες, γεράνια και διμορφοθήκες. Τέλος τα αναρριχώμενα φυτά τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί είναι γιασεμιά κίτρινα, κισσοί, και παρθενοκισσοί.

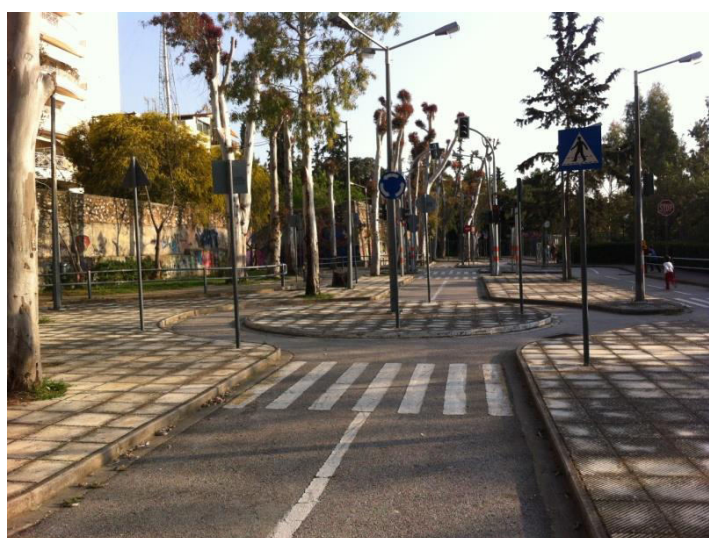

Εικ. 6
100αρης στόχος
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Με την είσοδό του κάποιος στο χώρο, από την οδό Στρατηγού Μακρυγιάννη για τον 100άρη στόχο, αντιλαμβάνεται την πληθώρα ύπαρξη διαδρόμων οι οποίοι ενώνονται με έναν κεντρικό διάδρομο και όλα μαζί αυτά εσωκλείουν μια πλατεία διαμορφωμένη πρωτίστως με πράσινο. Ο κεντρικός χώρος της πλατείας είναι δημιουργημένος με

πλακόστρωτο και παγκάκια περικυκλικά. Στο κέντρο αυτού ευρίσκονται, τοποθετημένα τετράγωνα σε σχήμα, σιντριβάνια. Στα δεξιά της εισόδου προς τα όρια του 100άρη στόχου ευρίσκεται ένας θερινός κινηματογράφος στου οποίου στην είσοδο υπάρχει χώρος στάθμευσης. Ανάμεσα από τους διαδρόμους, μεταξύ της πλατείας και του κυκλοφοριακού πάρκου και μέχρι τα όρια, στο σύνολο του 100άρη στόχου η ύπαρξη του πρασίνου είναι αντιληπτή.

Τέλος απέναντι από την πλατεία και ακριβώς αριστερά της εισόδου υπάρχει σε πλήρη διαμόρφωση για χρήση ένα κυκλοφοριακό πάρκο.

Εικ. 7

Κυκλοφοριακό πάρκο στον 100άρη στόχο
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

δ. Δασικό κομμάτι

Το δασικό αυτό κομμάτι ευρίσκεται επάνω από τον 300αρη στόχο, δηλαδή επάνω από το τείχος του Σκοπευτηρίου και φθάνει μέχρι τον παιδικό σταθμό των Δερβενακίων. Έχει μια δική του εξ ολοκλήρου είσοδο στην οδό Θεοτοκόπουλου, αλλά μπορεί κάποιος να μπει και από τις άλλες εισόδους του Σκοπευτηρίου. Καταλαμβάνει έκταση 50 στρεμμάτων.

Τα κυρίαρχα δασικά είδη τα οποία διαμορφώνουν το δασικό κομμάτι είναι η πεύκη και το κυπαρίσσι, τα οποία απλώνονται στο χώρο ομοιόμορφα και δημιουργούν μια καταπράσινη έκταση. Ο χώρος έχει

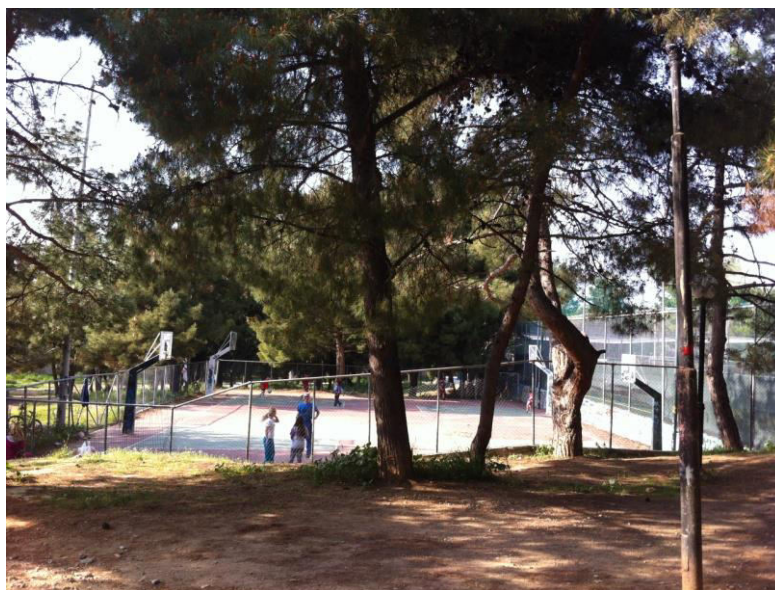
επίσης εμπλουτισθεί και με κάποια άλλα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα όπως είναι οι ελιές, οι ευκάλυπτοι, και οι κέδροι. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι τους οποίους μπορεί να συναντήσει κάποιος στο δασικό κομμάτι είναι οι γιούκες, οι δάφνες, οι κουμαριές, τα κυδωνίαστρα, οι πικροδάφνες και οι πυράκανθοι.

Εικ. 8

Χώρος για σκύλους στο Δασικό κομμάτι
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Σε αυτό το καταπράσινο κομμάτι προσφέρονται διάφοροι χρηστικοί χώροι για τον άνθρωπο. Αυτοί είναι ένα γήπεδο τένις, ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και δυο γήπεδα μπάσκετ αρμονικά τοποθετημένα. Επιπρόσθετα έχει σχηματισθεί σε ένα κομμάτι του δάσους ένα μέρος για σκύλους, το οποίο το έχουν περιφράξει με ξύλινα κάγκελα και μέσα έχουν τοποθετήσει παγκάκια και διάφορα παιχνίδια για σκύλους. Τέλος περπατώντας κατά μήκος των χωμάτινων διαδρόμων, οι οποίοι διαπλέκονται με το πράσινο, μπορεί κανείς να νιώσει τη γαλήνη την οποία του προσφέρει η φύση.

Εικ. 9
Γήπεδα στο Δασικό κομμάτι
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

ε. Δάσος Αράπη

Το δάσος Αράπη είναι συνέχεια του δασικού κομματιού και το εντοπίζεται επάνω από τον παιδικό σταθμό επί της οδού Δερβενακίων. Το συγκεκριμένο δάσος φθάνει μέχρι το γήπεδο του Εθνικού Αστήρα. Η πλησιέστερη είσοδος είναι εκείνη του δασικού κομματιού στην οδό Θεοτοκόπουλου, εφόσον δεν έχει μια δική του ξεχωριστή είσοδο. Το δάσος Αράπη έχει έκταση 267 στρεμμάτων και αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του Σκοπευτηρίου.

Απαρτίζεται από μία μεγάλη πράσινη έκταση δίνοντάς στον καθένα την ευκαιρία να αναπνεύσει καθαρό αέρα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία αφθονούν στο δάσος αυτό και αναπτύσσονται ημέρα με τη ημέρα για να προσδώσουν στην περιοχή την αναζωογόνηση που της χρειάζεται είναι οι αγριελιές, οι καζουαρίνες, οι κέδροι, τα κυπαρίσσια, τα πεύκα και οι χαρουπιές. Ακόμη οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι ενισχύουν τη φυσική ομορφιά του τοπίου είναι τα αλμυρίκια, οι κουμαριές, τα κυδωνιάστρα, οι πικροδάφνες, οι σινεράριες, τα τεύκρια και οι φασκομηλιές.

Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η ολοπράσινη αυτή έκταση αποτελεί φυσικό δάσος και για τον λόγο αυτό οι κάτοικοι της περιοχής το

προσέχουν και το καμαρώνουν. Είναι ένα δάσος με διάφορες κλίσεις και ποικίλους σχηματισμούς, πολλά χωμάτινα δρομάκια και χρηστικούς χώρους. Οι άνθρωποι, οι οποίοι ζουν δίπλα του, το αξιοποιούν για διάφορους λόγους και διαφορετικές χρήσεις ο καθένας.

Τέλος το φυσικό περιβάλλον κυριαρχεί και δίνει ζωή στην περιοχή.

Εικ. 10
Δάσος Αράπη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Γ. Χώροι Ηριδανού

Ο Ηριδανός αποτελείται από ένα σύνολο χώρων πρασίνου οι οποίοι εκτείνονται από τον Αϊ-Γιάννη μέχρι την είσοδο της Πανεπιστημιούπολης και είναι η δεύτερη μεγάλη έκταση πρασίνου για το Δήμο της Καισαριανής. Η έκταση αυτή χωρίζεται σε πέντε επιμέρους τμήματα. Αυτά είναι τα εξής:

- α. Πάρκο Ανατολικής Θράκης.
- β. Πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου.
- γ. Πάρκο Τσάφου.
- δ. Παιδική χαρά.

Η συνολική έκταση των χώρων του Ηριδανού ανέρχεται στα 35 στρέμματα.

Εικ. 11
Χώροι Ηριδανού
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

α. Πάρκο Ανατολικής Θράκης

Ευρίσκεται δίπλα από το πάρκο του Αϊ-Γιάννη και εκτείνεται στην οδό Ανατολικής Θράκης. Είναι ένας ανοικτός χώρος χωρίς συγκεκριμένες εισόδους στον οποίο ο καθένας μπορεί να εισέλθει ελεύθερα. Το πάρκο αυτό αποτελείται από πράσινο και διαθέτει χρηστικούς χώρους. Η συνολική έκτασή του είναι περίπου 9 στρέμματα.

Εικ. 12
Πάρκο Ανατολικής Θράκης
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Το συγκεκριμένο πάρκο είναι πλούσιο σε πράσινο. Στην ουσία αποτελείται κυρίως από δένδρα, θάμνους, αναρριχώμενα φυτά και χλοοτάπητα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία το διαμορφώνουν είναι οι βραχυχίτωνες, οι δρυες, οι ελιές, οι ευκάλυπτοι, οι καλλωπιστικές δαμασκηνιές, οι κελρετόριες, οι κουτσουπιές, οι παρκινσόνιες, τα πεύκα, οι πλάτανοι, οι σοφόρες, οι συκιές και οι χαρουπιές. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι στολίζουν το πάρκο είναι τα αβούτιλα, οι βερβερίδες, τα βιβούρνα, τα δενδρόλιβανα, τα ευώνυμα, οι ιβίσκοι συριακοί, τα κυδωνίαστρα, οι μυρτιές, οι πικροδάφνες, οι τούγιες και οι τριανταφυλλιές. Τέλος, έχει εμπλουτισθεί και με ένα αναρριχώμενο φυτό, τον κισσό.

Εικ. 13
Χώρος στάθμευσης στο πάρκο Ανατολικής Θράκης
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Στην πλευρά του χώρου αυτού, δίπλα από το πάρκο του Αϊ-Γιάννη, ευρίσκεται ένας χώρος στάθμευσης. Αυτός δεν έχει μόνο τσιμέντο, αλλά και νησίδες πρασίνου οι οποίες του δίνουν μια πιο φυσική πινελιά. Στη συνέχεια το πράσινο διαπλέκεται με πλακόστρωτους διαδρόμους. Δεξιά και αριστερά ευρίσκονται, περιμετρικά, πεζοδρόμια όπου ο περαστικός και ο περιπατητής μπορεί να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον.

Τέλος μέσα στο πάρκο υπάρχει ένας χώρος με πέτρινα παγκάκια, στα οποία μπορεί κανείς να ξεκουρασθεί και να ρεμβάσει.

β. Πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου

Το πάρκο Ανατολικής Θράκης διακόπτεται από την οδό Κασαμπιά. Η συνέχεια αυτού κλείνεται από το υπόλοιπο της οδού Ανατολικής Θράκης και τις οδούς Ραιδεστού και Οδεμησίου. Αυτό αποτελεί το δεύτερο πάρκο του Ηριδανού. Όπως και το πρώτο πάρκο, το πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου δεν έχει εισόδους και επομένως μπορεί κάποιος να μπει ανά πάσα στιγμή.

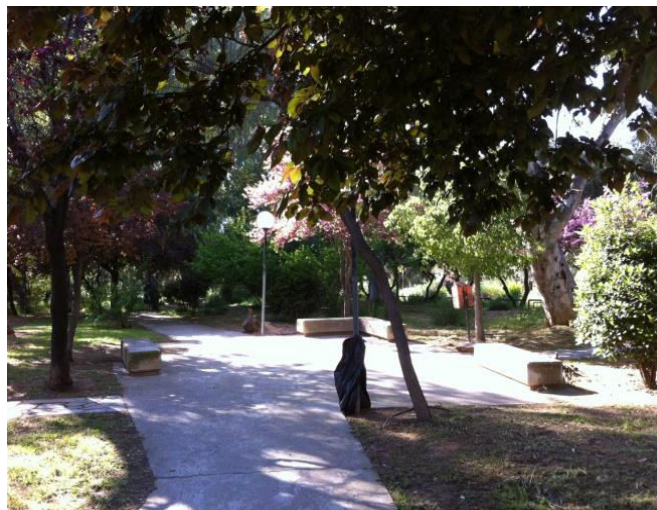
Εικ. 14

Πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Η συνολική έκταση του πάρκου ανέρχεται περίπου στα 17 στρέμματα.

Το πράσινο του πάρκου αυτού επίσης ποικίλλει και εμπεριέχει διάφορα είδη δένδρων, θάμνων, αναρριχώμενων φυτών και χλοοτάπητα. Ο χώρος αυτός πρασίνου αποτελείται από τα εξής αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα: Ακακίες Κωνσταντινουπόλεως, βραχυχίτωνες, δρυες, ελιές, ευκάλυπτοι, καζουαρίνες, καλλωπιστικές δαμασκηνιές, κέδροι, κελρετόριες, κουτσουπιές, κυπαρίσσια, λαγκεστρέμιες, λεύκες, μελιές, ουασιγκτόνιες, παρκινσόνιες, πεύκα, πλάτανοι, σοφόρες, σφενδάμια, χαρουπιές και ψευδακακίες. Τη βλάστηση εμπλουτίζουν πολλοί αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι όπως αβούτιλα, αγγελικές, βερβερίδες, βιβούρνα, δάφνες, δενδρολίβανα, ευώνυμα, ιβίσκοι, καλλωπιστικές ροδιές, κυδωνίαστρα, λαντάνες, λιγούστρα, λιππίες, μυρτιές, πικροδάφνες, τεύκρια, τούγιες, τριανταφυλλιές, φορσύθιες και φωτίνιες. Τέλος τα

αναρριχώμενα τα οποία ευρίσκονται στο χώρο είναι γιασεμί το κίτρινο, κισσός και πλουμπάγκο.

Εικ. 15

Πέτρινα παγκάκια στο πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Οι χρηστικοί χώροι τους οποίους διαθέτει το πάρκο είναι προσβάσιμοι στον άνθρωπο και ποικιλόμορφοι. Το πάρκο αυτό αποτελείται από διαδρόμους, άλλοτε πλακόστρωτους και άλλοτε χωμάτινους, οι οποίοι χωρίζουν το πάρκο σε διαφορετικής έκτασης και σχήματος περιοχές. Κάθε περιοχή έχει το δικό της διαφορετικό στήσιμο πάντοτε μπλεγμένο με πράσινο. Αλλού υπάρχουν πέτρινα ή ξύλινα παγκάκια και αλλού γήπεδα. Τα δύο γήπεδα του τένις είναι κοντά το ένα στο άλλο, ενώ το γήπεδο του μπάσκετ έχει φτιαχθεί σε απόσταση από αυτά. Επιπλέον, εμπρός από το γήπεδο του μπάσκετ έχει μια μικρή παιδική χαρά.

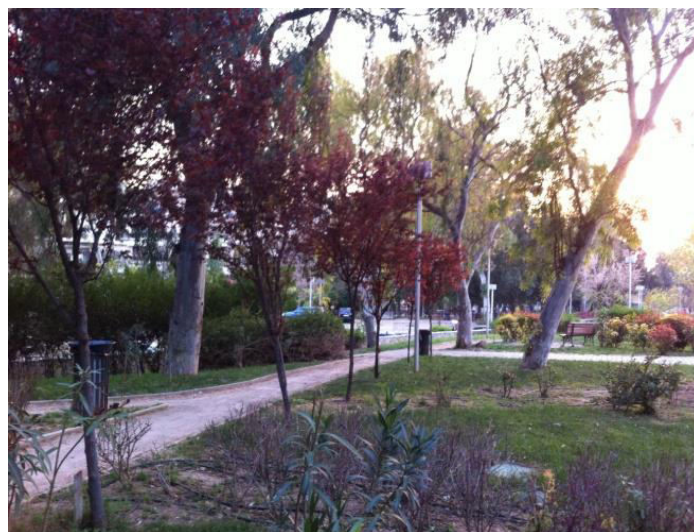
Τέλος έχουν διαμορφωθεί τέσσερεις χώροι στάθμευσης σε διαφορετικά σημεία του πάρκου.

Εικ. 16
Γήπεδο τένις στο πάρκο Ραιδεστού και Οδεμησίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

γ. Πάρκο Τσάφου

Το πάρκο Τσάφου ξεκινά από την οδό Τσάφου και φθάνει μέχρι την οδό Μιχάλη Καραολή. Δεν υπάρχει είσοδος και οποιοσδήποτε μπορεί να εισέλθει από όποια πλευρά θέλει. Είναι πιο μικρό σχετικά με τα άλλα πάρκα του Ηριδανού, πλούσιο σε πράσινο, με καθιστικούς χώρους και έκτασης 5 στρεμμάτων.

Εικ. 17
Πάρκο Τσάφου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Το πάρκο αυτό έχει πυκνή βλάστηση. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία το απαρτίζουν είναι ελιές, ευκάλυπτοι, καλλωπιστικές δαμασκηνιές, κέδροι, κυπαρίσσια, πεύκα και πλάτανοι. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι εμπλουτίζουν το πάρκο είναι αβούτιλα, αγγελικές, βερβερίδες, βερονικές, βιβούρνα, δάφνες, δαφνοκέρασοι, δενδρολίβανα, δωδωναίες, ευώνυμα, θυμάρι, ιβίσκοι, καλλιστήμονες, κέστρα, κυδωνίαστρα, λαντάνες, λεβάντες, λιππίες, μυρτιές, πικροδάφνες, πολύγαλα, σινεράριες, τούγιες, τριανταφυλλιές, φασκομηλιές και φωτίνιες. Τέλος, εκτός από χλοοτάπητα, τα αναρριχώμενα φυτά τα οποία συμπληρώνουν την ποικίλη βλάστηση του πάρκου είναι αγιόκλημα, γιασεμί το κίτρινο και κισσός.

Εικ. 18

Παγκάκι με πέργκολα στο πάρκο Τσάφου
(Φωτογραφία; Α. Σαμάρα)

Το πάρκο Τσάφου είναι ένα πάρκο αναψυχής στο οποίο οι χώροι του πρασίνου διαχωρίζονται με χωμάτινα δρομάκια ή με πλακόστρωτο. Μέσα στο πάρκο υπάρχουν σημεία με ξύλινα παγκάκια, ένα ή και περισσότερα, στα οποία μπορεί κανείς να ξεκουρασθεί εισπνέοντας ταυτόχρονα καθαρό αέρα. Επίσης σε ορισμένα από αυτά τα σημεία, όχι σε όλα, υπάρχει πέργκολα επάνω από τα παγκάκια για να προσφέρει μεγαλύτερη σκίαση και έτσι ο άνθρωπος να προστατεύεται από τον ήλιο και να απολαμβάνει καλύτερα το πράσινο.

δ. Παιδική χαρά

Η παιδική χαρά ευρίσκεται στην αρχή της οδού Τσάφου, απέναντι ακριβώς από το πάρκο Τσάφου. Προσθέτει στην περιοχή χρώμα και μια ευχάριστη νότα στην Καισαριανή επειδή αυτή χρησιμοποιείται από παιδιά. Είναι ένα μέρος χρήσιμο στην περιοχή διότι υπάρχουν πολλά παιδιά και χρειάζονται χώρους αναψυχής.

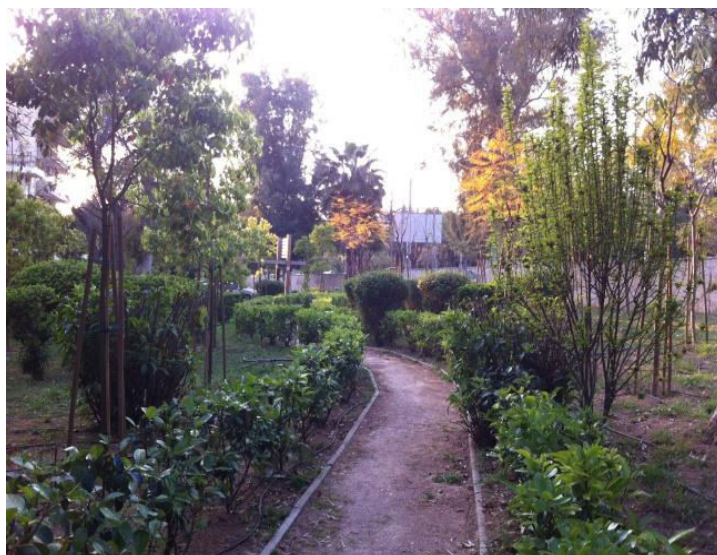

Εικ. 19
Παιδική χαρά
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Ο χώρος αυτός έχει έκταση περίπου 3 στρέμματα και διαθέτει αρκετό πράσινο όπως αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα, αειθαλείς και φυλλοβόλους θάμνους, αναρριχώμενα φυτά και χλοοτάπητα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία τον απαρτίζουν είναι ακακίες Κωνσταντινουπόλεως, δρυες, ελιές, ευκάλυπτοι, καλλωπιστικές δαμασκηνιές, κυπαρίσσια, ουσισγκτόνια και πεύκα. Τη φυσική αυτή ομορφιά έρχονται να συμπληρώσουν οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι όπως αγγελικές, δάφνες, δαφνοκέρασοι, ευώνυμα, ιβίσκοι, κυδωνίαστρα, λιγούστρα και πικροδάφνες. Τέλος τα αναρριχώμενα φυτά, γιασεμί το κίτρινο και κισσός, εμπλουτίζουν την παιδική χαρά με πράσινη γοητεία.

Στο χώρο αυτό υπάρχει πλακόστρωση και χωμάτινα δρομάκια. Στην πλευρά προς την οδό Τσάφου υπάρχει μια σειρά με παγκάκια, τα οποία βλέπουν προς την παιδική χαρά. Ωστόσο παγκάκια υπάρχουν και στο

χώρο της παιδικής χαράς. Ο χώρος στην ουσία είναι χωρισμένος σε δυο μέρη, την παιδική χαρά και ένα διαμορφωμένο χώρο για περιπάτους και βόλτες για τους γονείς και όχι μόνο. Έχει επίσης και έναν καθιστικό χώρο με πέργκολα για περισσότερη σκίαση και ξεκούραση.

Εικ. 20

Χώρος περιπάτου στη παιδική χαρά
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Δ. Πάρκα

α. Πάρκο Αϊ –Γιάννη

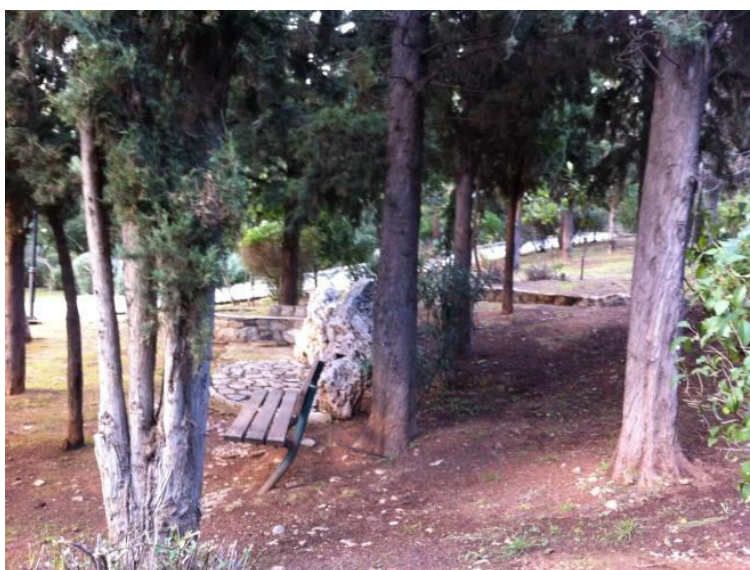
Ανηφορίζοντας στη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως πριν από την κατοικημένη περιοχή της Καισαριανής στα αριστερά ευρίσκεται το πάρκο του Αϊ –Γιάννη, το οποίο είναι γνωστό και ως τα «Ξύλινα». Για την έλευση στον χώρο υπάρχουν δύο εισοδοί. Το πάρκο έχει συνολική έκταση 37 στρέμματα. Με μια βόλτα μπορεί να αντιληφθεί κανείς πως το σύνολο του πάρκου χωρίζεται σε δύο χώρους.

Εικ. 21
Πάρκο Αϊ-Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Όπως ήδη αναφέρθηκε ο διαχωρισμός του χώρου είναι ευδιάκριτος και κατατάσσει τα δυο αυτά τμήματα, στο δασικό κομμάτι και στις χρήσεις γης του πάρκου. Στο δασικό κομμάτι έκτασης 14 στρεμμάτων υπάρχει παρέμβαση με χώρο περιπάτου, πέτρινα καθίσματα, εγκιβωτισμός με πέτρα για αλλαγή κλίσεων και μείωση διάβρωσης, τεχνητό ρυάκι, καθώς επίσης και παιδική χαρά με ξύλινα παιχνίδια. Στις χρήσεις γης, έκτασης 23 στρεμμάτων, έχει γίνει περισσότερο έντονη φυτοτεχνική παρέμβαση. Είναι χώρος με καφετέρια, ένα γήπεδο μπάσκετ, ένα γήπεδο τένις, ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, δυο παιδικές χαρές, ανοικτό θεατράκι, χώρο φυτώριου και τουαλέτες.

Στο δασικό κομμάτι η υπάρχουσα βλάστηση του χώρου ήταν συστάδα πεύκων και ευκαλύπτων. Αυτή ενισχύθηκε με σκληρανθεκτικά δασικά είδη όπως αγριελιές, αριές, δάφνες του Απόλλωνος, κουμαριές, κυδωνίαστρα, κυπαρίσσια, μυρτιές, πικροδάφνες, πυράκανθοι και χαρουπιές. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης και τα καλλωπιστικά φυτά αγριομιμόζες, καζουαρίνες και κουτσουπιές. Επίσης σπάρθηκαν και κάποια στρέμματα με χλοοτάπητα.

Εικ. 22

Δασικό κομμάτι στο πάρκο Αϊ-Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Με την είσοδο κάποιος στο πάρκο μπορεί να δει, συγκεντρωμένα, τα τρία γήπεδα σε ένα χώρο. Το πρώτο γήπεδο που συναντά είναι το γήπεδο του ποδοσφαίρου στο οποίο υπάρχει ένα μεγάλο παρτέρι εμπλουτισμένο με βιβούρνα, γιασεμί κίτρινο, ευκαλύπτους, κυδωνίαστρα, λιγούστρα, ράμνους και χλοοτάπητα. Με τα ίδια φυτά έχει εμπλουτισθεί επίσης και το παρτέρι το οποίο ευρίσκεται στο γήπεδο τένις. Στην μια πλευρά της περιφράξης δίπλα από τα γήπεδα ο χώρος είναι διαμορφωμένος με γιασεμί κίτρινο, ελιές, ευκαλύπτους, πικροδάφνες και χλοοτάπητα.

Όπως τα γήπεδα ευρίσκονται στον ίδιο χώρο, έτσι και η παιδική χαρά μαζί με το ανοικτό θέατρο ευρίσκονται στον ίδιο χώρο. Περιμετρικά στο χώρο έχουν τοποθετηθεί αγγελικές, αμυγδαλιές, γιασεμί κίτρινο, δάφνες του Απόλλωνος, ελιές, ευκάλυπτοι, κισσός, λιγούστρα, νεραντζιές,

πεύκα, πικροδάφνες και φωτίνιες. Στο εσωτερικό του χώρου εύλογα μπορεί κάποιος να αντιληφθεί τα τεχνητά παρτέρια τα οποία δημιουργούνται με αγγελικές, κυδωνίαστρα, λιγούστρα, μυρτιές, νεραντζιές, σφενδάμια, τριανταφυλλιές και φωτίνιες. Ο χώρος έχει εμπλουτισθεί και με χλοοτάπητα.

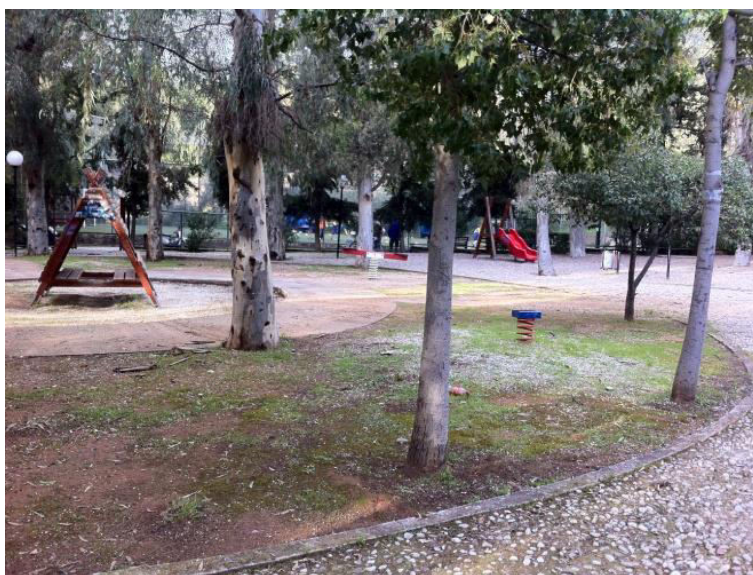

Εικ. 23

Γήπεδο τένις στο πάρκο Αϊ-Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Ο πλέον προσεγμένος χώρος του πάρκου είναι αυτός ο οποίος εμπερικλείει την καφετέρια και την δεύτερη παιδική χαρά. Ο χώρος αυτός δημιουργεί όμορφα συναισθήματα στον επισκέπτη του πάρκου αφού η ιδιαίτερη κατανομή των φυτών δημιουργεί μια ρομαντική ατμόσφαιρα. Τα φυτά τα οποία έχουν τοποθετηθεί στη περιοχή αυτή είναι αγγελικές, βιβούρνα, γιούκες, διμορφοθήκες, ευκάλυπτοι, καλλωπιστικές ροδιές, λιγούστρα, νεραντζιές, πυξάρια, ράμνοι και φωτίνιες. Υπάρχει επίσης χλοοτάπητας.

Ο εν λόγω χώρος επειδή συνδυάζει πολύμορφες δυνατότητες αναψυχής, σε όλες τις ηλικίες, έχει σχεδόν 24ωρη χρήση και δέχεται μεγάλη πίεση αν λάβει κανείς υπόψη ότι τα περισσότερα σχολεία της περιοχής κάνουν εκεί τις μονοήμερες εκδρομές τους, ενώ την Καθαρά Δευτέρα το πάρκο γεμίζει από εκατοντάδες ανθρώπους για τα παραδοσιακά «Κούλουμα».

Εικ. 24
Παιδική χαρά στο πάρκο Αϊ-Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρια)

Εικ. 25
Χώρος περιπάτου στο πάρκο Αϊ-Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρια)

β. Πάρκο Αλεξάνδρου

Το πάρκο Αλεξάνδρου ξεκινά από το τέλος σχεδόν της λεωφόρου Βασιλέως Αλεξάνδρου και το τέλος της οδού Ανδρέα Δημητρίου και φθάνει μέχρι το 4^ο Δημοτικό σχολείο Καισαριανής. Περνούν επίσης από το πάρκο οι οδοί Κιουπεκτσόγλου και Μανωλίδη. Η έκτασή του ανέρχεται σε 6,5 στρέμματα.

Εικ. 26

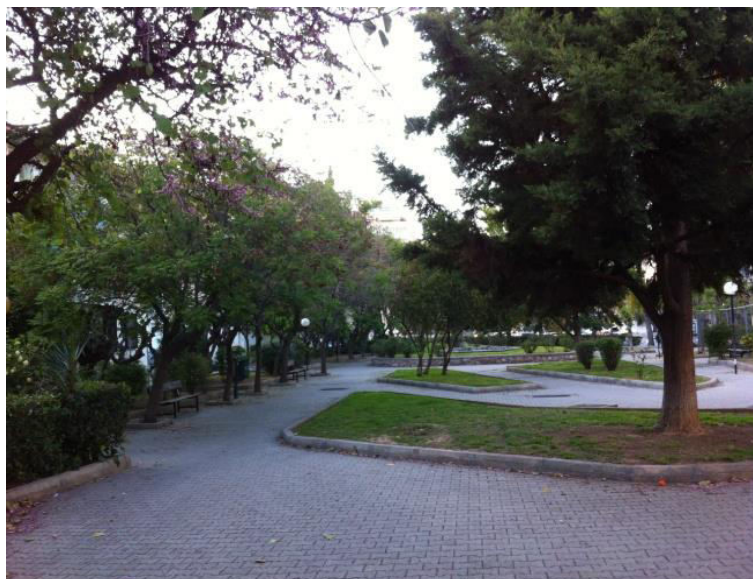
Παιδική χαρά στο πάρκο Αλεξάνδρου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Το πράσινο του πάρκου Αλεξάνδρου ποικίλλει. Ένα μέρος του, τα 600m², είναι χλοοτάπητας. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα του είναι η ακακία Κωνσταντινουπόλεως, ο βραχυχίτωνας, η ελιά, ο ευκάλυπτος, η καλλωπιστική δαμασκηλιά, ο κέδρος, η κελρετόρια, η κουτσουπιά, η λεύκη, η μουριά, η πεύκη και η ροβίνια η ψευδακακία. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι το εμπλουτίζουν είναι το αβούτιλο, η αγγελική, η βερονίκη, το βιβούρνο, η γιούκα, το δενδρολίβανο, ο ιβίσκος συριακός, η ιουστίτσια, ο καλλιστήμονας, η λαντάνα, το λιγούστρο, η πικροδάφνη, ο ράμνος, το τεύκριο, η τριανταφυλλιά και η φωτίνια. Έχει τοποθετηθεί επίσης και το αναρριχώμενο φυτό πλουμπάγκο.

Στο πάρκο αυτό υπάρχει μια περιφραγμένη παιδική χαρά. Ο υπόλοιπος χώρος είναι διαμορφωμένος με σκιερά σημεία και ανοικτούς χώρους.

Υπάρχει πλακόστρωση σχεδόν σε όλη την έκταση του πάρκου, εκτός από τα σημεία στα οποία έχει τοποθετηθεί το πράσινο.

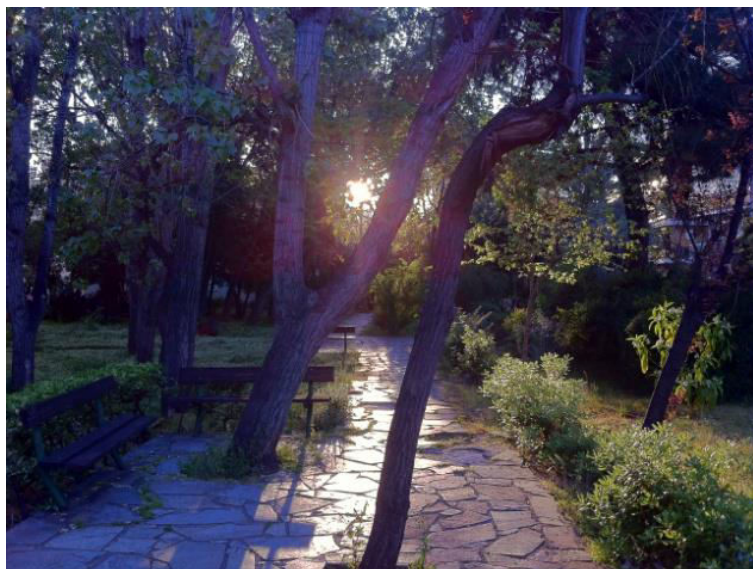
Το πράσινο είναι περιορισμένο σε παρτέρια. Η πλακόστρωση σε συνδυασμό με τα παρτέρια έχει δημιουργήσει διαδρόμους, οι οποίοι σε κάποια σημεία ανοίγουν για να δώσουν ένα περισσότερο ανοικτό χώρο. Τα παρτέρια είναι τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούν περάσματα, αλλού μεγάλης και αλλού μικρής έκτασης πλακόστρωσης αναλόγως του πλάτους της, με αποτέλεσμα την εναλλαγή ανοικτού και λιγότερου ανοικτού χώρου. Επίσης έχουν τοποθετηθεί ξύλινα παγκάκια για να μπορεί ο επισκέπτης του πάρκου να χαλαρώσει και να ευχαριστηθεί το πράσινο.

Εικ. 27
Πάρκο Αλεξάνδρου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

γ. Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου

Το πάρκο Ανδρέα Δημητρίου ευρίσκεται επί της οδού Ανδρέα Δημητρίου, δίπλα από το πάρκο Αλεξάνδρου. Το περικυκλώνουν επίσης η οδός Χίου και η οδός Φώκαιας. Η έκταση του πάρκου φθάνει τα 4,5 στρέμματα. Η είσοδος στο πάρκο είναι ελεύθερη, μπορεί δηλαδή οποιοσδήποτε να μπει ανά πάσα στιγμή και να το περιηγηθεί.

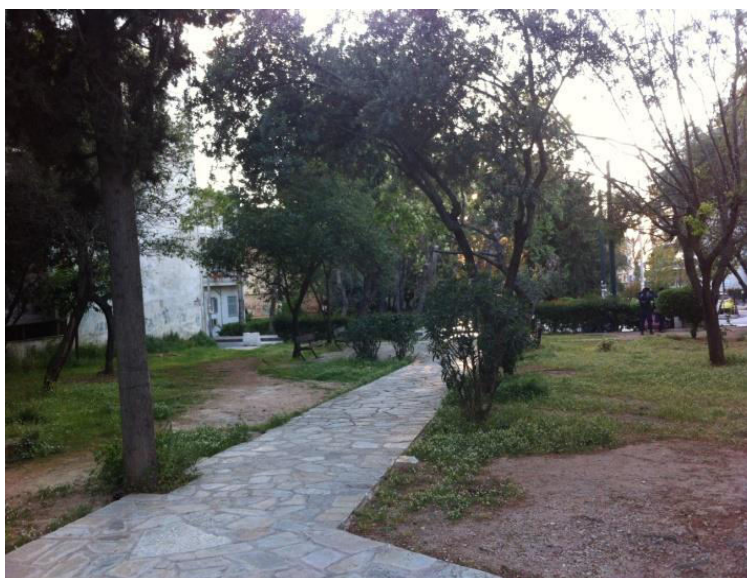
Εικ. 28

Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Στην εν λόγω περιοχή, λόγω της αναμενόμενης ανάπλασης των εργατικών πολυκατοικιών επί σειρά ετών, δεν έχει πραγματοποιηθεί έργο αναβάθμισής της με αποτέλεσμα να φθάσει σε οριακό σημείο με έντονα τα σημάδια της εγκατάλειψης. Παρόλα αυτά υπάρχει ποικιλία καλλωπιστικών φυτών στο χώρο. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία έχουν τοποθετηθεί είναι βραχυχίτωνες, ελιές, κελρετόριες, κουτσουπιές, κυπαρίσσια, λεύκες, μελίες, μουριές, νεραντζιές, ουασιγκτόνιες, πεύκα, πλάτανοι, σοφόρες και συκιές. Τέλος, οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι υπάρχουν είναι αγγελικές, βερβερίδες, βιβούρνα, δάφνες, ιβίσκοι συριακοί, κυδωνίαστρα, λαγκεστρέμιες, λιγούστρα, πικροδάφνες, πολύγαλα, τεύκρια και φωτίγιες.

Ο χώρος είναι απλά διαμορφωμένος με πλακόστρωτους διαδρόμους, που σε κάποια σημεία είναι πιο μεγάλης έκτασης, έτσι ώστε να

δημιουργείται ένας μικρός ανοικτός χώρος με παγκάκια. Επίσης παγκάκια έχουν τοποθετηθεί σε διάφορα σημεία του χώρου για να αναπαύεται ο επισκέπτης του πάρκου, να ηρεμεί και να παίρνει μια ανάσα από το καθημερινό τρέξιμο.

Εικ. 29

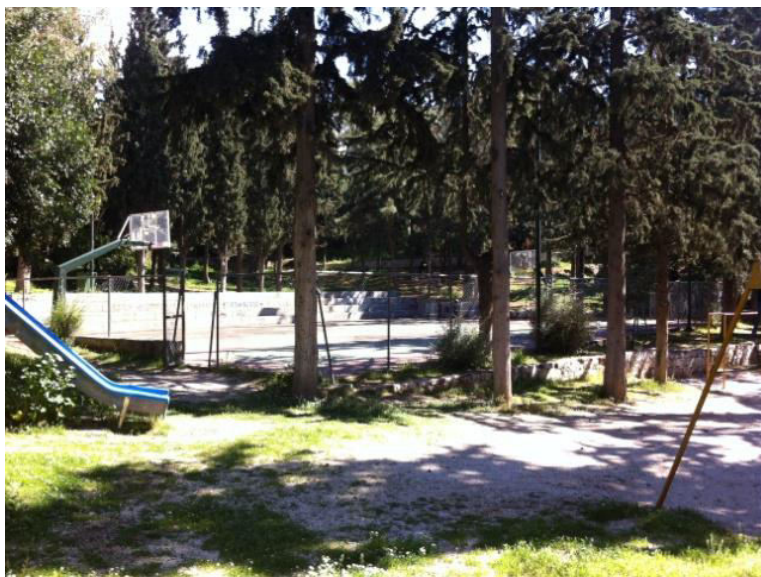
Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

δ. Πάρκο 2ας Μαΐου

Το πάρκο 2ας Μαΐου ευρίσκεται κοντά στη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως, στην οδό 2ας Μαΐου. Οι άλλες οδοί οι οποίες το περιτριγυρίζουν είναι η οδός Ειρήνης, η οδός Τερτσέτη και η οδός Ρήγα Φεραίου. Έχει δυο εισόδους, η μία είναι στην οδό Ειρήνης και η άλλη στην οδό 2ας Μαΐου. Η έκταση του πάρκου είναι περίπου 10 στρέμματα.

Το πάρκο δίνει την αίσθηση ενός μικρού άλσους λόγω της ελεύθερης και πλούσιας σε δένδρα βλάστησής του. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία έχουν αναπτυχθεί στο χώρο είναι ευκάλυπτοι, ιπποκαστανιές, καζουαρίνες, κουτσουπιές, κυπαρίσσια, νεραντζιές, οουσιγκτόνιες, πεύκα, ροβίνιες ψευδακακίες, σοφόρες, σφενδάμια και χαρουπιές. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι υπάρχουν στο χώρο είναι αγγελικές, βερονικές, βιβούρνα, δάφνες, ευώνυμα, ιβίσκοι συριακοί, ιουστίσιες, κάσσιες, κουμαριές, κυδωνίαστρα, λαγκεστρέμιες, λιγούστρα, μυρτιές, πικροδάφνες, τεύκρια και φωτίνιες. Τέλος τα

αναρριχώμενα φυτά τα οποία υπάρχουν εδώ είναι γιασεμί το κίτρινο, κισσός και παρθενοκισσός.

Εικ. 30

Γήπεδο μπάσκετ στο πάρκο 2ας Μαΐου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Ο συγκεκριμένος χώρος έχει μεγάλες διαφορές όσον αφορά τις κλίσεις του εδάφους. Σου δίνει την εντύπωση πως ευρίσκεσαι σε ένα αμφιθέατρο. Οι κύριοι χρηστικοί του χώροι ευρίσκονται κοντά στην είσοδο της οδού 2ας Μαΐου. Αυτοί είναι το γήπεδο μπάσκετ και η παιδική χαρά. Είναι τοποθετημένοι δίπλα ο ένας στον άλλο σχηματίζοντας κάτι σαν θεατρική σκηνή. Αυτοί οι χρηστικοί χώροι αποτελούν τη σκηνή και το πράσινο τις κερκίδες του αμφιθεάτρου. Πιο συγκεκριμένα οι πράσινες εκτάσεις δημιουργούν ένα λοφάκι, το οποίο κατηφορίζει σιγά – σιγά δεξιά και αριστερά και φθάνει στο επίπεδο στο οποίο είναι οι χρήσεις. Ενδιάμεσα υπάρχουν διαδρομάκια χωμάτινα και σκάλες. Έχει πλακόστρωση σε κάποια σημεία και χωμάτινους διαδρόμους. Υπάρχουν ξύλινα παγκάκια σε διάφορα σημεία στο πάρκο για όποιον θέλει να καθίσει και να χαλαρώσει. Επιπλέον στο γήπεδο ποδοσφαίρου υπάρχουν στη μια πλευρά του κερκίδες για τους θεατές του.

Εικ. 31

Παιδική χαρά στο πάρκο 2ας Μαΐου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

ε. Πάρκο Μισούντος

Ευρίσκεται στην αρχή σχεδόν της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως, στην οδό Μισούντος. Ευρισκόμενο σε πολυσύχναστο μέρος παρέχει στον καθημερινό άνθρωπο ανάσα οξυγόνου. Το πάρκο αυτό έχει έκταση 1500 m². Κοντά σε αυτό υπάρχουν καφετέριες και μια στάση λεωφορείων.

Είναι ένα μικρό πάρκο διαμορφωμένο με χλοοτάπητα, θάμνους και δένδρα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία υπάρχουν σε αυτό είναι ακακίες Κωνσταντινουπόλεως, βραχυχίτωνες, ευκάλυπτοι, κυπαρίσσια, νεραντζιές και ουασιγκτόνιες. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι υπάρχουν είναι αγγελικές, βερονικές, λιγούστρα, μυρτιές, πικροδάφνες, ράμνοι και φωτίνιες.

Το πάρκο αυτό είναι απλά διαμορφωμένο με πλακόστρωτους διαδρόμους για να μπορεί ο περαστικός να περπατά και να απολαμβάνει το φυσικό περιβάλλον. Έχει διάφορα παρτέρια πρασίνου και παγκάκια που του δίνουν την αίσθηση ενός όμορφου κήπου.

Ε. Πλατείες

α. Πλατεία Αγίου Νικολάου

Η λεωφόρος Υμηττού με την οδό Κουκλουτζά είναι κάθετες και σχηματίζουν το γωνιακό χώρο στον οποίο ευρίσκεται η πλατεία Αγίου Νικολάου. Έχει έκταση 2500 m². Υπάρχει μια εκκλησία στη μέση και έτσι χωρίζει την πλατεία σε δυο μέρη. Η είσοδος στην πλατεία είναι ελεύθερη και μπορεί κάποιος να εισέλθει ανά πάσα στιγμή.

Εικ. 32

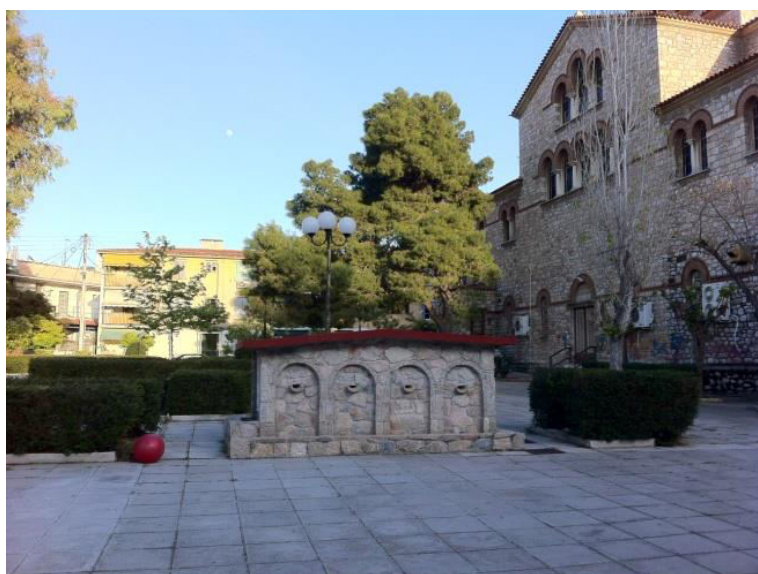
Πλατεία Αγίου Νικολάου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Το πράσινο το οποίο εμπλουτίζει το χώρο της πλατείας είναι κυρίως δένδρα και θάμνοι. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία υπάρχουν είναι βραχυχίτωνες, δρυες, ελιές, ευκάλυπτοι, ιπποκαστανιές, κέδροι, κελρετόριες, μουριές, νεραντζιές, ουσαιγκτόνια και πεύκα. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι συμπληρώνουν τη βλάστηση είναι αγγελικές, βιβούρνα, δάφνες, λαντάνες, λιγούστρα και φωτίνιες.

Στο πρώτο κομμάτι της πλατείας ο χώρος είναι περισσότερο ανοικτός. Περιμετρικά έχουν δημιουργηθεί παρτέρια τα οποία περικλείουν το πράσινο. Στη μέση έχουν τοποθετήσει ένα σιντριβάνι και περιμετρικά από αυτό έχουν δημιουργήσει ένα φράκτη από θάμνους, ενώ ο υπόλοιπος χώρος είναι πλακοστρωμένος. Στο δεύτερο κομμάτι η πλατεία είναι

διαμορφωμένη επίσης με παρτέρια περιμετρικά που περικλείουν το πράσινο σε αυτά, αλλά έχει πιο μικρή σε έκταση πλακόστρωτο. Επίσης υπάρχουν παρτέρια σε διάφορα σημεία χωρίζοντας το χώρο σε διάφορα μικρά μέρη, τα οποία είναι πλακοστρωμένα. Σε ένα μέρος από αυτά έχουν τοποθετήσει και ένα πέτρινο μνημείο το οποίο αναπαριστά τις εννέα βρύσες του μικρασιατικού χωριού.

Σε όλη την έκταση της πλατείας έχουν τοποθετήσει, μπροστά στα παρτέρια, παγκάκια για να μπορεί ο επισκέπτης να χαλαρώσει.

Εικ. 33

Πέτρινο μνημείο στη πλατεία Αγίου Νικολάου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

β. Πλατεία Εκκλησίας Κοίμησης της Θεοτόκου

Ευρίσκεται στη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως στα 500 μέτρα και έχει έκταση 1000 m². Η είσοδος στην πλατεία είναι ελεύθερη και μπορεί κάποιος να εισέλθει από όποιο σημείο θέλει. Η εκκλησία ευρίσκεται στη μέση της πλατείας και τη χωρίζει σε δυο κομμάτια.

Το πράσινο το οποίο περιβάλλει την πλατεία είναι θάμνοι και δένδρα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία το απαρτίζουν είναι βραχυχίτωνες, δρυες, ευκάλυπτοι, λαγκεστρέμιες, μελίες, νεραντζιές, κουτσουπιές, ουασιγκτόνιες, πεύκα και σοφόρες. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι υπάρχουν είναι αγγελικές, βιβούρνα,

γιούκες, δάφνες, ευώνυμα, πικροδάφνες, πυξάρια, τεύκρια, τριανταφυλλίες και φωτίνιες.

Η πλατεία είναι απλά διαμορφωμένη και υπάρχουν στο χώρο ένα περίπτερο στη μία πλευρά προς τη λεωφόρο, ενώ στην άλλη έχουν διαθέσει ένα μικρό χώρο σε μια καφετέρια για να τοποθετήσει τραπεζάκια και καρέκλες. Έχουν δημιουργηθεί παρτέρια περιμετρικά, αλλά και σε διάφορα σημεία εγκλείοντας το πράσινο της πλατείας. Ο υπόλοιπος χώρος είναι πλακοστρωμένος και έχουν τοποθετηθεί παγκάκια για τη ξεκούραση του επισκέπτη.

Εικ. 34

Πλατεία Εκκλησίας Κοίμησης της Θεοτόκου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

γ. Πλατεία Καισαριανής

Ευρίσκεται στη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως απέναντι από την πλατεία της εκκλησίας της Κοίμησης της Θεοτόκου. Έχει έκταση 800 m² και η είσοδος και εδώ είναι ελεύθερη για τον οποιονδήποτε επιθυμεί να κάνει μια βόλτα και να ξεσκάσει.

Το πράσινο το οποίο υπάρχει στην πλατεία είναι μικρής έκτασης. Τα αιθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία υπάρχουν είναι δρυες, κελρετόριες, μανόλιες, νεραντζιές και πλάτανοι. Οι αιθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι συμπληρώνουν τη βλάστηση είναι αγγελικές, βιβούρνα, δάφνες, δαφνοκέρασοι, ιβίσκοι συριακοί, κέστρα, κυδωνίαστρα, πικροδάφνες, τεύκρια, τούγιες, τριανταφυλλίες, φωτίνιες

και το αναρριχώμενο φυτό γιασεμί το κίτρινο. Ένα μικρό μέρος του πρασίνου χώρου έχει εμπλουτισθεί και με γλοοτάπητα.

Εικ. 35
Πλατεία Καισαριανής
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Το μεγαλύτερο χώρο της πλατείας τον κατέχουν οι ψαροταβέρνες, οι οποίες έχουν τοποθετηθεί αριστερά και δεξιά από αυτήν. Στη μέση υπάρχει ένας ανοικτός χώρος πλακοστρωμένος και δεξιά και αριστερά έχουν δημιουργηθεί παρτέρια με πράσινο, τα οποία διαχωρίζουν την πλατεία από τον καθιστικό χώρο των καφετεριών. Σε ένα σημείο της πλατείας, στο πλάι, έχουν τοποθετήσει και ένα πρωτότυπο καλλιτεχνικό έργο αφιερωμένο στην Εθνική αντίσταση.

Εικ. 36
Καλλιτεχνικό έργο αφιερωμένο στην Εθνική αντίσταση
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Στ. Δενδροστοιχίες

Δενδροστοιχίες έχουν δημιουργηθεί στα πεζοδρόμια σε όλη την έκταση της Καισαριανής. Πεζοδρόμια υπάρχουν γύρω από κάθε τετράγωνο. Αυτό μπορεί να εμπεριέχει πολυκατοικίες, πλατείες, πάρκα και χώρους πράσινου.

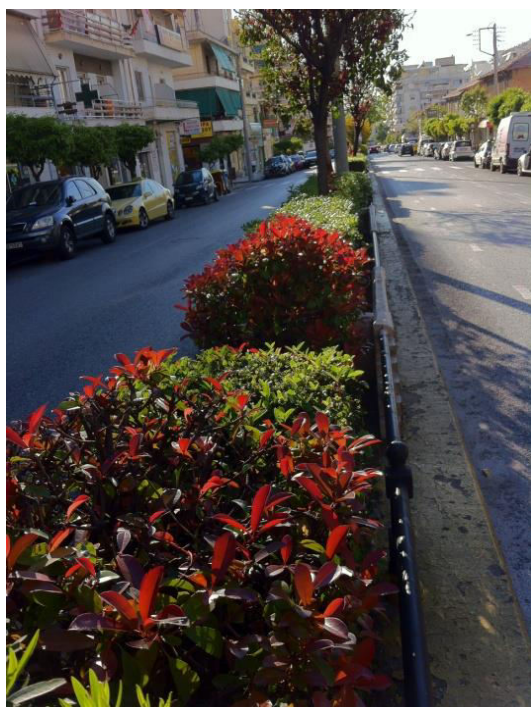
Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί για τις δενδροστοιχίες είναι γιακαράντες, λεύκες, μουριές και νεραντζιές,. Τα δένδρα έχουν τοποθετηθεί σε απόσταση 3 μέτρων, για να υπάρχει μια μικρή σκίαση για τον πεζό και να του προσφέρει έτσι μια βοήθεια στην καθημερινότητά του.

Z. Νησίδες

Οι κυριότερες νησίδες οι οποίες υπάρχουν στον Δήμο Καισαριανής είναι οι εξής:

α. Νησίδα λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως

Η νησίδα ευρίσκεται στη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως. Διασχίζει την Καισαριανή από τη λεωφόρο Υμηττού μέχρι το παλιό τέρμα της Εθνικής Αντιστάσεως, την οδό Ρήγα Φεραίου. Το μήκος της φθάνει στα 1400 μέτρα. Το πράσινο, το οποίο διαθέτει, έχει τοποθετηθεί σε δυο επίπεδα έτσι ώστε να μην ενοχλεί την όραση του οδηγού. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία υπάρχουν είναι καλλωπιστικές δαμασκηνιές, κυπαρίσσια, λεύκες, πεύκα και πλάτανοι. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι το απαρτίζουν είναι αγγελικές, βιβούρνα, δάφνες, δενδρολίβανα, δωδωναίες, ελαίαγνοι, ευώνυμα, θυμάρι, ιβίσκοι, καλλιστήμονες, κυδωνίαστρα, λεβάντες, λιγούστρα, πικροδάφνες, πολύγαλα, πυξάρια, ράμνοι, σινεράριες, τεύκρια, τούγιες και φωτίνιες. Τέλος, τα ποώδη φυτά τα οποία συμπληρώνουν τη βλάστηση είναι ακταία, άλυσσο, ανθεμίζ, γεράνια και διμορφοθήκη.

Εικ. 38

Νησίδα λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 37

Νησίδα λεωφόρου Πεντέλης
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

β. Νησίδα λεωφόρου Πεντέλης

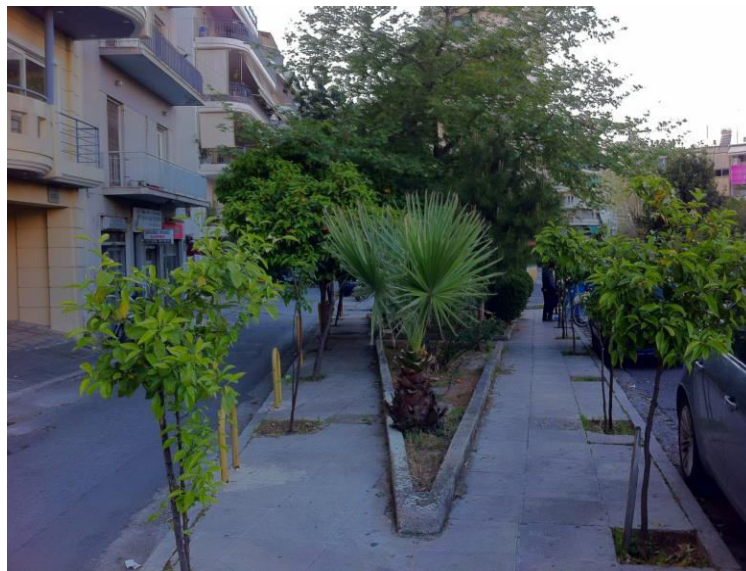
Ευρίσκεται στη λεωφόρο Πεντέλης και έχει μήκος 440 μέτρα. Η νησίδα αυτή ξεκινά από τη λεωφόρο Βασιλέως Αλεξάνδρου και φθάνει μέχρι την οδό Ευφρονίου. Αποτελεί μια «όαση» στη μέση της ασφάλτου, με σκοπό να προσφέρει στο χώρο κάτι διαφορετικό και να τον εμπλουτίσει λίγο.

Το πράσινο και εδώ έχει τοποθετηθεί σε δυο επίπεδα για να μην ενοχλεί την όραση του οδηγού και να αποφευχθούν τυχόν ατυχήματα. Τα αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα τα οποία εναλλάσσονται είναι κυπαρίσσια, λεύκες, πεύκα και πλάτανοι. Οι αειθαλείς και φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι έχουν τοποθετηθεί είναι αγγελικές, βιβούρνα, δάφνες, ελαιάγνοι, ευώνυμα, ιβίσκοι συριακοί, κυδωνίαστρα, λιγούστρα, πικροδάφνες, ράμνοι, σινεράριες, τούγιες και φωτίνιες.

Η. Παρτέρια οδού Γρηγορίου Θεολόγου

Τα παρτέρια είναι τμήματα πρασίνου τα οποία παρεμβάλλονται στις εργατικές πολυκατοικίες, από το ξενοδοχείο Caravel μέχρι τον Άγιο Νικόλαο και συνολικής έκτασης 800 m². Η τοποθέτησή τους ήταν μια ενέργεια, η οποία υλοποιήθηκε πριν από 4 χρόνια, έτσι ώστε ο πεζός να βλέπει πράσινο από αυτό το σημείο και όχι τα αυτοκίνητα. Είναι σημειακά παρτέρια τα οποία έχουν τριγωνικό σχήμα και δημιουργούν έναν πράσινο δρόμο.

Ο πράσινος αυτός δρόμος αποτελείται από αειθαλή και φυλλοβόλα δένδρα όπως είναι η ακακία Κωνσταντινουπόλεως, ο βραχυχίτωνας, η δρυς, η ελιά, η ιπποκαστανιά, η καζουαρίνα, ο κέδρος, η κερκίς (κουτσουπιά), η μουριά, η νεραντζιά, η ουασιγκτόνια, ο πλάτανος, η συκιά και η χαρουπιά. Περιλαμβάνει επίσης αειθαλείς και φυλλοβόλους θάμνους όπως είναι η αγγελική, το βιβούρνο, η γιούκα, η δάφνη, ο ιβίσκος ο συριακός, το κυδωνίαστρο, το λιγούστρο, η πικροδάφνη, το πυξάρι, η τούγια, η τριανταφυλλιά και η φωτίνια.

Εικ. 39

Παρτέρια οδού Γρηγορίου Θεολόγου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

A. Καλλωπιστικά δένδρα

α. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα

1. Ακακία κυανόφυλλη (*Acacia cyanophylla*)
2. Ακακία πολυανθής (*Acacia floribunda*)
3. Αριά (*Quercus ilex*)
4. Βραχυχίτων ο σφενδαμόφυλλος (*Brachychiton acerifolium*)
5. Δρυς η κοκκοφόρος (*Quercus coccifera* L.)
6. Ελιά (*Olea europaea*)
7. Ευκάλυπτος (*Eucalyptus globulus*)
8. Καζουαρίνα (*Casuarina eruisetifolia*)
9. Κέδρος (*Cedrus deodara*)
10. Κουπρεσσοκυπάρισσος (*Cupressocyparis leylandii*)
11. Κυπαρίσσι γλαυκό (*Cupressus arizonica*)
12. Μαγνόλια η μεγανθής (*Magnolia grandiflora*)
13. Νεραντζιά (*Citrus aurantium*)
14. Πεύκη η ήμερη (*Pinus pinea*)
15. Ουασιγκτόνια (*Washingtonia filifera*)
16. Χαρουπιά (*Ceratonia siliqua*)

β. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα

1. Ακακία ροδομέταξη (*Albizzia julbrissim*)
2. Αμυγδαλιά (*Prunus amygdalus*)
3. Γιακαράντα (*Jacaranda acutifolia*)
4. Καλλωπιστική δαμασκηνιά (*Prunus cerasifera*)
5. Κελρετόρια (*Koelreuteria paniculata*)
6. Κερκίς ή κουτσουπιά (*Cercis siliquastrum*)
7. Λεύκη η λευκή (*Populus alba*)
8. Μελία (*Melia azedarach*)
9. Μουριά η λευκή (*Morus alba*)

10. Παρκινσόνια (*Parkinsonia aculeata*)
11. Πλάτανος ο ανατολικός (*Platanus orientalis*)
12. Σοφόρα (*Sophora japonica*)
13. Συκή η καρική (*Ficus carica*)
14. Σφένδαμος ο νεγούδιος (*Acer negundo*)
15. Ψευδακακία ή Ροβίνια η ψευδακακία (*Robinia pseudoacacia*)
16. Ψευδοπλάτανος (*Platanus x acerifolia*)

B. Καλλωπιστικοί θάμνοι

α. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θάμνοι

1. Αβούτιλο (*Abutilon striatum*)
2. Αγγελική (*Pittosporum tobira*)
3. Αγριελιά (*Olea europaea* var. *silvestris*)
4. Βερβερίδα (*Berberis thunbergii*)
5. Βερονίκη (*Veronica speciosa*)
6. Βιβούρνο το κοινό (*Viburnum tinus*)
7. Γιούκα (*Yucca aloifolia*)
8. Δάφνη Απόλλωνος (*Laurus nobilis*)
9. Δαφνοκέρασος (*Prunus laurocerasus*)
10. Δενδρολίβανο (*Rosmarinus officinalis*)
11. Δωδωναία (*Dodonaea viscosa*)
12. Ελαίαγνος (*Eleagnus pungens*)
13. Ευώνυμο (*Euonymus japonicus*)
14. Θυμάρι (*Thymus vulgaris*)
15. Ιουσίτισια (*Justicia adhatoba*)
16. Καλλιστήμονας (*Callistemon citrinus*)
17. Κέστρο το κόκκινο (*Cestrum fasciculatum*)
18. Κουμαριά (*Arbutus vulgaris*)
19. Κυδωνίαστρο γαλακτώδες (*Cotoneaster lacteus*)
20. Λαντάνα (*Lantana camara*)
21. Λεβάντα (*Lavandula angustifolia*)
22. Λιγούστρο (*Ligustrum japonicum*)
23. Μυρτιά (*Myrtus communis*)

24. Πικροδάφνη (*Nerium oleander*)
25. Πυξάρι (*Buxus sempervirens*)
26. Πυράκανθος (*Pyracantha coccinea*)
27. Ράμνος (*Rhamnus alaternus*)
28. Σινεράρια (*Cineraria maritima*)
29. Τεύκριο (*Teucrium fruticans*)
30. Τούγια (*Thuja orientalis*)
31. Φασκομηλιά (*Salvia officinalis*)
32. Φωτίνια (*Photinia x fraseri*)

β. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι

1. Αλμυρίκι (*Tamarix parviflora*)
2. Ιβίσκος ο συριακός (*Hibiscus syriacus*)
3. Καλλωπιστική ροδιά (*Punica granatum*)
4. Λαγκεστρέμια (*Lagerstroemia indica*)
5. Λιππία (*Lippia citriodora*)
6. Λυγαριά (*Vitex agnus*)
7. Τριανταφυλλιά (*Rosa sp.*)
8. Φορσύθια (*Forsythia x intermedia*)

Γ. Αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

α. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

1. Αγιόκλημα (*Lonicera japonica*)
2. Κισσός (*Hedera helix*)
3. Πλουμπάγκο (*Plumbago capensis*)

β. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

1. Γιασεμί κίτρινο (*Jasminum mesneyi*)
2. Παρθενοκισσός τρίλοβος (*Parthenocissus tricuspidata*)

Δ. Ποώδη καλλωπιστικά φυτά

α. Ετήσια ποώδη καλλωπιστικά φυτά

1. Άλυσσο (*Alyssum maritimum*)
2. Ανθεμίζ η χία (*Chrysanthemum leucanthemum*)

β. Πολυετή ποώδη καλλωπιστικά φυτά

1. Ακταία (*Actaea spicata*)
2. Βίγκα (*Vinca minor*)
3. Γεράνι (*Pelargonium zonale*)
4. Γκαζάνια (*Gazania rigens*)
5. Διμορφοθήκη (*Dimorphotheca aurantiaca*)
6. Κάσσια (*Cassia corymbosa*)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΛΩΠΗΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ

Τα κυριότερα καλλωπιστικά δένδρα τα οποία χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Καισαριανής είναι τα εξής:

Α. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα

1. Αριά

Quercus ilex

Οικογένεια: *Fagaceae*

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες περιοχές και την Βόρεια Αμερική.

Εικ. 40

Βλαστός με καρπούς αριάς

Βοτανική περιγραφή: Είναι δένδρο αειθαλές, το οποίο φθάνει σε ύψος τα 20-25 μέτρα και σε διάμετρο τα 15-20 μέτρα. Έχει κανονικό ρυθμό ανάπτυξης. Η κόμη του είναι σφαιρική μέχρι ελλειψοειδής και η βλάστηση πολύ πυκνή και ζωηρή.

Τα φύλλα του φυτού είναι οδοντωτά, ακέραια, ανοικτοπράσινα στα σκιασμένα μέρη, σκουροπράσινα στα ηλιαζόμενα στην επάνω επιφάνεια και κιτρινωπά ή ασημίζοντα χνουδωτά στην κάτω επιφάνεια.

Τα άνθη του φυτού είναι μονογενή. Τα αρσενικά άνθη, οι ίουλοι ευρίσκονται στην βάση των ετησίων βλαστών και τα θηλυκά φέρονται στις μασχάλες των φύλλων ανά 1-3.

Οι καρποί του φυτού είναι τα βελανίδια των οποίων τα κύπελλα καλύπτουν το μισό μήκος των καρπών (βαλάνων).

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει σε όλα τα εδάφη. Αντέχει στο κρύο, αλλά αναπτύσσεται και σε ζεστά κλίματα. Επίσης αντέχει στις σκιερές τοποθεσίες και σε αλκαλικά εδάφη, προτιμά όμως τα γόνιμα πλούσια εδάφη όπου εκεί έχει καλύτερη ανάπτυξη το φυτό. Είναι ανθεκτικό φυτό στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και στην ξηρασία, καθώς και στην ατμοσφαιρική ρύπανση.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο. Τα βελανίδια συλλέγονται αμέσως μετά την ωρίμανση το φθινόπωρο και σπέρνονται αμέσως, όταν στην περιοχή δεν παρουσιάζονται όψιμοι παγετοί ή το Μάρτιο –Απρίλιο. Πριν τη σπορά θα πρέπει οι σπόροι να διαβρέχονται με πετρέλαιο για προστασία από τα ποντίκια. Μετά την εμφάνιση των νεαρών φυταρίων απαιτείται προστασία από τα πουλιά, ιδιαίτερα από τις κουρούνες και μερική σκίαση. Η φυτρωτική ικανότητα των σπόρων ανέρχεται σε 80-85 % και κατά μέσο όρο από 1 κιλό σπόρο παίρνονται 300 περίπου φυτάρια.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο σχήμα και στο μέγεθος του φυτού, αλλά κυρίως στο υπέροχο φύλλωμά του το οποίο εκτιμάται τόσο για τους χρωματισμούς του όσο και για την πυκνότητά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι πολύτιμο δένδρο για την κηποτεχνία και χρησιμοποιείται σαν μοναχικό ή σε ομάδες και σε δενδροστοιχίες. Λόγω του πυκνού φυλλώματός του είναι κατάλληλο για σχηματισμό ανεμοφρακτών.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει τοποθετηθεί μεμονωμένα στα πάρκα.

2. Βραχυχίτων ο σφενδαμόφυλλος

Brachychiton acerifolium

Οικογένεια: Sterculiaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Αυστραλία.

Εικ. 41

Βραχυχίτων σφενδαμόφυλλος ανθισμένος

Βοτανική περιγραφή: Είναι δένδρο αειθαλές με πυραμιδοειδή κόμη, ύψους 10-15 μέτρων και διαμέτρου 5-8 μέτρων, μετρίου ως γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης.

Ο κορμός του φυτού είναι πρασινωπός και θυμίζει μπουκάλι επειδή στη βάση είναι πιο χονδρός. Τα φύλλα του είναι κατ' εναλλαγή, βαθυπράσινα γυαλιστερά με μακρύ μίσχο και με βαθείς λοβούς. Είναι τρίλοβα ή πεντάλοβα ή και επτάλοβα. Αυτά θυμίζουν τα φύλλα του σφενδαμιού και για το λόγο αυτό πήρε και το όνομα σφενδαμόφυλλος (*acerifolium*).

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά, κωδωνόσχημα, χωρίς πέταλα με κάλυκα στεφανοειδή και κοκκίνου χρώματος.

Οι καρποί του φυτού είναι σκληρές κάψες, καστανόμαυρες και με μεγάλο ποδίσκο. Ανοίγουν αργά και περιέχουν σπέρματα τα οποία ομοιάζουν με το καλαμπόκι.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία, στη ζέστη και στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Δεν αντέχει σε ισχυρούς παγετούς (-8° C). Προτιμά ηλιαζόμενες τοποθεσίες και ευδοκμεί στη ζώνη των εσπεριδοειδών.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο ο οποίος σπέρνεται αμέσως μετά τη συλλογή του.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο φύλλωμα του φυτού, στο σχήμα της κόμης του, αλλά κυρίως στην πλούσια και εντυπωσιακή ανθοφορία του. Αξίζει να σημειωθεί ότι ταυτόχρονα με την ανθοφορία παρατηρείται πτώση των περισσότερων φύλλων και έτσι η μεν ανθοφορία αναδεικνύεται πιο πολύ, παρατηρείται όμως πρόβλημα καθαριότητας ιδιαίτερα αν έχουν φυτευθεί τα φυτά σε πολυσύχναστα σημεία.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σαν μοναχικό φυτό ή σε ομάδες και είναι κατάλληλο για δενδροστοιχίες.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα και σε δενδροστοιχίες στα πάρκα, στις πλατείες και στα πεζοδρόμια.

3. Ελιά

Olea europaea

Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες περιοχές.

Εικ. 42

Ελιά

Βοτανική περιγραφή: Είναι υπεραιώνιο αειθαλές δένδρο μετρίου ρυθμού ανάπτυξης με σφαιρική μορφή κόμης. Το ύψος του φθάνει τα 10-15 μέτρα, ανάλογα με την ποικιλία. Ο κορμός του είναι λείος μέχρι τα 20 έτη και μετά γίνεται ανώμαλος και ρυτιδωμένος. Στα μεγαλύτερης ηλικίας δένδρα παρουσιάζονται φθορές στο εγκάρδιο ξύλο και σχηματίζονται διάφορα κοιλώματα.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, λογχοειδή και δερματώδη. Το χρώμα τους είναι σκούρο πράσινο στην επάνω επιφάνεια και γκριζα ανοικτόχρωμα στην κάτω επιφάνεια.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκά, υποκίτρινα και φέρονται σε βοτρυώδεις ταξιανθίες οι οποίες βγαίνουν στη βλάστηση του προηγούμενου έτους. Ανθίζει από τον Μάιο μέχρι τον Ιούνιο.

Ο καρπός του φυτού είναι δρύπη, χρώματος μαύρου κατά την πλήρη ωρίμανση. Το μέγεθος και το σχήμα του καρπού διαφέρει ανάλογα με την ποικιλία. Οι λαδοελιές των οποίων οι καρποί τους προορίζονται κυρίως για ελαιοποίηση έχουν μικρού μεγέθους καρπούς, ενώ οι χονδροελιές των οποίων οι καρποί τους προορίζονται για επιτραπέζια κατανάλωση είναι μεγάλου μεγέθους.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι πολύ σκληρό δένδρο και προσαρμόζεται πολύ εύκολα σε όλους τους τύπους εδαφών. Επίσης αντέχει στην ατμοσφαιρική ρύπανση, στα αλατούχα εδάφη, στην ξηρασία και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με μοσχεύματα, με παραφυάδες και με εμβολιασμό.

Καλλιέργεια

α. Φύτευση: Τα δενδρύλλια φυτεύονται είτε την άνοιξη είτε το φθινόπωρο, ανάλογα με τον κίνδυνο εμφάνισης παγετού. Σε περιοχές στις οποίες δεν συμβαίνουν παγετοί είναι προτιμότερο να φυτεύονται τα δενδρύλλια το φθινόπωρο.

β. Άρδευση: Δεν θέλει συχνές αρδεύσεις η ελιά επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό.

γ. Λίπανση: Υπό ξηρικές συνθήκες τα λιπάσματα συνήθως εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια του Δεκεμβρίου – Ιανουαρίου (με βάση την περίοδο βροχοπτώσεων). Σε ποτιστικούς ελαιώνες η εφαρμογή γίνεται κατά τον Ιανουάριο – Φεβρουάριο.

δ. Κλάδεμα: Κατά τη διάρκεια των 1–3 πρώτων ετών κλαδεύεται η ελιά για να διαμορφωθεί το σχήμα της. Τα ελαιόδενδρα διαμορφώνονται κυρίως ως ανοικτά κύπελλα, σφαίρες ή θάμνοι. Η ελιά κλαδεύεται κάθε χρόνο ή κάθε δύο χρόνια, ανάλογα με τη ζωνρότητα της νέας βλάστησης.

ε. Υποστύλωση: Στις υπέρπυκνες φυτεύσεις εφαρμόζεται το γραμμικό σύστημα υποστύλωσης των δένδρων και τα δένδρα διαμορφώνονται σε σχήμα ατράκτου (κυπαρισσάκι) με έναν κύριο κορμό-οδηγό.

Εχθροί και ασθένειες

i. Εχθροί

α. Δάκος (*Dacus oleae*)

β. Πυρηνοτρύτης (*Prays oleae*)

γ. Φυλλορόκτης (*Oecophyllembius neglectus*)

ii. Ασθένειες

α. Αδρομύκωση (*Verticillium alboatrum*)

β. Ανθράκνωση (*Gleosporium olivarum*)

γ. Κυκλοκόνιο (*Cycloconium oleaginum*)

Καλλωπιστική Αξία: Οφείλεται κυρίως στο φύλλωμα της ελιάς, αν και χρησιμοποιείται και για εξασφάλιση μιας κάποιας παραγωγής.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για φύτευση μεμονωμένα ή σε ομάδες αμιγείς ή σε συνδυασμό με άλλα δένδρα και θάμνους.

Στο Δήμο Καισαριανής έχουν τοποθετηθεί ελιές μεμονωμένα, αλλά και σε ομάδες, σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

4. Ευκάλυπτος
Eucalyptus globulus
Οικογένεια: Myrtaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Αυστραλία.

Εικ. 43

Βλαστός με φύλλα ευκαλύπτου

Βοτανική περιγραφή: Είναι δένδρο αειθαλές πολύ γρήγορης ανάπτυξης. Φθάνει σε ύψος μέχρι τα 30 μέτρα και σε διάμετρο τα 15 μέτρα.

Ο κορμός του φυτού είναι λευκόγκριζος με καφέ και γκριζες κηλίδες και αποφλοιώνεται κατά μακριές λωρίδες. Τα φύλλα του είναι κυανοπράσινα, αρωματικά και λογχοειδή. Είναι παχιά και στενά, μήκους μέχρι 15-30 εκατοστά.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκά, μονήρη, ανά 2-3, σχεδόν επιφυή με πολύ κοντό ποδίσκο και μελιτογόνα. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα απλή, πλατειά με στρογγυλεμένη κορυφή και εκφύεται στη βάση του φύλλου.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη, τόσο στα ξηρά όσο και στα ελώδη. Δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά τις καλλιεργητικές φροντίδες. Είναι ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία και

στους ισχυρούς ανέμους, αλλά ευπαθές στο ψύχος διότι σε θερμοκρασίες κάτω περίπου από τους -7°C παγώνει και ξηραίνεται.

Καλλιέργεια

α. Φύτευση: Η φύτευση των σπόρων πραγματοποιείται τον Φεβρουάριο-Μάρτιο.

β. Άρδευση: Θέλει μέτρια άρδευση το φυτό επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό.

γ. Κλάδευμα: Το κλάδευμα γίνεται κανονικά κάθε χρόνο ή περιοδικά ανάλογα με το είδος διαμορφώσεως.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο.

Εχθροί και ασθένειες

i. Εχθροί

Οι νεαροί βλαστοί μπορεί να προσβληθούν από ψύλλες οι οποίες τρέφονται από τον χυμό και αφήνουν μια άσπρη κηρώδη ουσία. Τα φύλλα, προπάντων τα νεαρά, μπορεί να παρουσιάσουν παραμορφώσεις και να ξηραθούν. Το παράσιτο αυτό μπορεί να καταπολεμηθεί με προϊόντα τα οποία έχουν σαν βάση το θερινό πολτό.

ii. Ασθένειες

α. Μολύβδωση: Η μόλυνση προέρχεται από μη επουλωμένες πληγές και τα συμπτώματα είναι διάφορα. Τα φύλλα μπορεί να πάρουν άλλο χρωματισμό και να γίνουν σαρκώδη ή παραμορφωμένα. Οι κορμοί και οι βλαστοί (κλαδιά) μπορεί να παρουσιάσουν εσωτερικές νεκρώσεις και να καλυφθούν από γκριζωπά καρποφόρα σωματίδια. Η καταπολέμηση είναι προληπτικού τύπου. Θα πρέπει να αφαιρούνται τα άρρωστα φύλλα και να προστατεύονται τα τραύματα με μαστίχα.

β. Σήψη: Προκαλείται από ένα μύκητα ο οποίος προσβάλλει το φυτό σε κακές συνθήκες καλλιέργειας όπως η παρουσία λιμνάζοντος νερού. Οι ρίζες σαπίζουν και τα στελέχη με τα φύλλα αρχίζουν να ξηραίνονται από την βάση. Δεν υπάρχουν αποτελεσματικά μέσα για την καταπολέμηση της ασθένειας αυτής και πρέπει να ξεριζώνονται τα άρρωστα φυτά.

Είδη: Άλλα είδη ευκαλύπτου είναι τα εξής:

α. Eucalyptus citriodora: Είναι φυτό ύψους 25-30 μέτρων, ταχείας ανάπτυξης και ορθόκλαδης βλάστησης. Είναι ανθεκτικό φυτό στις

χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα και αντέχει έως τους -4°C . Τα άνθη του είναι κίτρινα και ανθίζει από τον Μάιο έως τον Ιούνιο.

β. Eucalyptus ficifolia: Είναι φυτό ύψους 12 μέτρων περίπου. Τα άνθη του είναι αποχρώσεων κοκκίνου, ροδίνου και πορτοκαλί ή κρεμ και εμφανίζονται όλο σχεδόν τον χρόνο και ειδικότερα το καλοκαίρι.

γ. Eucalyptus gunnii: Είναι δένδρο ύψους 12-15 μέτρων με διάμετρο κόμης περί τα 6 μέτρα. Είναι πυκνά διακλαδισμένο και πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες. Αντέχει έως -15°C .

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο φύλλωμα του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται ως δένδρο δενδροστοιχιών δημοσίων δρόμων πόλεων σε ξηρές και ανεμόπληκτες περιοχές όπου δημιουργεί πολύ επιβλητικές δενδροστοιχίες. Είναι επίσης κατάλληλο φυτό για μεμονωμένη φύτευση η οποία αναδεικνύει το επιβλητικό του μέγεθος.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε δενδροστοιχίες, μεμονωμένα και σε ομάδες μαζί με άλλα είδη στα πάρκα και στις πλατείες.

5. Καζουαρίνα

Casuarina epuisetifolia

Οικογένεια: *Casuarinaceae*

Καταγωγή: Κατάγεται και συναντάται στην Αυστραλία, στην Ινδονησία, στις Ινδίες και στη Μαλαισία.

Εικ. 44

Βλαστός με καρπούς καζουαρίνας

Βοτανική περιγραφή: Είναι δένδρο αειθαλές, μεγάλου μεγέθους και γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης. Φθάνει σε ύψος τα 30 μέτρα και σε διάμετρο τα 7-8 μέτρα σε πλήρη ανάπτυξη. Το σχήμα της κόμης είναι κυλινδρικό. Η βλάστηση είναι αραιή και λεπτή. Ο φλοιός του είναι καστανοτεφρός και ξεφλουδίζεται σε μακριές λωρίδες.

Τα φύλλα του φυτού είναι λεπιόμορφα και φέρονται στους κόμπους των ακραίων, λεπτών, κυλινδρικών και ευλύγιστων κλαδίσκων που κάνουν τη δουλειά των φύλλων και είναι σκούρου πράσινου χρωματισμού. Το φύλλωμα ομοιάζει με τις βελόνες των πεύκων και αρκετοί συγχέουν το φυτό αυτό με τα πεύκα και το θεωρούν κωνοφόρο.

Τα άνθη του φυτού είναι ασήμαντα. Τα αρσενικά φέρονται σε επάκριους στάχεις και τα θηλυκά σε μασχαλιαίες κεφαλές.

Οι καρποί του φυτού είναι μικροί κώνοι, σφαιρικοί μέχρι ελλειψοειδείς.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει στη ζέστη και στην ξηρασία, αλλά είναι πολύ ευαίσθητο στο κρύο. Σε θερμοκρασίες λίγο κάτω από το μηδέν ζημιώνεται το φύλλωμα και οι νεαροί βλαστοί, ενώ σε χαμηλότερες θερμοκρασίες μπορεί να καταστραφεί το φυτό ολοσχερώς. Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη ακόμα και στα ασβεστώδη, στα ξηρά και στα αλκαλικά εδάφη. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και μπορεί να φυτευθεί δίπλα σε αυτή.

Καλλιέργεια

α. Σπορά και φύτευση: Η σπορά των σπόρων μπορεί να γίνει τόσο σε φυτώριο όσο και κατευθείαν στην οριστική θέση το φθινόπωρο. Εκείνα τα φυτά τα οποία παράγονται σε φυτώριο είναι έτοιμα για τη φύτευση στην οριστική τους θέση ύστερα από δύο χρόνια.

β. Άρδευση: Δεν χρειάζεται πολύ συχνά άρδευση το φυτό επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό.

γ. Κλάδευμα: Ανέχεται το αυστηρό κλάδευμα και μπορεί να αναβλαστήσει από τους μεγάλους βραχίονες και τον κορμό. Για το λόγο αυτό κλαδεύεται για να ανανεωθεί το γέρικο ξύλο.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο.

Είδη: Άλλα είδη καζουαρίνας είναι τα εξής:

α. Καζουαρίνα η ιππουριδοειδής ή εκουιζετόφυλλη (*Casuarina equisetifolia*): Μπορεί να φθάσει σε ύψος τα 20 μέτρα. Έχει πλαγιόκλαδη κόμη η οποία αποτελείται από ευλύγιστους βλαστούς στους οποίους φέρονται τα φύλλα, τα οποία είναι όμοια με τα φύλλα του εκουιζέτου (ιππουρίδας). Τα άνθη του φυτού δεν παρουσιάζουν κανένα διακοσμητικό ενδιαφέρον, αλλά παράγουν καρπούς όμοιους με τα κουκουνάρια των κωνοφόρων.

β. Καζουαρίνα η ευθυτενής (*Casuarina stricta*): Έχει περιορισμένες διαστάσεις (μέχρι 10 μέτρα ύψος) και περισσότερο σκούρο φύλλωμα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο σκουροπράσινο φύλλωμα του δένδρου και στη γενική εμφάνισή του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σαν μοναχικό ή σε μικρές ομάδες σε μεγάλους κήπους και σε πάρκα. Είναι δένδρο κατάλληλο για την δημιουργία δενδροστοιχιών σε μεγάλους δρόμους,

καθώς και για την δημιουργία ανεμοφρακτών σε παραθαλάσσια αμμώδη και υφάλμυρα εδάφη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί το φυτό μεμονωμένα και σε ομάδες μαζί με άλλα είδη στα πάρκα και στις πλατείες.

6. Κυπαρίσσι Αριζόνας

Cupressus arizonica

Οικογένεια: Cupressaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Βόρειο Αμερική.

Εικ. 45

Κυπαρίσσι Αριζόνας

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλές κωνοφόρο δένδρο πολύ γρήγορης ανάπτυξης, το οποίο φθάνει σε ύψος τα 20-30 μέτρα και σε πλάτος τα 5-6 μέτρα. Η πυραμιδοειδής κόμη αρχικά είναι πλατειά, η οποία γίνεται κολωνοειδής αργότερα και γλαυκοπρασίνου χρώματος.

Ο κορμός του φυτού είναι ίσιος με φλοιό ο οποίος ξεφλουδίζεται σε πλάκες μαυροκάστανες. Τα φύλλα του είναι λεπιοειδή και γλαυκού χρώματος.

Τα άνθη του φυτού είναι μονογενή. Τα αρρενα φέρονται κατά επάκριους ωοειδείς ή προμήκεις κυλινδρικούς ιούλους, ενώ τα θήλεα κατά ωοειδείς ιούλους. Ανθίζει από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο.

Οι καρποί του φυτού είναι κώνοι μοναχικοί, σφαιρικοί και γλαυκοί.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει στο κρύο (-7° C), στην ξηρασία και στα ασβεστώδη εδάφη. Είναι πάρα πολύ ανθεκτικό φυτό.

Καλλιέργεια

α. Σπορά και μεταφύτευση: Σπέρνεται την άνοιξη (Μάρτιο) και μεταφυτεύεται το φθινόπωρο.

β. Άρδευση: Θέλει αραιές αρδεύσεις επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο.

Ποικιλίες

α. Cupressus arizonica «conica»: Έχει κωνικό σχήμα.

β. Cupressus arizonica «fastigiata»: Έχει σχήμα κολωνοειδές.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στη πυραμιδοειδή κόμη του φυτού και στο γλαυκοπράσινο φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται το φυτό σε ομάδες, σε δενδροστοιχίες και για τον σχηματισμό ανεμοφρακτών ή παραπετασμάτων, μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα είδη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε δενδροστοιχίες και σε ομάδες μόνο του και σε συνδυασμό με άλλα είδη σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

7. Πεύκη η ήμερη

Pinus pinea

Οικογένεια: Pinaceae

(κοινό όνομα: Κουκουναριά)

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες περιοχές.

Εικ. 46

Φύλλα και κώνος κουκουναριάς

Βοτανική περιγραφή: Είναι δένδρο αειθαλές το οποίο φθάνει σε ύψος τα 15-25 μέτρα και σε πλάτος τα 10-15 μέτρα. Η κόμη του είναι αρχικά σφαιρική, αργότερα γίνεται ομβρελλοειδώς θολωτή με οριζόντιους κλάδους. Η βλάστησή του είναι ζωηρή και πυκνή. Οι βλαστοί είναι φαιοπράσινοι και ο φλοιός είναι ερυθροκαστανός έως καστανόμαυρος, σχισμένος κατά μήκος.

Τα φύλλα του φυτού είναι βελόνες. Φέρονται ανά δύο με βραχυκλάδια, εκφυόμενες σπειροειδώς στους βλαστούς. Είναι μήκους 10-15 εκατοστομέτρων και έχουν ανοικτό πράσινο χρώμα.

Τα άνθη του είναι μονογενή. Τα άρρενα φέρονται σε ωσειδείς προμήκεις κίτρινους ιούλους μήκους 1 εκατοστού, στις μασχάλες των βελονών και στην βάση των ετησίων βλαστών. Τα θήλεα είναι πρασινοκίτρινοι όρθιοι και μικροί κώνοι με ποδίσκο. Φέρονται στο άκρο των ετησίων βλαστών. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Μάιο.

Ο καρπός του είναι κώνος μήκους 15 εκατοστών και πλάτους 7-10 εκατοστών. Ωριμάζει το τρίτο έτος από την άνθιση. Τα ώριμα σπέρματα δίνουν το γνωστό φαγώσιμο κουκουνάρι.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη, αλλά ευδοκιμεί στα αμμοαργιλλώδη ή αργιλλοαμμώδη, ενώ αποφεύγει τα πολύ συμπαγή αργιλλώδη. Αντέχει στο ψύχος έως τους -20°C , στους ισχυρούς ανέμους και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Καλλιέργεια

α. Φύτευση: Τα δενδρύλλια φυτεύονται το φθινόπωρο.

β. Άρδευση: Θέλει πολύ αραιές αρδεύσεις το φυτό επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό.

γ. Κλάδευμα: Κλαδεύεται το φυτό το φθινόπωρο, αν χρειάζεται να αφαιρεθούν κάποιοι βλαστοί του, όταν έχει σταματήσει η κυκλοφορία των χυμών ή στο τέλος του χειμώνα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο.

Ασθένειες

Βαμβακίαση: Είναι ασθένεια η οποία προκαλείται από το κοκκοειδές έντομο *Marchalina hellenica*. Αυτό ζει στο φλοιό του φυτού παρασιτικά και παράγει μελιτώδεις εκκρίσεις. Οι εκκρίσεις αυτές συλλέγονται από τις μέλισσες προκειμένου να φτιάξουν πευκόμελο, το οποίο αποτελεί και το 60% της συνολικής παραγωγής μελιού στην Ελλάδα. Οι νεκρώσεις παρατηρούνται σε άτομα πύκης με επιβαρυμένη φυτοϋγειονομική κατάσταση, με περιορισμένο ζωτικό υπέργειο και υπόγειο χώρο. Η επιδημία αυτή ξεκίνησε, το 2000, όταν το Υπουργείο Γεωργίας της Ελλάδος αποφάσισε τον εμβολιασμό των πύκων με μαρσαλίνα, σε μαζική κλίμακα, προκειμένου να γίνουν μελιτοφόρα και να αυξηθεί η παραγωγή πευκόμελου. Σήμερα γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπισθεί η κατάσταση με χημική καταπολέμηση.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο φύλλωμα και το καρπό του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σε ομάδες και σε δενδροστοιχίες μεγάλων περιαστικών λεωφόρων, ακόμα και σαν φυτό μοναχικό.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα και σε ομάδες με άλλα είδη στα πάρκα, στις πλατείες, στις νησίδες και στα άλση της περιοχής.

8. Χαρουπιά

Ceratonia siliqua

Οικογένεια: Fabaceae

(κοινή ονομασία: Ξυλοκερατιά)

Καταγωγή: Κατάγεται από τις ανατολικές παραμεσόγειες περιοχές.

Εικ. 47
Χαρουπιά
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Βοτανική περιγραφή: Είναι δένδρο αειθαλές, μετρίου μεγέθους και ύψους 7-10 μέτρων με σφαιρική μέχρι πεπλατυσμένη μορφή κόμης.

Ο κορμός του είναι ισχυρός, κοντός και καστανόφαιος. Τα φύλλα του είναι σύνθετα και αρτιόληκτα με 2 μέχρι 4 ζεύγη. Τα φυλλάκια είναι ωοειδή μέχρι στρογγυλά και δερματώδη. Η επάνω επιφάνεια τους είναι σκουροπράσινη, γυαλιστερή και η κάτω ανοικτοτέρου χρώματος.

Τα άνθη του φυτού είναι άσημα, διγενή ή μόνο αρσενικά και πρασινωπά. Φέρονται σε βότρες και έχουν μάλλον δυσάρεστη οσμή. Ανθίζει από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο.

Οι καρποί του φυτού είναι χέδρωπες μεγάλου μήκους μέχρι 20 εκατοστά, δερματώδεις και εδώδιμοι με μαλακό και γλυκό μεσοκάρπιο καστανού χρωματισμού.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι από τα πιο σκληρά φυτά που χρησιμοποιούνται στην κηποτεχνία. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στα

πετρώδη, ξηρά και ασβεστούχα εδάφη. Επίσης, αντέχει στην ξηρασία, στη ζέστη και στις παραθαλάσσιες τοποθεσίες. Είναι ευαίσθητο στους ισχυρούς παγετούς ($\Theta < -8^{\circ} \text{C}$).

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Θέλει αραιές αρδεύσεις επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό.

β. Κλάδευμα: Το σχήμα διαμόρφωσης το οποίο δίνεται στο δένδρο είναι το κύπελλο και ειδικά όταν η χαρουπιά καλλιεργείται για παραγωγή καρπού θα πρέπει οι διακλαδώσεις της να είναι χαμηλά. Το κλάδευμα το οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται πρέπει να είναι ελαφρύ.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος πρέπει να υποβληθεί σε χειρισμό θερμού νερού (3μέχρι 5 λεπτά στους 75°C). Οι σπόροι μετά τη συλλογή ξηραίνονται για 2-3 μέρες. Επειδή οι σπόροι προσβάλλονται εύκολα από μύκητες αν διατηρηθούν για μεγάλο χρονικό διάστημα απαιτείται προσθήκη μυκητοκτόνου. Όταν οι σπόροι είναι φρέσκοι δεν έχουν λήθαργο και δεν απαιτούν κανένα ειδικό χειρισμό.

Εχθροί και ασθένειες

i. Εχθροί

α. Αλευρώδης

β. Λεκάνιο

γ. Ποντίκια

δ. Τζιτζίκια

ε. *Myelois ceratoniae* Zell

ii. Ασθένειες

α. Ωίδιο (στάχτωμα ή στάχτη)

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στο φύλλωμα του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Θα πρέπει να αποφεύγεται η χρησιμοποίησή του μέσα στις πόλεις λόγω της δυσάρεστης οσμής των ανθέων της και των προβλημάτων που δημιουργούνται από την πτώση των καρπών της. Είναι πολύ κατάλληλο φυτό για φύτευση σε ξηρά, άνυδρα και πετρώδη εδάφη, καθώς και για αναδασώσεις σε σημεία στα οποία άλλα φυτά αποτυγχάνουν.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί, μεμονωμένα και σε ομάδες μαζί με άλλα είδη φυτών, σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

B. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα

1. Ακακία η ροδομέταξη

Albizzia julibrissin

Οικογένεια: Leguminosae

(κοινό όνομα: Ακακία Κωνσταντινουπόλεως)

Καταγωγή: Κατάγεται από το Ιράν και την Ιαπωνία.

Εικ. 48

Ακακία η ροδομέταξη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο και πλαγιόκλαδο δένδρο, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ύψους 8-10 μέτρων και διαμέτρου 6-8 μέτρων. Έχει μορφή κόμης ομπρελοειδή μέχρι ακανόνιστη.

Τα φύλλα του φυτού είναι επαλλάσσοντα, δις πτερωτά, μήκους 20-40 εκατοστών και πλάτους 15-20 εκατοστών. Αποτελούνται από πολλά φυλλάκια, προμήκη, δρεπανοειδή, μήκους 5-7 χιλιοστών και βαθυπράσινου χρώματος. Γενικά το φύλλωμα είναι πολύ ελκυστικό με λεπτότατη δαντελωτή υφή, η οποία προσδίδει ωραία και επιβλητική εμφάνιση στο δένδρο.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκορόδινα και σφαιρικά, διαμέτρου 3 εκατοστών ή και περισσότερο. Είναι αρωματικά, φέρονται κατά κεφαλές και έχουν ακτινωτά βελονοειδή πέταλα σαν μετάξι από όπου προέρχεται και το όνομα του δένδρου. Φέρονται στις άκρες των ανθοφόρων βλαστών ή στις μασχάλες των ακραίων φύλλων. Ανθίζει από τα μέσα Ιουνίου ως τα μέσα Σεπτεμβρίου. Έχει εύρος ανθοφορίας περί τους τρεις μήνες.

Ο καρπός του φυτού είναι χέδρωπας, πεπλατυσμένος, μήκους 15-20 εκατοστών και πλάτους 2 εκατοστών.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη. Αντέχει στα ημισκιαζόμενα και στα αλκαλικά εδάφη, καθώς επίσης και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Είναι ανθεκτικό φυτό στο ψύχος. Αντέχει έως τους -20°C .

Καλλιέργεια

α. Μεταφύτευση: Μεταφυτεύεται το φθινόπωρο, χωρίς μπάλα χώματος.

β. Άρδευση: Χρειάζεται αραιές αρδεύσεις το φυτό επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό.

γ. Κλάδευμα: Γίνεται τακτικό κλάδευμα κάθε έτος μετά την πτώση των φύλλων, το φθινόπωρο ή τον χειμώνα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την διατήρηση του κανονικού σχήματος της κόμης του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος σπέρνεται το Μάρτιο αφού προηγουμένως εμβαπτισθεί σε χλιαρό νερό για 24 ώρες διότι είναι πολύ σκληρός.

Ποικιλίες

α. Albizzia julibrissin «Rosea»: Είναι χαμηλότερο και ισχυρότερο δένδρο ύψους 4,5-6 μέτρων με άνθη λαμπερού ρόδινου χρώματος και περισσότερο ανθεκτικό στο ψύχος.

β. Albizzia julibrissin «Mollis»: Έχει πλατύτερη και πυκνότερη κόμη.

γ. Albizzia julibrissin «Ernest Wilson»: Οι βλαστοί του δένδρου είναι τόσο ανοικτοί έτσι ώστε το πλάτος της κόμης του να είναι μεγαλύτερο του ύψους της.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στη μορφή της κόμης του φυτού, στο ανάλαφρο φύλλωμά του και κυρίως στην πλούσια και πολύ μεγάλης διάρκειας ανθοφορία του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται μοναχικά ή σε ομάδες για την σκίαση καθιστικών χώρων. Είναι πολύ κατάλληλο δένδρο για δενδροστοιχίες πόλεων διότι αντέχει στη ρύπανση και η ευρεία κόμη του και οι οριζόντιοι βλαστοί του δημιουργούν αρκετή σκιά.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μοναχικά, σε ομάδες με άλλα είδη φυτών και για φύτευση σε δενδροστοιχίες στα πάρκα και στα πεζοδρόμια.

2. Καλλωπιστική δαμασκηλιά
Prunus cerasifera var. Pissardii nigra

Οικογένεια: Rosaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ασία και κυρίως ευδοκimeί στην Ιαπωνία, στην Κίνα και στην Περσία.

Εικ. 49
Καλλωπιστική δαμασκηλιά

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο δένδρο γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης. Φθάνει το ύψος των 5-8 μέτρων και το πλάτος των 6 μέτρων. Το σχήμα της κόμης του είναι σφαιρικό έως κυπελλοειδές με πυκνές διακλαδώσεις. Οι κεντρικοί και ανώτεροι βλαστοί του είναι όρθιοι, ενώ οι κατώτεροι περισσότερο οριζόντιοι και έχουν χρώμα καστανοκόκκινο.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, ωοειδή, ερυθρού χρώματος, μήκους 5-7 εκατοστών και πλάτους 3 εκατοστών περίπου.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά με λευκά πέταλα και με ρόδινα έως κόκκινα σέπαλα. Είναι αρωματικά και φέρονται σε ροζέτες. Ανθίζουν πριν από την έκπτυξη των φύλλων. Ανθίζει από τον Μάρτιο μέχρι τον Απρίλιο με εύρος ανθοφορίας 30 ημερών.

Ο καρπός του φυτού είναι δρύπη. Είναι μικρός, σφαιρικός, στιλπνός, ερυθρός, εύγευστος και διακοσμητικός.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε πλούσια και κανονικά αρδευόμενα, αλλά μπορεί να καλλιεργηθεί σε όλα σχεδόν τα εδάφη. Αντέχει στην ξηρασία και στις χαμηλές θερμοκρασίες. Απαιτεί άφθονο ηλιακό φως για να παράγει φύλλωμα ζωηρού κοκκίνου χρωματισμού.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κλαδεύεται τον χειμώνα, Δεκέμβριο-Ιανουάριο. Το κλάδευμα κάθε χρόνο είναι απαραίτητο για την καλή διατήρηση του σχήματος της κόμης και την παραγωγή ζωηρού φυλλώματος την άνοιξη.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος στρωματώνεται το φθινόπωρο και σπέρνεται την άνοιξη. Επειδή τα σπορόφυτα δεν αποδίδουν πιστά την ποικιλία από την οποία προήλθαν λόγω υβριδισμού, δηλαδή δεν έχουν όλα φύλλωμα ζωηρού κοκκίνου χρωματισμού το οποίο είναι και το κύριο χαρακτηριστικό του δένδρου, συνιστάται να πολλαπλασιάζεται με εμβολιασμό (ασπιδωτό ενοφθαλμισμό) σε δαμασκηλιά, τον Ιούλιο-Αύγουστο, με εμβόλια τα οποία πάρθηκαν από δένδρα με βαθύ κόκκινο φύλλωμα.

Εχθροί: Προσβάλλεται μερικές φορές από αφίδες οι οποίες καταπολεμούνται με διασυστηματικά εντομοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια και παρατεταμένη ανθοφορία του φυτού και κυρίως στο ασυνήθιστο χρώμα των φύλλων του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται κυρίως στις μικρές δενδροστοιχίες, αλλά και σε ομάδες επειδή προσδίδει αντίθεση λόγω του χρωματισμού του φυλλώματός του.

Μπορεί να κλαδευθεί πολύ χαμηλά και να διαμορφωθεί και σαν θάμνος. Με αυτή τη μορφή μπορεί να φυτευθεί σε αμιγείς ομάδες σχηματίζοντας χρωματικές κηλίδες μέσα σε χλοοτάπητες μεγάλης έκτασης.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα, σε ομάδες μαζί με άλλα είδη φυτών και σε δενδροστοιχίες σχεδόν σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

3. Κελρετόρια

Koelreuteria paniculata

Οικογένεια: Sapindaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ανατολική Ασία.

Εικ. 50
Κελρετόρια

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο δένδρο με μέτριο ρυθμό ανάπτυξης, ύψους 10-12 μέτρων και πλάτους 10 μέτρων. Η κόμη του είναι σφαιρική με πεπλατυσμένη κορυφή και αρκετές διακλαδώσεις. Οι βλαστοί του είναι χρώματος πορτοκαλί προς καφέ και αρκετά χονδροί, αλλά σπάζουν εύκολα.

Τα φύλλα του φυτού είναι σύνθετα, πτεροειδή ή δις πτεροειδή και μήκους 40 εκατοστών. Αποτελούνται από 7-15 φυλλάρια ωοειδή ή επιμήκη, ακανόνιστα πριονωτά και μήκους 3-8 εκατοστών. Τα φύλλα του είναι ελαφρώς κοκκινωπά όταν εκπτύσσονται, αλλά κατόπιν γίνονται βαθυπράσινα και το φθινόπωρο κίτρινα.

Τα άνθη του φυτού είναι κιτρίνου χρώματος με ερυθρές ή πορτοκαλί κηλίδες στην βάση τους, διαμέτρου 12 χιλιοστών και φέρονται σε ταξιανθία συνθέτου βότρυος μήκους 45 εκατοστών. Τα άνθη δεν παραμένουν πολύ στο δένδρο, αλλά πέφτουν πολύ γρήγορα. Ανθίζει τον Ιούνιο και έχει εύρος ανθοφορίας 20-25 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα τρίχωρη. Πολλοί καρποί μαζί παρουσιάζουν εικόνα πολύ διακοσμητική διότι ομοιάζουν με μικρούς γλόμπους. Αυτοί είναι αρχικά πράσινοι και τελικά γίνονται καφέ. Είναι μήκους 4-5 εκατοστών και παραμένουν στο δένδρο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται καλά σε όλα τα εδάφη, αλλά προτιμά τα πλούσια ηλιαζόμενα και αλκαλικά. Αντέχει στη ξηρασία, στο κρύο (μέχρι τους -30°C), στους θερμούς ανέμους και στην μολυσμένη ατμόσφαιρα των πόλεων.

Καλλιέργεια

α. Μεταφύτευση: Μεταφυτεύεται εύκολα, ακόμη και σε μεγάλη ηλικία.

β. Άρδευση: Δεν θέλει πολύ συχνές αρδεύσεις επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό.

γ. Κλάδευμα: Τα νεαρά δένδρα κλαδεύονται για την διατήρηση του σχήματος και την αφαίρεση των ξηρών βλαστών, ενώ τα μεγαλύτερα σπανίως απαιτούν κλάδευμα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο ο οποίος σπέρνεται την άνοιξη, με μοσχεύματα ριζών τα οποία δίνουν πολύ καλά φυτά και με φυλλοφόρα μοσχεύματα μαλακού ξύλου τα οποία λαμβάνονται την άνοιξη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο ωραίο φύλλωμα του φυτού και κυρίως στην πλούσια ανθοφορία του, καθώς και στους καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται μοναχικά ή σε μικρές ομάδες αμιγείς ή σε συνδυασμό με άλλα είδη. Λόγω της μεγάλης του ανθεκτικότητας χρησιμοποιείται για φύτευση σε εθνικές και επαρχιακούς οδούς, καθώς και σαν δένδρο δενδροστοιχιών σε οδούς μικρού πλάτους. Χρησιμοποιείται επίσης σε νησίδες δρόμων. Είναι κατάλληλο φυτό για μικρούς κήπους και για να δώσει σκιά και ομορφιά σε εσωτερικές αυλές.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μοναχικά, σε ομάδες και σε δενδροστοιχίες αμιγείς ή μαζί με άλλα είδη φυτών στα πάρκα, στις πλατείες, στα πεζοδρόμια και στις νησίδες.

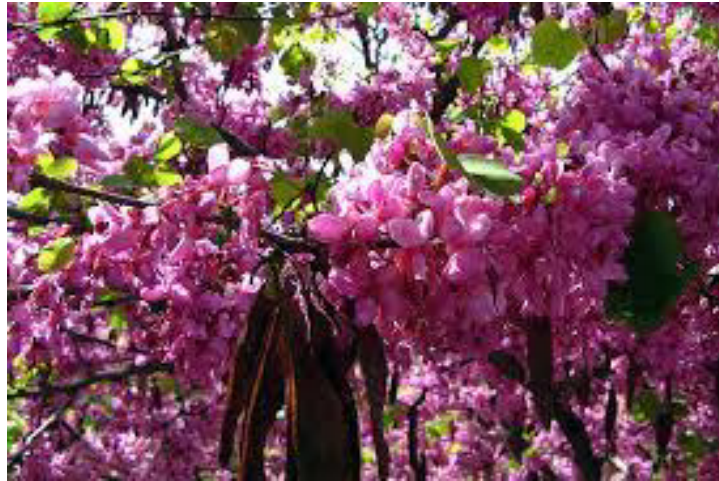
4. Κερκίς

Cercis siliquastrum

Οικογένεια: Fabaceae

(κοινό όνομα: Κουτσουπιά)

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες χώρες.

Εικ. 51

Κερκίς ή Κουτσουπιά

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο δένδρο, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 10 μέτρα σε ύψος και τα 7 μέτρα σε πλάτος. Η κόμη του είναι σφαιρική, πεπλατυσμένη και με αρκετές διακλαδώσεις. Οι βλαστοί του και ο φλοιός του έχουν γκριζόμαυρο χρώμα.

Τα φύλλα του φυτού είναι επαλλάσσοντα, έμμισχα και κυκλικά έως νεφροειδή. Είναι παλαμόνευρα, διαμέτρου 5-10 εκατοστών και ανοικτού πρασίνου χρώματος.

Τα άνθη του φυτού είναι αρρενοθήλεα, ρόδινα και μήκους 12-18 χιλιοστών. Φέρονται σε βραχείες βοτρυοειδείς ταξιανθίες. Εκπύσσονται πριν από τα φύλλα σε βλαστούς του περασμένου έτους και σε κλώνους, ακόμη και στον κορμό. Ανθίζει τον Μάρτιο-Απρίλιο και έχει εύρος ανθοφορίας 30-35 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι χέδρωπας καστανοκόκκινος, μήκους 7-10 εκατοστών και πλάτους 1,5 εκατοστών με 8-12 σπέρματα. Παραμένει στο δένδρο όλο σχεδόν τον χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη, αλλά ευδοκίμει στα ηλιαζόμενα, ελαφρώς αλκαλικά, κανονικά αρδευόμενα και καλά αποστραγγιζόμενα. Αντέχει στην ρύπανση της πόλης, καθώς και στην ξηρασία, στους θερμούς ανέμους και στις χαμηλές θερμοκρασίες έως τους -25°C .

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Δεν χρειάζεται τακτική άρδευση επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό.

β. Κλάδευμα: Κλαδεύεται ελαφρά για την αφαίρεση των ξηρών βλαστών και την διατήρηση του σχήματός του.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος στρωματώνεται τον Σεπτέμβριο και σπέρνεται την άνοιξη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στην πλούσια, πρόιμη και ζωηρόχρωμη ανθοφορία του φυτού η οποία παρουσιάζεται επί των γυμνών βλαστών και διαρκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι πολύτιμο δένδρο για την δημιουργία δενδροστοιχιών στα πάρκα και στους δρόμους των πόλεων. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την συγκρότηση αμιγών ομάδων ή σε συνδυασμό με άλλα είδη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε αμιγείς ομάδες ή σε συνδυασμό με άλλα είδη φυτών, καθώς και για την δημιουργία δενδροστοιχιών στα πάρκα, στις πλατείες και στα παρτέρια.

5. Λεύκη η αργυρόλευκη
Populus alba

Οικογένεια: Salicaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Κεντρική Ευρώπη και την Ασία.

Εικ. 52

Λεύκη η αργυρόλευκη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο δένδρο ταχείας ανάπτυξης, το οποίο φθάνει σε ύψος τα 30 μέτρα και σε πλάτος τα 20 μέτρα. Το σχήμα της κόμης του είναι στην αρχή σφαιρικό, αλλά αργότερα διαπλατύνεται. Το δένδρο είναι εύρωστο με βλαστούς οι οποίοι εκτείνονται έως την κορυφή. Ο φλοιός του είναι αρχικά λείος και γκριζόλευκος με πολυάριθμα κυκλικά σκωριόχρωμα φακίδια.

Τα φύλλα του φυτού είναι κατ' εναλλαγή, χονδρά, δερματώδη, έλλοβα και μήκους 5-12 εκατοστών. Η άνω επιφάνεια τους είναι στίλβοντος σκοτεινού πρασίνου χρώματος και η κάτω ασημόλευκη με λευκό επίχρισμα.

Τα άνθη του φυτού είναι μονογενή και το φυτό είναι δίοικο. Τα άρρενα και τα θήλεα άνθη φέρονται σε παχείς κρεμάμενους ιούλους φαιού και

ροδίνου χρώματος. Ανθίζει τον Φεβρουάριο-Μάρτιο και έχει εύρος ανθοφορίας περί τις 20 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα ανοικτού καστανού χρώματος.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη, αλλά ευδοκίμει σε βαθιά αργιλλοαμμώδη ή αμμοαργιλλώδη, ουδέτερα ή ελαφρώς αλκαλικά εδάφη. Αντέχει στον παγετό και στον άνεμο, καθώς και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος σπέρνεται αμέσως μόλις ωριμάσει διότι παρουσιάζει μικρή φυτρωτική ικανότητα, καθώς και με μοσχεύματα και με παραφυάδες.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στο μέγεθος, αλλά και στα φύλλα του φυτού τα οποία με τον ελάχιστο αέρα τρέμουν και προσφέρουν όμορφες αποχρώσεις.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την συγκρότηση δενδροστοιχιών υπεραστικών και αγροτικών δρόμων, καθώς και για μεμονωμένη φύτευση σε καθιστικούς χώρους.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την συγκρότηση δενδροστοιχιών στα πεζοδρόμια, καθώς και μεμονωμένα στα πάρκα, στις πλατείες και στις νησίδες.

6. Μελία

Melia azedarach

Οικογένεια: Meliaceae

(κοινό όνομα: Πασχαλιά των Ινδιών)

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νοτιοανατολική Ασία (Ιμαλαία, Ινδία) και από την Αυστραλία.

Εικ. 53
Μελία

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο δένδρο γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 10-12 μέτρα σε ύψος και τα 10 μέτρα σε πλάτος. Το σχήμα της κόμης του είναι σφαιρικό με πυκνές διακλαδώσεις των βλαστών του. Ο κορμός του είναι γκριζοκάστανος και με κατά μήκος βαθιές σχισμές.

Τα φύλλα του φυτού είναι δις σύνθετα, μήκους 30-60 εκατοστών, με φυλλάρια οδοντωτά ή πριονωτά ή έλλοβα, ανοικτού πρασίνου χρώματος, με λεπτή υφή και μήκους 3-5 εκατοστών.

Τα άνθη του φυτού είναι ιώδη, αρωματικά και διαμέτρου 2 εκατοστών. Φέρονται στις άκρες των βλαστών κατά ταξιανθία πλατειάς φόβης

μήκους 20-30 εκατοστών. Ανθίζει τον Μάιο-Ιούνιο και έχει εύρος ανθοφορίας 20 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι δρύπη σχεδόν σφαιρική, κίτρινη κατά την ωρίμανση και διαμέτρου 10-20 χιλιοστών. Ο σπόρος είναι γκρίζος και περιβάλλεται από γλυκό περικόρπιο. Ο καρπός παραμένει στο δένδρο το φθινόπωρο και τον χειμώνα αφού πέσουν τα φύλλα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκιμεί σε θερμά και υγρά εδάφη, μπορεί όμως να αναπτυχθεί και σε όλα τα είδη εδαφών. Αντέχει στα θερμά καλοκαίρια, αλλά όχι σε παρατεταμένους παγετούς.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος βλαστάνει εύκολα εάν σπαρθεί μόλις ωριμάσει. Πολλαπλασιάζεται επίσης και με φυλλοφόρα μοσχεύματα μαλακού και σκληρού ξύλου, αλλά ο τρόπος αυτός δεν προτιμάται.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στην πλούσια και εύοσμη ανθοφορία του φυτού, καθώς και στο εντυπωσιακό και σκουροπράσινο γυαλιστερό φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται κυρίως για τον σχηματισμό δενδροστοιχιών τόσο μέσα στις πόλεις όσο και σε δρόμους εκτός πόλης. Επίσης μπορεί να φυτευθεί και σαν μοναχικό φυτό ή σε ομάδες σε κήπους και σε πάρκα, καθώς και σαν δένδρο σκιάς.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σαν μοναχικό και για δενδροστοιχίες στα πάρκα της περιοχής.

7. Πλάτανος ανατολικός

Platanus orientalis

Οικογένεια: Platanaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Μικρά Ασία.

Εικ. 54

Πλάτανος ανατολικός

Βοτανική περιγραφή: Είναι αιωνόβιο φυλλοβόλο δένδρο γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης κατά τα πρώτα στάδια της ζωής του. Φθάνει τα 30 μέτρα σε ύψος και τα 25 μέτρα σε πλάτος. Η κόμη του είναι πλατειά και σφαιρική με βλαστούς οριζόντιους. Ο κορμός του είναι γκριζου χρώματος, χονδρός, κοντός και απολεπίζεται κατά πλάτος σε μεγάλες λωρίδες.

Τα φύλλα του φυτού είναι παλαμοσχιδή με τραχεία υφή, μεγάλα, φωτεινού πρασίνου χρώματος και πλάτους 15-25 εκατοστών. Αποτελούνται από 5-7 λοβούς οι οποίοι φέρουν κόλπους και χείλη οδοντωτά.

Τα άνθη του φυτού είναι μονογενή με διπλό περιάνθιο, πρασίνου χρώματος και φέρονται κατά σφαιρικές ταξιανθίες τύπου κεφαλής. Ανθίζει από τον Μάρτιο μέχρι τον Μάιο.

Ο καρπός του φυτού είναι αχάινιο και φέρονται 2-4 μαζί σε κοινό ποδίσκο, μακρύ και λυγισμένο προς τα κάτω.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται καλύτερα σε εδάφη γόνιμα, βαθιά και υγρά. Είναι φυτό το οποίο αντέχει στις κακώσεις και στις συνθήκες εναλλασσόμενης υγρασίας. Προτιμά ηλιαζόμενες θέσεις. Αντέχει στον παγετό, στην ρύπανση και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Καλλιέργεια

α. Αρδευση: Επειδή το φυτό έχει μεγάλες απαιτήσεις σε νερό χρειάζεται τακτικές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Ανέχεται τα αυστηρά κλαδέματα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο ο οποίος σπέρνεται ενωρίς την άνοιξη σε υπαίθρια σπορεία, καθώς και με ώριμα μοσχεύματα τα οποία φυτεύονται αργά το φθινόπωρο μέχρι τις αρχές του χειμώνα.

Εχθροί: Προσβάλλεται από τον μύκητα *Ceratocystis fimbriata* f. sp. *Platani*, ο οποίος προκαλεί μεταχρωματικό έλκος στο ξύλο με συνέπεια την ξήρανση των δένδρων. Τα μέτρα αντιμετώπισης της ασθένειας πρέπει να είναι προληπτικά και να αποβλέπουν στον περιορισμό της διασποράς του παθογόνου σε νέες περιοχές μέσω των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Παράλληλα μπορεί να χρησιμοποιηθούν ζιζανιοκτόνα για τη νέκρωση των ζώντων προσβεβλημένων δένδρων, καθώς και των γειτονικών τους υγιών, για την ανάσχεση της διάδοσης του μύκητα μέσω της επικοινωνίας των ριζών.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σαν μοναχικό δένδρο ή σε μικρές ομάδες για να σκιάσει ευρύχωρους χώρους, πλατείες, πάρκα κ.λ.π. Επίσης χρησιμοποιείται και σε δενδροστοιχίες υπεραστικών ή και αγροτικών δρόμων.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σαν μοναχικό δένδρο, σε ομάδες για σκίαση και σε δενδροστοιχίες σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

8. Σοφόρα ιαπωνική

Sophora japonica

Οικογένεια: Leguminosae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ιαπωνία, την Κίνα και την Κορέα.

Εικ. 55

Σοφόρα ιαπωνική

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο δένδρο, μετρίου έως γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 15-20 μέτρα σε ύψος και τα 10-12 μέτρα σε πλάτος. Το σχήμα της κόμης του είναι σφαιρικό με πυκνή βλάστηση. Οι βλαστοί του είναι λεπτοί και πράσινοι μέχρι την ηλικία των 4-5 ετών. Ο κορμός του είναι ευθύς.

Τα φύλλα του φυτού είναι επαλλάσσοντα, πτεροειδή, με λεπτή υφή και σύνθετα, μήκους 15-25 εκατοστών, με 7-17 φυλλάκια μήκους 2-5 εκατοστών. Αυτά είναι πράσινα έως βαθυπράσινα, στιλπνά στην άνω επιφάνεια και γλαυκά και ελαφρώς χνοώδη στην κάτω.

Τα άνθη του φυτού είναι τέλεια, λευκοκίτρινα, λίγο αρωματικά, μήκους 12-15 χιλιοστών και θεαματικά. Φέρονται στις άκρες των βλαστών κατά όρθιους πυραμιδοειδείς βότρες μήκους 15-10 εκατοστών. Ανθίζει τον Ιούλιο-Αύγουστο και έχει εύρος ανθοφορίας 40 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι χέδρωπας μήκους 5-8 εκατοστών. Είναι πράσινος στην αρχή, κίτρινος κατόπιν και κιτρινοκαφέ όταν ωριμάσει. Περιέχει 1-6 σπέρματα και παραμένει στο δένδρο όλο τον χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Προτιμά τα ελαφρά, ηλιαζόμενα, αρκετά βαθιά και καλά αποστραγγιζόμενα εδάφη. Μπορεί όμως να αναπτυχθεί σε όλα τα είδη των εδαφών. Αντέχει την ρύπανση της ατμόσφαιρας και το ψύχος έως τους -30°C .

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό.

β. Κλάδευμα: Το κλάδευμα είναι απαραίτητο το φθινόπωρο για να διατηρεί η κόμη του φυτού το σφαιρικό της σχήμα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με εμβολιασμό.

Ποικιλίες

α. *Sophora japonica* «Columnaris»: Είναι δένδρο με στενή πυραμιδοειδή κόμη.

β. *Sophora japonica* «Pendula»: Είναι δένδρο με κόμη κρεμοκλαδή η οποία δεν υπερβαίνει σε ύψος τα 7 μέτρα.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται στις δενδροστοιχίες, σε συνθέσεις ομάδων και σαν μοναχικό δένδρο.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σαν μοναχικό δένδρο, καθώς και για φύτευση σε δενδροστοιχίες και σε ομάδες σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π. ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ

Οι κυριότεροι καλλωπιστικοί θάμνοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Καισαριανής είναι οι εξής:

Α. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θάμνοι

1. Αγγελική

Pittosporum tobira

Οικογένεια: Pittosporiaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Κίνα και από την Ιαπωνία.

Εικ. 56
Αγγελική

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, μέτριου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει μέχρι τα 4 μέτρα σε ύψος και σε πλάτος μέχρι τα 3 μέτρα. Η κόμη του είναι πλατειά σφαιρική.

Τα φύλλα του φυτού είναι εντυπωσιακά, γυαλιστερά, παχιά, δερματώδη και έχουν βαθυπράσινο χρώμα.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκοκίτρινα. Φέρονται σε επάκριες ταξιανθίες και είναι αρωματικά. Ανθίζει τον Απρίλιο-Ιούνιο και έχει εύρος ανθοφορίας 20-30 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα η οποία ανοίγει το φθινόπωρο και φαίνονται οι κόκκινοι σπόροι οι οποίοι ευρίσκονται μέσα σε αυτή.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει στην ημισκιά και στην ξηρασία, αλλά δεν αντέχει στις πολύ χαμηλές θερμοκρασίες. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στα υδροσταγονίδια της θάλασσας, καθώς και στην μόλυνση της ατμόσφαιρας.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό.

β. Κλάδευμα: Ανέχεται τα συχνά κλαδέματα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με μοσχεύματα.

Εχθροί: Προσβάλλεται συχνά από το κοκκοειδές *Icerya*. Εκτός από την άμεση βλάβη του φυτού λόγω της απομύζησης χυμών, έμμεσα το κοκκοειδές αυτό προκαλεί και άλλα προβλήματα λόγω της μετάδοσης ιών από άλλα φυτά. Προτείνεται για την καταπολέμησή του η χρήση κάποιου διασυστηματικού εντομοκτόνου για μυζητικά και μασητικά έντομα με το οποίο ψεκάζεται το φυτό.

Ποικιλίες: *Pittosporum tobira* «Weeter's Dwarf»: Φθάνει τα 30-70 εκατοστά σε ύψος και τα φύλλα της είναι μικρά και γυαλιστερά.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στη μορφή του φυλλώματος του φυτού, στην ανθοφορία και στους καρπούς του, ιδιαίτερα το φθινόπωρο που φαίνονται οι κόκκινοι σπόροι.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σαν μοναχικός θάμνος ή σε ομάδες και για τον σχηματισμό μπορντούρας και φρακτών. Επίσης χρησιμοποιείται σαν δένδρο δενδροστοιχιών σε μικρά πεζοδρόμια.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες και για σχηματισμό μπορντούρας ή φρακτών σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

2. Βιβούρνο το κοινό

Viburnum tinus

Οικογένεια: Caprifoliaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Ευρώπη και την Βόρεια Αφρική.

Εικ. 57

Βιβούρνο το κοινό

(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Βοτανική περιγραφή: Είναι αιθαλής θάμνος, αργού ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 2-3 μέτρα σε ύψος. Επειδή το πλάτος του φυτού είναι μικρότερο του ύψους του, φθάνοντας τα 1-2 μέτρα, έχει σαν αποτέλεσμα το σχήμα του να είναι κυλινδρικό έως ανεστραμμένου κώνου. Η βλάστησή του είναι πυκνή και ζωηρή. Οι βλαστοί του είναι βαθυπράσινοι έως φαιοπράσινοι. Στην αρχή είναι κατακόρυφοι και αργότερα γίνονται τοξωτοί.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, ευμεγέθη, οξύληκτα, λεία, γυαλιστερά και σκούρου πρασίνου χρώματος.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκά, ρόδινα όταν είναι κλειστά και πολύ μικρά. Εκφύονται πολλά μαζί κατά ταξιανθία σκιαδίου, διαμέτρου 5-10 εκατοστών. Ανθίζει από τον Ιανουάριο έως τον Απρίλιο και έχει εύρος ανθοφορίας 100-120 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι μαύρη-μπλε σφαιρική δρύπη.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη με pH 6.0-8.0, ακόμη και στα ασβεστώδη, αρκεί να αρδεύεται κανονικά. Είναι ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες έως και τους -15°C .

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Δεν θέλει πολύ συχνές αρδεύσεις επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό.

β. Κλάδευμα: Συνιστάται να κλαδεύεται κάθε δύο χρόνια για την δημιουργία νέων βλαστών και πλούσιας ανθοφορίας.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα σκληρού ξύλου και με φυλλοφόρα μοσχεύματα, στην υδρονέφωση, με την χρήση ορμόνης ριζοβολίας. Πολλαπλασιάζεται και με σπόρο, ο οποίος όμως βλαστάνει αρκετά δύσκολα και για τον λόγο αυτό ο τρόπος αυτός αποφεύγεται στον εμπορικό πολλαπλασιασμό.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο πυκνό και ωραίο φύλλωμα του φυτού και στα άνθη του τα οποία εμφανίζονται μέσα στο χειμώνα και παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς και στους καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη. Χρησιμοποιείται επίσης για τον σχηματισμό μπορντούρας ή ελεύθερου σχήματος φρακτών.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη, καθώς και για τον σχηματισμό μπορντούρας στα πάρκα, στις νησίδες και στα παρτέρια της περιοχής.

3. Δάφνη Απόλλωνος
Laurus nobilis
Οικογένεια: Lauraceae
(κοινό όνομα: Βάγια)

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες περιοχές.

Εικ. 58
Δάφνη η Απόλλωνος

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης ο οποίος, λόγω της μεγάλης παραπλαστικότητας και της ισχυρής κατακόρυφης ανάπτυξης της βλάστησής του, παίρνει σχήμα κυλίνδρου ή πυραμίδας. Φθάνει σε ύψος, αν αφηθεί να αναπτυχθεί σε δένδρο, μέχρι 10-15 μέτρα και σε διάμετρο, ανάλογα με τον τρόπο κλαδεύματος, μέχρι και τα 10 μέτρα.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, κατ' εναλλαγή, δερματώδη, λογχοειδή με οξύ άκρο και κυματοειδή περιφέρεια. Το χρώμα τους είναι σκουροπράσινο και είναι πολύ αρωματικά.

Τα άνθη του φυτού είναι ωχροπράσινα και πολύ αρωματικά και φέρονται στις μασχάλες των φύλλων. Ανθίζει από τον Μάρτιο-Απρίλιο και παραμένουν τα άνθη περίπου για 20-30 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι μικρή μαύρη δρύπη η οποία περιέχει σπέρμα στο εσωτερικό της και ομοιάζει με τον ελαιόκαρπο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι φυτό το οποίο προσαρμόζεται εύκολα στις διάφορες συνθήκες όπως στην ξηρασία, στο κρύο (αντέχει

μέχρι τους -15°C), στο ασβέστιο και στις παραθαλάσσιες περιοχές. Αναπτύσσεται καλά τόσο στον ήλιο όσο και στην ημισκιά.

Καλλιέργεια

α. Σπορά: Η φύτευση του σπόρου γίνεται κατά την διάρκεια του χειμώνα. Ο σπόρος για να φυτρώσει θα πρέπει να δεχθεί ένα διάστημα κρύου (χαμηλών θερμοκρασιών) για να διακοπεί ο λήθαργος. Εάν γίνει η φύτευση του σπόρου την άνοιξη, αυτός τοποθετείται τουλάχιστον για 2 μήνες στο ψυγείο (όχι στην κατάψυξη) πριν τη φύτευση.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις το φυτό σε νερό χρειάζεται αραιές αρδεύσεις.

γ. Κλάδευμα: Το κλάδευμα συνίσταται στην αφαίρεση των ξηρών βλαστών, στην διαμόρφωση του σχήματος και στον περιορισμό του μεγέθους του. Δέχεται αυστηρό κλάδευμα χωρίς κανένα πρόβλημα.

δ. Λίπανση: Αυτή γίνεται από τις αρχές της άνοιξης μέχρι τα μέσα φθινοπώρου μια φορά το μήνα, με κάποιο πλήρες ή οργανικό λίπασμα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με σπόρο κατά κύριο λόγο, αλλά και με ώριμα μοσχεύματα.

Εχθροί: Ο κυριότερος εχθρός του φυτού είναι η ψύλλα (*Trioza alacris*), προκαλεί σημαντικές προσβολές, ιδιαίτερα στη νέα βλάστηση. Καταπολεμείται με ένα διασυστηματικό εντομοκτόνο.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο πλούσιο βαθυπράσινο και αρωματικό φύλλωμα του φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την συγκρότηση ομάδων θάμνων. Χρησιμοποιείται υπό μορφή δένδρου για την δημιουργία δενδροστοιχιών ή σαν δένδρο με πολλούς κορμούς.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα, σε ομάδες με άλλα είδη και για τον σχηματισμό μπορντούρας ή φρακτών ελεύθερης μορφής σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Σε φυτοδοχεία διαμορφώνεται σε μικρά δένδρα και χρησιμοποιείται για την εξωτερική διακόσμηση εισόδων καταστημάτων.

γ. Άλλες χρήσεις: Χρησιμοποιείται πολύ στην μαγειρική και στην αρωματοποιία.

4. Δαφνοκέρασος

Prunus laurocerasus

Οικογένεια: Rosaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Μικρά Ασία.

Εικ. 59

Φύλλα και καρποί δαφνοκεράσου

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης. Φθάνει σε ύψος τα 3-6 μέτρα, ενώ το πλάτος του είναι τα 2/3 του ύψους του. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου ή κυπέλλου. Η βλάστησή του είναι πυκνή και ζωνρή και η εμφάνισή του επιβλητική.

Τα φύλλα του φυτού είναι ευμεγέθη, ωσειδή, λεία, στιλπνά και βαθυπράσινου χρώματος, μήκους 10-20 εκατοστών και πλάτους 5-7 εκατοστών.

Τα άνθη του φυτού είναι πολύ μικρά, μήκους 6-8 χιλιοστών, εύοσμα, ωχροκίτρινα και φέρονται κατά ταξιανθία βότρυος. Ανθίζει την άνοιξη κατά τους μήνες Απρίλιο-Μάιο και έχει εύρος ανθοφορίας περί τις 20-25 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι δρύπη ωσειδής στιλπνή και οξύληκτη η οποία ωριμάζει το φθινόπωρο. Αυτή παίρνει διαδοχικά κατά την ωρίμανση πράσινο, κόκκινο και μαύρο χρώμα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Καλλιεργείται σε όλα τα εδάφη, ευδοκμεί όμως στα ελαφρά πλούσια και καλά αρδευόμενα. Αντέχει στο

κρύο, στην ημισκιά, τα υδροσταγονίδια της θάλασσας και στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό και για αυτό το λόγο δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Ανέχεται τα αυστηρά κλαδέματα και τα συνεχή ψαλιδίσματα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με εναέριες καταβολάδες την άνοιξη και με μοσχεύματα στην υδρονέφωση.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην αρωματική και λευκή ανθοφορία του φυτού, αλλά κυρίως στο εντυπωσιακό φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την συγκρότηση ομάδων ή συστάδων, καθώς και για τον σχηματισμό φρακτών ελεύθερης μορφής ή μπορντούρας.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για τον σχηματισμό φρακτών και μπορντούρας στα πάρκα, στις πλατείες, στις νησίδες και στα παρτέρια της περιοχής.

5. Δενδρολίβανο
Rosmarinus officinalis
Οικογένεια: Labiatae

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες χώρες.

Εικ. 60
Δενδρολίβανο

Βοτανική περιγραφή: Είναι αιθαλής θάμνος, αργού ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει το 1-1,5 μέτρο σε ύψος και το 1-1,5 μέτρο σε πλάτος. Έχει πυκνή, όρθια κόμη και πολλούς βλαστούς.

Τα φύλλα του φυτού είναι αντίθετα και πολύ αρωματικά. Είναι βελονοειδή, βαθυπράσινα, γυαλιστερά από επάνω και λευκά χνουδωτά από κάτω.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά και ανοικτού μπλε χρώματος. Ανθίζει από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Οκτώβριο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει στην ξηρασία, καθώς και στα ασβεστώδη, στα πετρώδη και στα ξηρά εδάφη. Επίσης αντέχει στην ημισκιά και στις παραθαλάσσιες περιοχές.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό δεν χρειάζεται συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδεμα: Ανέχεται τα συνεχή ψαλιδίσματα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα.

Πουκίλιες

α. Rosmarinus officinalis «Prostratus»: Έχει πλαγιόκλαδη έρπουσα βλάστηση και είναι κατάλληλο φυτό για βραχόκηπους και για επικάλυψη πρανών.

β. Rosmarinus officinalis «Majorca Pink»: Έχει ροζ ανθοφορία.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στο πλούσιο και αρωματικό φύλλωμα του φυτού, καθώς και στα άνθη του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σε ομάδες το φυτό μόνο του ή με άλλα είδη, καθώς και για σχηματισμό μπορντούρας ή φρακτών ελεύθερης μορφής.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες μόνο του και με άλλα είδη, καθώς και για τον σχηματισμό μπορντούρας, στα πάρκα και στις νησίδες.

6. Ευώνυμο

Euonymus japonicus

Οικογένεια: Celastraceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ιαπωνία και την Ανατολική Ασία.

Εικ. 61
Ευώνυμο

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, σχετικά γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 2,5 μέτρα σε ύψος και το 1,5 μέτρο σε πλάτος. Έχει βλάστηση ζωνηρή και πυκνή.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, ωοειδή, ελαφρώς οδοντωτά, παχιά και ζωνηρού πρασίνου χρώματος. Είναι στιλπνά στην άνω επιφάνεια. Έχουν μήκος 3-7 εκατοστά και πλάτος 2-5 εκατοστά.

Τα άνθη του φυτού είναι πολύ μικρά και διαμέτρου 6-8 χιλιοστών. Είναι λευκοπράσινα και χωρίς εμπορική αξία. Ανθίζει από τον Απρίλιο μέχρι τον Μάιο.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα σαρκώδης, πράσινη στην αρχή και κόκκινη όταν ωριμάσει.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε ελαφρά, πλούσια και τακτικά αρδευόμενα εδάφη με pH 6,0-8,0. Παρουσιάζει αντοχή στις χαμηλές θερμοκρασίες έως και τους -15°C .

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό δεν χρειάζεται συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κλαδεύεται συχνά για να διατηρεί το ύψος και το σχήμα του πλαισίου.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα μαλακού ξύλου στην υδρονέφωση.

Εχθροί και ασθένειες

α. Εχθροί: Προσβάλλεται από κοκκοειδή τα οποία καταπολεμούνται με ψεκασμό με χειμερινό πολτό τον χειμώνα.

β. Ασθένειες: Προσβάλλονται από ωίδιο τα φύλλα του φυτού. Αυτό καταπολεμείται με διασυστηματικά ωιδιοκτόνα.

Ποικιλίες

α. *Euonymus japonicus* var. *Albomarginatus*: Τα φύλλα του φυτού έχουν λευκά στενά περιθώρια.

β. *Euonymus japonicus* var. *Aureomarginatus*: Τα φύλλα του φυτού έχουν κίτρινο περιθώριο.

γ. *Euonymus japonicus* var. *Microphyllus*: Τα φύλλα του φυτού είναι πολύ μικρά.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο πλούσιο φύλλωμα του φυτού, καθώς και στους καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη και για τον σχηματισμό μπορντούρας και φρακτών ελεύθερης μορφής.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες με άλλα είδη και για τον σχηματισμό μπορντούρας στα πάρκα, στις πλατείες και στις νησίδες.

7. Κυδωνίαστρο γαλακτώδες

Cotoneaster lacteus

Οικογένεια: Rosaceae

Εικ. 62

Κυδωνίαστρο γαλακτώδες με καρπούς

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, κανονικού ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 4 μέτρα σε ύψος και τα 3 μέτρα σε πλάτος.

Τα φύλλα του φυτού είναι ωοειδή, δερματώδη, βαθυπράσινα στην επάνω επιφάνεια και αργυρόχρωμα στην κάτω.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκά-κρεμ, ενωμένα σε ταξιανθίες και εμφανίζονται τον Ιούνιο.

Οι καρποί του φυτού είναι μικροί και όταν ωριμάσουν γίνονται κόκκινοι.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι ελάχιστα απαιτητικό φυτό. Αντέχει στο κρύο (-25°C), στην ημισκιά, καθώς και στα ασβεστούχα και ξηρά εδάφη. Επίσης είναι ανθεκτικό φυτό στην ατμοσφαιρική ρύπανση, καθώς και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος συλλέγεται τον Οκτώβριο και στρωματώνεται σε άμμο. Επίσης πολλαπλασιάζεται με

μοσχεύματα μαλακού ή σκληρού ξύλου, στην υδρονέφωση, με χρήση ορμονών ριζοβολίας.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στη μορφή της κόμης του φυτού, στο φύλλωμά του και στα άνθη του, αλλά κυρίως στους καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σαν μοναχικό φυτό, αλλά και σε ομάδες με άλλα είδη θάμνων. Χρησιμοποιείται επίσης και τον για σχηματισμό φρακτών ελεύθερης ανάπτυξης.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σαν μοναχικό φυτό, αλλά και σε ομάδες με άλλα είδη, σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής όπως στο πάρκο Τσάφου, στη πλατεία Καισαριανής, στους χώρους του Σκοπευτηρίου κ.λ.π.

8. Λιγούστρο ιαπωνικό
Ligustrum japonicum
Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ιαπωνία και την Κορέα.

Εικ. 63
Λιγούστρο
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 3-4 μέτρα σε ύψος και τα 1,5-3 μέτρα σε πλάτος. Η κόμη του είναι όρθιας μορφής και σφαιρική. Η βλάστησή του είναι πυκνή και ζωνηρή.

Τα φύλλα του φυτού είναι μεγάλα, απλά, αντίθετα και μήκους 5-10 εκατοστών. Είναι σχετικά παχιά, δερματώδη και χρώματος σκούρου πράσινου, αν και αυτά στην νεαρή τους ηλικία είναι ρόδινα.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά, ύψους 3-4 χιλιοστών και φέρονται σε επάκριους βότρες μήκους 10-15 εκατοστών. Το χρώμα τους είναι λευκοκίτρινο και στερούνται ευχάριστης οσμής. Ανθίζει το φυτό από τον Ιούνιο-Ιούλιο με εύρος ανθοφορίας 20 ημέρες περίπου.

Ο καρπός του φυτού είναι δρύπη με 1-4 σπέρματα, μπλε-μαύρου χρώματος και παραμένει κατά κανόνα επάνω στο φυτό όλο τον χειμώνα

Εδαφοκλιματικές συνθήκες: Αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη. Προτιμά τα πλούσια, βαθιά, θερμά και τακτικά αρδευόμενα, με pH 6,0-8,0. Είναι ανθεκτικό φυτό σε χαμηλές θερμοκρασίες έως τους -20⁰C.

Καλλιέργεια

α. Μεταφύτευση: Μεταφυτεύεται πάντοτε με μπάλα χώματος.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό και για τον λόγο αυτό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο ο οποίος συγκομίζεται τον Νοέμβριο ή τον Δεκέμβριο, ελευθερώνεται από το σαρκώδες περίβλημα του και στρωματώνεται στην άμμο για να σπαρθεί την επόμενη άνοιξη ή σπέρνεται κατ' ευθείαν στο σπορείο. Επίσης μπορεί να πολλαπλασιασθεί με μοσχεύματα και οι ποικιλίες με εμβολιασμό.

Ποικιλίες

α. Ligustrum japonicum var. Argenteum: Έχει φύλλα πράσινα στο κέντρο και πλατειές, ανοικτοκίτρινες ή κρεμ, παρυφές.

β. Ligustrum japonicum var. Tricolor: Έχει μεγάλα φύλλα με κίτρινες αποχρώσεις και κόκκινες παρυφές οι οποίες αργότερα χάνονται, ενώ οι κίτρινες πλαταίνουν.

γ. Ligustrum japonicum var. Variegatum: Έχει φύλλα πράσινα τα οποία φέρουν λευκές κηλίδες.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στα άνθη του φυτού, στους καρπούς, αλλά κυρίως στο γυαλιστερό φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σε ομάδες με άλλα είδη, για φυτικά σχήματα (μπορντούρες), καθώς και για κατασκευή φυτικών λαβυρίνθων σε παιδικές χαρές και για την δημιουργία γεωμετρικών σχημάτων ή άλλων ομοιωμάτων. Σαν δένδρο χρησιμοποιείται για την συγκρότηση δενδροστοιχιών σε δρόμους με μικρά πεζοδρόμια.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες με άλλα είδη, για μπορντούρες και σαν δένδρο για δενδροστοιχίες σχεδόν σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

9. Μυρτιά

Myrtus communis

Οικογένεια: Myrtaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες χώρες.

Εικ. 64

Μυρτιά

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 3 μέτρα σε ύψος και τα 2 μέτρα σε πλάτος. Η κόμη του είναι σφαιρική και η βλάστησή του πυκνή και συμπαγής.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, ακέραια, λογχοειδή, γυαλιστερά, βαθυπράσινα και αρωματικά.

Τα άνθη του φυτού είναι μονήρη, λευκά, μασχαλιαία, αρωματικά και εμφανίζονται το καλοκαίρι.

Οι καρποί του φυτού είναι μικρές μαύρες, ωοειδείς και παχύσαρκες ράγες οι οποίες παραμένουν για μεγάλο διάστημα στο φυτό.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε όλους τους τύπους εδαφών και κυρίως σε ξηρά εδάφη. Προτιμά ηλιόλουστες και υπήνεμες περιοχές, αλλά αναπτύσσεται καλά και στην ημισκιά. Είναι σχετικά ευαίσθητο φυτό στις πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (-5°C μέχρι -10°C).

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο ο οποίος σπέρνεται την άνοιξη αφού προηγουμένως αφαιρεθεί το σαρκώδες περίβλημα με τριβή με άμμο, καθώς επίσης και με μοσχεύματα.

Ποικιλίες

α. Myrtus communis var. Variegata: Έχει φύλλα διάστικτα με άσπρες-κρεμ κηλίδες.

β. Myrtus communis var. Albocarpa: Έχει λευκούς καρπούς.

γ. Myrtus communis var. Compacta: Είναι μικρού μεγέθους φυτό με συμπαγή βλάστηση.

δ. Myrtus communis var. Minima: Είναι νάνος τύπος και έχει μικρά φύλλα.

ε. Myrtus communis var. Microphylla: Έχει μικρά φύλλα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στο εντυπωσιακό και αρωματικό φύλλωμα του φυτού, στους καρπούς και στην πλούσια ανθοφορία του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται συνήθως σε ομάδες, μόνο του το φυτό ή σε συνδυασμό με άλλα είδη, για τον σχηματισμό μπορντούρας, καθώς και για την κατασκευή διαφόρων γεωμετρικών σχημάτων ή ομοιωμάτων.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη φυτών και για τον σχηματισμό μπορντούρας στα πάρκα όπως στα πάρκα του Ηριδανού, στα πάρκα του Σκοπευτηρίου κ.λ.π.

10. Πικροδάφνη

Nerium oleander

Οικογένεια: Apocynaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Βόρειο Αφρική και την Ανατολική Μεσόγειο.

Εικ. 65

Πικροδάφνη ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 3-4 μέτρα σε ύψος και τα 2-3 μέτρα σε πλάτος. Το σχήμα της κόμης του είναι αυτό του ανεστραμμένου κώνου έως ανεστραμμένου κυπέλλου. Οι βλαστοί του είναι πυκνοί και διακλαδίζονται από την βάση του φυτού. Έχουν χρώμα γκριζοπράσινο και περιέχουν δηλητηριώδη γαλακτώδη χυμό.

Τα φύλλα του φυτού φύονται ανά τρία και είναι διατεταγμένα σε σπονδύλους. Είναι βραχύμισχα δερματώδη, οξέως λογχοειδή, μήκους 10-15 εκατοστών και πλάτους 1,5-3 εκατοστών. Η άνω επιφάνεια του ελάσματος είναι βαθυπράσινη και η κάτω ανοικτοπράσινη.

Τα άνθη του φυτού είναι αρρενοθήλα και φέρονται σε επάκρια ψευδοσκιάδια. Είναι απλά ή διπλά και έχουν χρώμα εντόνως ρόδινο και πολλές φορές λευκό, κόκκινο και σωμόν. Ανθίζει το φυτό κατά τους μήνες Ιούνιο-Σεπτέμβριο και έχει εύρος ανθοφορίας 100-120 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα δερματώδης, επιμήκως κυλινδρική, μήκους 8-14 εκατοστών και έχει χρώμα καστανό. Τα σπέρματα είναι πολλά και φέρουν θύσανο τριχών στην κορυφή σαν λοφίο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη και δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες. Αντέχει στην ξηρασία, στους ανέμους και στη μόλυνση της ατμόσφαιρας, καθώς και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Η μόνη ευπάθεια του φυτού σχετίζεται με τις πολύ χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα (μικρότερες από -5°C) οπότε και ζημιώνεται.

Καλλιέργεια

Δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες.

α. Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό το φυτό χρειάζεται αραιές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κλαδεύεται κάθε 2-3 χρόνια, ενωρίς την άνοιξη, όταν επιδιώκεται ο περιορισμός της ανάπτυξης του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος σπέρνεται την άνοιξη και με μοσχεύματα μαλακού ξύλου, στην υδρονέφωση, με εφαρμογή ορμονών ριζοβολίας, καθώς και με παραφυάδες.

Εχθροί

α.Κοκκοειδή: Προσβάλλουν το φυτό και καταπολεμούνται με ψεκασμό με χειμερινό πολτό τον χειμώνα.

β.Αφίδες: Προσβάλλουν το φυτό και καταπολεμούνται με διασυστηματικά εντομοκτόνα.

Ποικιλίες

Έχουν δημιουργηθεί αρκετές ποικιλίες του φυτού. Οι κυριότερες είναι από αυτές οι εξής:

i. Νάνες ποικιλίες

α. Nerium oleander var. Petite Pink: Έχει απλά, ροζ άνθη.

β. Nerium oleander var. Petite Solomon: Έχει απλά άνθη χρώματος σωμόν.

ii. Μέσου ύψους ποικιλίες

α. Nerium oleander var. Algiers: Έχει απλά βαθυρόδινα άνθη.

β. Nerium oleander var. Casablanca: Έχει απλά ολόλευκα άνθη.

γ. Nerium oleander var. Tangier: Έχει απλά ρόδινα άνθη.

δ. Nerium oleander var. Ruby Lace: Έχει πολύ μεγάλα, έντονα και κόκκινα άνθη.

iii. Μεγάλου ύψους ποικιλίες

α. Nerium oleander var. Calypso: Έχει απλά ρόδινα άνθη.

β. Nerium oleander var. Hardy Red: Έχει απλά, μεγάλα και κόκκινα άνθη.

γ. Nerium oleander var. Hawaii: Έχει ρόδινα με κίτρινο λαιμό άνθη.

δ. Nerium oleander var. Sister Agnes: Έχει απλά ολόλευκα άνθη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια, συνεχή και εντυπωσιακή ανθοφορία του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σαν μοναχικό φυτό ή σε μικρές ομάδες.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σαν μοναχικό φυτό, καθώς και σε ομάδες, σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

11. Τούγια ανατολική

Thuja orientalis

Οικογένεια: Cupressaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Κίνα και την Κορέα.

Εικ. 66

Τούγια ανατολική

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής κωνοφόρος θάμνος, , κανονικού ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 6-8 μέτρα σε ύψος και τα 4 μέτρα σε πλάτος. Το σχήμα της κόμης του είναι σφαιρικό. Η βλάστησή του είναι πυκνή.

Τα φύλλα του φυτού είναι ωοειδή, ρομβοειδή, οξύληκτα, λεπιοειδή, σκούρου πρασίνου χρώματος και καλύπτουν τους βλαστούς.

Τα άνθη του φυτού είναι μικροσκοπικά χωρίς αισθητική αξία.

Ο καρπός του είναι κώνος σφαιρικός.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκimeί σε όλα τα εδάφη, προτιμά όμως τα ασβεστούχα εδάφη και την υψηλή σχετική υγρασία, αν και είναι ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία. Αντέχει στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό και για τον λόγο αυτό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδεμα: Κλαδεύεται 2-3 φορές τον χρόνο για την διατήρηση του σχήματος του πλαισίου.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα με σπόρο ο οποίος σπέρνεται την άνοιξη.

Ποικιλίες

α. Thuja orientalis var. Pyramidalis aurea: Το χειμώνα με την επίδραση του κρύου παίρνει το χρώμα του χαλκού, ενώ το καλοκαίρι γίνεται έντονα χρυσοκίτρινο.

β. Thuja orientalis var. Aurea nana: Φθάνει σε ύψος μέχρι το 1 μέτρο.

γ. Thuja orientalis var. Compacta Aurea nana: Έχει φύλλωμα πυκνότερο από την προηγούμενη.

δ. Thuja orientalis var. Pyramidalis: Έχει μορφή κόμης συμμετρική και πυραμιδοειδή.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πυκνή αρωματική βλάστηση και στο σχήμα του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σαν μοναχικό φυτό, αλλά και ομαδικά για την δημιουργία φυτικών σχημάτων, φυτικών πλαισίων, καθώς και ελευθέρων φρακτών.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σαν μοναχικό φυτό, αλλά και ομαδικά για την δημιουργία ελευθέρων φρακτών και φυτικών πλαισίων σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής όπως στους χώρους του Σκοπευτηρίου, στα πάρκα του Ηριδανού κ.λ.π.

12. Φωτίνια

Photinia X fraseri

Οικογένεια: Rosaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Κίνα.

Εικ. 67
Φωτίνια

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλής θάμνος, κανονικού ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 3-4 μέτρα σε ύψος και τα 2-3 μέτρα σε πλάτος. Η κόμη του έχει ελλειψοειδή μέχρι σφαιρική μορφή. Μπορεί να διαμορφωθεί και σαν μικρό δενδρύλλιο.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, μεγάλα, επιμήκη, γυαλιστερά, δερματώδη και ελαφρώς πριονωτά. Είναι σκούρου πρασίνου χρώματος, ορισμένα εκ των οποίων κοκκινίζουν το φθινόπωρο και διατηρούνται στο φυτό έως την επόμενη άνοιξη. Τα νεαρά φύλλα, όταν εκπτύσσονται την άνοιξη, έχουν κοκκινωπό χρώμα και δίνουν στο φυτό μια τελείως ιδιόμορφη όψη.

Τα άνθη του φυτού είναι λευκά, λεπτά και άφθονα. Έχουν ελαφρώς ρόδινη απόχρωση και φέρονται κατά ταξιανθία σκιαδίου πλάτους 10-25 εκατοστών. Ανθίζει τον Μάρτιο-Απρίλιο και έχει εύρος ανθοφορίας 20-25 ημέρες.

Οι καρποί του φυτού είναι κοκκινόμαυροι και σφαιρικοί, διαμέτρου 6 χιλιοστών. Περιέχουν 1-4 σπέρματα, ωριμάζουν το καλοκαίρι και παραμένουν στο φυτό όλο τον χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκμεί σε ελαφρά ηλιαζόμενα και καλώς αποστραγγιζόμενα εδάφη. Αντέχει στους παγετούς και στο ψύχος λόγω της επίδρασης του οποίου τα φύλλα του φυτού κοκκινίζουν τον χειμώνα.

Καλλιέργεια

α. Μεταφύτευση: Μεταφυτεύεται με μπάλα χώματος.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με καταβολάδες, αλλά κυρίως όμως με εμβολιασμό επάνω σε κυδωνιά ή σε κράταιγο.

Ασθένειες: Προσβάλλεται από το ωίδιο. Αυτό καταπολεμάται με τα κατάλληλα μυκητοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στα μεγάλα και γυαλιστερά φύλλα του φυτού, στα λευκά άνθη του τα οποία σχηματίζουν μαζί με τα κόκκινα και πράσινα φύλλα ωραία σύνθεση, καθώς και στους καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο ως θάμνος όσο και ως δένδρο, φυτευμένο μεμονωμένα ή σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη. Χρησιμοποιούμενο ως δένδρο είναι κατάλληλο για δενδροστοιχίες.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί ως θάμνος μεμονωμένα, αλλά και σε ομάδες, σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

B. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι

1. Αλμυρίκι

Tamarix parviflora

Οικογένεια: Tamaricaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες χώρες.

Εικ. 68

Αλμυρίκι ανθισμένο

Βοτανική περιγραφή: Είναι μεγάλος φυλλοβόλος θάμνος, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 4-6 μέτρα σε ύψος και τα 3-4 μέτρα σε πλάτος. Οι βλαστοί του είναι λεπτοί, βαθιά πορφυροί και το χειμώνα γίνονται περισσότερο σκούροι.

Τα φύλλα του φυτού είναι ανοικτοπράσινα, πολύ μικρά, ερεικόμορφα και βγαίνουν κατά μήκος των κλαδίσκων.

Τα άνθη του φυτού είναι πολύ μικρά, ρόδινα και φέρονται σε ταξιανθίες βότρες. Παρουσιάζονται σε όλους τους βλαστούς του προηγούμενου έτους από τον Μάιο μέχρι τον Ιούνιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει στα αλκαλικά, αλατούχα και ξηρά εδάφη, καθώς και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και στο κρύο. Προτιμά αμμώδη εδάφη και ηλιαζόμενες θέσεις.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό το φυτό χρειάζεται αραιές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με ώριμα μοσχεύματα την άνοιξη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια ανθοφορία του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται μεμονωμένα, για την δημιουργία προστατευτικών ανεμοφρακτών σε πρώτο επίπεδο προς τη θάλασσα και για τον σχηματισμό μπορντούρας. Φυτεύεται κατά μήκος των εθνικών οδών και σαν δένδρο χρησιμοποιείται για δενδροστοιχίες δίπλα στη θάλασσα.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα στους χώρους του Σκοπευτηρίου.

2. Ιβίσκος συριακός

Hibiscus syriacus

Οικογένεια: Malvaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Κεντρική Ασία και κυρίως από την Κίνα και την Ιαπωνία.

Εικ. 69

Ιβίσκος συριακός

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος ο οποίος μπορεί να διαμορφωθεί και σε μικρό δένδρο, κανονικού ρυθμού ανάπτυξης με κόμη όρθιας μορφής. Φθάνει τα 2-4 μέτρα σε ύψος και σε πλάτος το 1,5 μέτρο. Οι κατακόρυφοι βλαστοί, οι οποίοι εκφύονται από την βάση του φυτού, του δίνουν σχήμα στενού ανεστραμμένου κώνου.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, τρίλοβα και ανωμάλως οδοντωτά. Είναι ανοικτοπράσινα, μήκους 5-10 εκατοστών και αναπτύσσονται αργά την άνοιξη.

Τα άνθη του φυτού είναι απλά ή διπλά, κωδωνοειδή, μήκους 5-7 εκατοστών και χρώματος ιώδους, ροδίνου, κοκκίνου και λευκού. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως και τον Οκτώβριο με εύρος ανθοφορίας περίπου 4 μήνες.

Ο καρπός του φυτού είναι κάψα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται καλά σε όλα τα εδάφη, προτιμά όμως τα πλούσια και με pH 6,0-8,0. Ανέχεται πτωχά εδάφη,

εκτός από τα αμμώδη και τα ξηρά στα οποία τα φύλλα του κιτρινίζουν και πέφτουν. Αναπτύσσεται σε ηλιαζόμενα μέρη, αλλά ανέχεται και την μέτρια σκιά. Είναι ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες της Βόρειας Ελλάδας έως και τους -15°C .

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Συνιστάται πλούσια άρδευση του φυτού, ειδικά κατά την περίοδο πριν από την ανθοφορία.

β. Κλάδεμα: Χρειάζεται κλάδεμα κατά την άνοιξη απλά για να βελτιωθεί το σχήμα του.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα με φυλλοφόρα μοσχεύματα στην υδρονέφωση, με μοσχεύματα σκληρού ξύλου και με σπόρο.

Εχθροί: Περιστασιακά προσβάλλεται από αφίδες οι οποίες καταπολεμούνται με τα κατάλληλα εντομοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια και συνεχή ανθοφορία του φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την συγκρότηση ομάδων σε συνδυασμό με άλλα είδη φυτών και για δενδροστοιχίες. Σχηματίζει πλαίσια αν φυτευθεί σε μικρές αποστάσεις. Επίσης φυτεύεται μεμονωμένα μέσα στην χλόη και εντυπωσιάζει με τα άνθη του, ιδίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα, σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη φυτών, καθώς και για δενδροστοιχίες σε όλο το αστικό πράσινο της περιοχής.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Μπορεί να καλλιεργηθεί σε φυτοδοχεία για την διακόσμηση κήπων οροφής και καθιστικών κήπων.

3. Καλλωπιστική ροδιά

Punica granatum

Οικογένεια: Punicaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από τις παραμεσόγειες περιοχές και την Ινδία.

Εικ. 70

Καλλωπιστική ροδιά

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 3-4 μέτρα σε ύψος και τα 2-3 μέτρα σε πλάτος. Έχει όρθια μορφή ανεστραμμένου κώνου και μπορεί να διαμορφωθεί και σε μικρό δένδρο.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, ωοειδή, γυαλιστερά και ανοικτού πρασίνου χρώματος. Φέρονται σε μικρές ομάδες των 3-4.

Τα άνθη του φυτού είναι μεγάλα, υπέρδιπλα, χρώματος κοκκινοπορτοκαλί με κίτρινες και κρεμ γραμμές. Φέρονται 2-3 μαζί στις άκρες ετησίων βλαστών. Ανθίζει από τον Μάιο μέχρι τον Αύγουστο.

Οι καρποί του φυτού είναι μεγάλοι, διακοσμητικοί, πορτοκαλοκόκκινοι, εδώδιμοι και προσελκύουν πουλιά.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι αρκετά σκληρό φυτό το οποίο προσαρμόζεται σε όλα τα εδάφη. Ευδοκμεί σε γόνιμα και στραγγερά εδάφη.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα ωρίμου ξύλου το φθινόπωρο σε υδρονέφωση και με χρήση ορμονών ριζοβολίας καθώς και με παραφυάδες.

Ποικιλίες

α. Punica granatum var. Nana: Είναι νανόμορφος τύπος, ύψους μέχρι 60 εκατοστά.

β. Punica granatum var. Rubra plena: Έχει κατακόκκινα άνθη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην εντυπωσιακή και παρατεταμένη ανθοφορία του φυτού, καθώς και στους καλλωπιστικούς καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται μεμονωμένα και σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη στα πάρκα της περιοχής (πάρκο Αϊ-Γιάννη, πάρκο Αλεξάνδρου, πάρκα Ηριδανού, πάρκα Σκοπευτηρίου κ.λ.π).

4. Λαγκεστρέμια
Lagerstroemia indica
Οικογένεια: Lythraceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ιαπωνία και την Κίνα.

Εικ. 71

Λαγκεστρέμια ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος ή και μικρό δένδρο, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 3-5 μέτρα σε ύψος και τα 2-3 μέτρα σε πλάτος. Η κόμη του είναι όρθιας μορφής και έχει πυκνή βλάστηση. Ο φλοιός του είναι κοκκινοκάστανος, ξεφλουδίζεται και αφήνει επιφάνειες πολύ λείες.

Τα φύλλα του φυτού είναι αντίθετα, ελλειπτικά, ανοικτοπράσινα και γυαλιστερά. Αυτά το φθινόπωρο, πριν πέσουν, παίρνουν κοκκινοκίτρινες αποχρώσεις.

Τα άνθη του φυτού είναι διαφόρων χρωμάτων, ανάλογα με την ποικιλία και ρόδινα στο τυπικό είδος. Είναι διπλά ενωμένα σε επάκριες φόβες, μήκους 20-25 εκατοστών. Ανθίζει από τον Ιούλιο μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αντέχει στις χαμηλές θερμοκρασίες, στο ασβέστιο του εδάφους και στη ζέστη. Προτιμά τα πλούσια, γόνιμα και στραγγερά εδάφη, καθώς και τις ηλιαζόμενες θέσεις.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδεμα: Πρέπει να κλαδεύονται αυστηρά στο τέλος του χειμώνα οι ζωηροί βλαστοί για καλύτερη ανθοφορία.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο την άνοιξη και με μοσχεύματα, ιδιαίτερα οι ποικιλίες.

Ασθένειες: Προσβάλλονται από ωίδιο τα φύλλα του φυτού. Αυτό καταπολεμάται με διασυστηματικά ωιδιοκτόνα.

Ποικιλίες

α. Lagerstroemia indica speciosa: Έχει άνθη ιώδη μέχρι κόκκινα και φθάνει μέχρι και 20 μέτρα σε ύψος.

β. Lagerstroemia indica var. Nana caerulea: Είναι νάνο φυτό με άνθη ανοικτά μπλε.

γ. Lagerstroemia indica var. Prostrata: Έχει έρπουσα μορφή κόμης και άνθη κοκκινωπά.

δ. Lagerstroemia indica var. Coccinea: Έχει άνθη έντονα κόκκινα.

ε. Lagerstroemia indica var. Nivea: Έχει λευκά άνθη.

στ. Lagerstroemia indica var. Superviolacea: Έχει εντόνου μωβ χρώματος άνθη.

ζ. Lagerstroemia indica var. Rosea nova: Έχει άνθη ζωντανού ροζ χρωματισμού.

η. Lagerstroemia indica var. Dynamite: Έχει έντονα κόκκινα άνθη και κίτρινους στήμονες.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται κυρίως στην πλούσια, εντυπωσιακή και καλοκαιρινή ανθοφορία του φυτού η οποία δίνει χρώμα όλο το καλοκαίρι.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι κατάλληλο φυτό για φύτευση σε ομάδες αμιγείς ή σε συνδυασμό με άλλα είδη, καθώς και σε συστάδες σε πρώτο επίπεδο. Επίσης μπορεί, λόγω του μεγέθους του, να

χρησιμοποιηθεί και σαν φυτό δενδροστοιχίας σε μικρά πεζοδρόμια ή σε δρόμους πάρκων.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες, αμιγείς ή σε συνδυασμό, με άλλα είδη στα πάρκα της περιοχής (πάρκο Αλεξάνδρου, πάρκο Αϊ-Γιάννη, πάρκα Ηριδανού κ.λ.π).

5. Λιππία

Lippia citriodora

Οικογένεια: **Verbenaceae**

Καταγωγή: Κατάγεται από την Χιλή.

Εικ. 72

Λιππία ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 2 μέτρα σε ύψος.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, μακρόστενα, οξύληκτα και φέρονται, σε ομάδες των 2-3, κατά μήκος των βλαστών. Όταν τρίβονται αναδίδουν τη χαρακτηριστική ευχάριστη μυρωδιά του κίτρου.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά, λευκά εσωτερικά και ροζ εξωτερικά. Φέρονται σε επάκριες και μασχαλιαίες ταξιανθίες. Ανθίζει από τον Ιούνιο μέχρι τον Ιούλιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε όλους τους τύπους των εδαφών, ακόμη και στα ασβεστούχα. Είναι ευαίσθητο φυτό στο κρύο και στην ξηρασία.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό, δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα ωρίμου ξύλου στα τέλη του καλοκαιριού.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο αρωματικό φύλλωμα του φυτού, καθώς και στην ανθοφορία του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται το φυτό κυρίως σε ομάδες μόνο του ή και σε συνδυασμό με άλλα είδη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες στους χώρους του Ηριδανού.

6. Λυγαριά

Vitex agnus castus

Οικογένεια: Verbenaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ασία και την Μεσόγειο.

Εικ. 73

Λυγαριά ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 2-3 μέτρα σε ύψος. Η κόμη του είναι τουφωτή και σφαιρικής μορφής. Έχει βλαστούς μακρείς και ευλύγιστους.

Τα φύλλα του φυτού είναι αντίθετα, σύνθετα, παλαμοειδή, 5-7λοβα βαθυπράσινα στην επάνω επιφάνεια και γκριζοπράσινα χνουδωτά στην κάτω.

Τα άνθη του φυτού είναι αρωματικά. Φέρονται σε επάκριες πυκνές ταξιανθίες-στάχεις και είναι χρώματος μπλε-ιώδους. Ανθίζει από τον Ιούλιο μέχρι τον Οκτώβριο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Προσαρμόζεται σε ποικιλία εδαφών. Αντέχει στα αλατούχα και συνεκτικά εδάφη, αλλά είναι ευαίσθητο φυτό στην υπερβολική εδαφική υγρασία.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό το φυτό χρειάζεται αραιές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με παραφυάδες και με μοσχεύματα.

Ποικιλίες

α. Vitex agnus castus var. Alba: Έχει λευκά άνθη.

β. Vitex agnus castus var. Variegata: Έχει ποικιλόχρωμα φύλλα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην αρωματική ανθοφορία του φυτού, καθώς και στο όμορφο φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σε μικρές ομάδες και σε συνδυασμό με άλλα είδη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες, σε συνδυασμό με άλλα είδη, στους χώρους του Σκοπευτηρίου.

7. Τριανταφυλλιά

Rosa sp.

Οικογένεια: Rosaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Μεσόγειο, την Βόρεια Αφρική και την Αμερική.

Εικ. 74

Τριανταφυλλιά

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος ο οποίος μπορεί να συναντηθεί και σε δενδρώδη μορφή ή και σε αναρριχώμενη. Το ύψος του φυτού κυμαίνεται, ανάλογα με το είδος και την ποικιλία, από 20 εκατοστά για τις νάνες έως 1,5 μέτρο για τις δενδρώδεις και περισσότερο των 3 μέτρων για τις αναρριχώμενες. Το πλάτος του φυτού είναι μικρότερο του ύψους του. Η βλάστησή του είναι κανονική έως ζωηρή. Οι βλαστοί του είναι ακανθώδεις. Φέρουν αγκάθια τα οποία εν μέρει ισχυρά και αγκιστροειδή, εν μέρει μικρά και ίσια.

Τα φύλλα του φυτού φύονται κατ' εναλλαγή. Είναι σύνθετα περιττόληκτα με 5-7 φυλλάρια, πτερωτά και ανοικτού πρασίνου ή βαθυπρασίνου χρώματος ή με ορειχάλκινες αποχρώσεις. Είναι ωοειδή έως καρδιάσχημα με πριονωτά χείλη.

Τα άνθη του φυτού είναι αρρενοθήλεα και απλά. Είναι ημίδιπλα ή διπλά με 5-75 πέταλα λευκού, κιτρίνου, πορτοκαλί, ροδίνου, κοκκίνου, πορφυρού ή μωβ χρώματος. Τα πέταλα είναι μονόχρωμα, δίχρωμα ή πολύχρωμα, διαμέτρου 3-10 εκατοστών ή και περισσότερο με άρωμα ή

χωρίς άρωμα. Η εποχή και το εύρος ανθοφορίας για τα περισσότερα είδη και ποικιλίες είναι από τον Μάιο έως και τον Νοέμβριο.

Ο καρπός του φυτού είναι ράγα ωοειδής, σφαιρική ή επιμήκης κυλινδρική και πορτοκαλί, κοκκίνου ή μαύρου χρώματος.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη, καλύτερα όμως στα αμμοαργιλλώδη, καλά αποστραγγιζόμενα και ελαφρώς όξινα, καθώς και σε ηλιόλουστες και καλά αεριζόμενες θέσεις. Το pH κυμαίνεται από 5,0-6,5 με άριστο το 6,0-6,5. Εδάφη τα οποία περιέχουν έως 15% ασβέστιο είναι επίσης κατάλληλα, αρκεί να λιπαίνονται κανονικά.

Καλλιέργεια

α. Μεταφύτευση: Φυτεύεται γυμνόριζη η τριανταφυλλιά από τον Νοέμβριο έως τον Μάρτιο. Μπορεί να φυτευθεί και άλλη εποχή αρκεί να φυτεύεται με μπάλα χώματος.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις. Κατά την άρδευση δεν πρέπει να βρέχονται ποτέ το φύλλωμά τους.

γ. Κλάδευμα: Πρέπει να κλαδεύονται τακτικά κάθε χρόνο, για να ανανεώνονται οι παλαιοί ξυλώδεις βλαστοί, να αφαιρούνται οι ξηροί κλάδοι και να διατηρείται το σχήμα τους. Το κλάδευμα γίνεται τον χειμώνα ή πολύ ενωρίς την άνοιξη πριν από την έναρξη της βλάστησης.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα, κυρίως όμως με εμβολιασμό. Αυτός γίνεται τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο ή τον Μάιο-Ιούνιο επάνω στην *Rosa indica major* για ζεστές περιοχές και ξηρά εδάφη ή πάνω στη *Rosa canina* για δροσερά, κρύα κλίματα και ασβεστούχα εδάφη. Ορισμένα είδη με απλά άνθη πολλαπλασιάζονται και με σπόρο.

Εχθροί και Ασθένειες

i. Εχθροί

α. Αφίδες: Προσβάλλουν τις κορυφές των νεαρών βλαστών και τα άνθη. Απομυζούν τους χυμούς και υποβιβάζουν την εμπορική τους αξία.

β. Τετράνουχος: Απομυζά τους χυμούς των φύλλων στα οποία εμφανίζονται κόκκινες κηλίδες και τελικά ξηραίνονται.

γ. Υλοτόμος: Προνύμφες ή τέλεια έντομα του λεπιδοπτέρου *Hylotome rosae* κατατρώνουν τα φύλλα απογυμνώνοντας μερικές φορές ολόκληρο το φυτό.

δ. Φυλλοδέτης: Οι κάμπιες συγκολλούν τα φύλλα με αραχνοειδή νήματα, κρύβονται μέσα σε αυτά και τρώνουν το παρέγχυμα των φύλλων.

ε. Ψώρα: Επικολλάται σαν βαμβακάδα στον κορμό και στα φύλλα και απομυζά τους χυμούς του φυτού. Καταπολεμάται με χειμερινούς πολτούς μετά την πτώση των φύλλων και πριν από την έκπτυξη των οφθαλμών, καθώς και με θερινούς πολτούς όταν τα φυτά έχουν φύλλα.

ii. Ασθένειες

α. Ιώσεις: Στη χώρα μας απαντώνται η μωσαϊκή ίωση, η κίτρινη μωσαϊκή και η δακτυλιοειδής νέκρωση. Για την αντιμετώπιση των ιώσεων συνιστάται η καταστροφή των ασθενών φυτών και η χρησιμοποίηση υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού.

β. Καρκίνος: Προκαλούνται όγκοι στο σημείο του λαιμού και του εμβολιασμού του φυτού. Υπεύθυνο είναι το βακτήριο *Agrobacterium tumefaciens*. Καταπολεμάται βιολογικά με την χρήση αιωρήματος του στελέχους K84 του βακτηρίου *Agrobacterium tumefaciens*.

γ. Μαύρη κηλίδωση: Προκαλεί μαύρες κυκλικές κηλίδες στην επάνω επιφάνεια των φύλλων και στους βλαστούς. Οφείλεται στον μύκητα *Diplocarpon rosae* και ευνοείται από την υψηλή σχετική υγρασία.

δ. Περονόσπορος: Προσβάλλει τα φύλλα και τους βλαστούς. Εμφανίζεται με την μορφή φαιών κηλίδων οι οποίες αργότερα κιτρινίζουν και παίρνουν λαδί χρώμα. Οφείλεται στον μύκητα *Peronospora sparsa* ο οποίος ευνοείται από τον υγρό καιρό. Καταπολεμάται με χαλκούχα μυκητοκτόνα.

ε. Σηψηρριζία: Στη προσβολή αυτή τα φύλλα κιτρινίζουν, οι βλαστοί φθίνουν και τέλος το φυτό ξηραίνεται. Οφείλεται στους μύκητες *Armillaria mellea* και *Roselinia necatrix* οι οποίοι αναπτύσσονται σε υγρά εδάφη και σε κοπριά. Συνιστάται ξερίζωμα των φυτών και αφαίρεση του εδάφους, απολύμανση του χώρου και προσθήκη νέου υγιούς εδάφους.

στ. Σκωρίαση: Είναι σοβαρή ασθένεια η οποία προκαλείται από το μύκητα *Phragmidium mucronatum*. Προκαλεί πορτοκαλόχρωμες κηλίδες στην κάτω επιφάνεια των φύλλων, αλλά και σε άλλα μέρη του φυτού, οι οποίες γίνονται μαύρες το καλοκαίρι και το φθινόπωρο. Καταπολεμάται με ειδικό για τις σκωριάσεις μυκητοκτόνο.

ζ. Ωίδιο: Προσβάλλει τα άνθη, τα φύλλα και τους βλαστούς. Υποβιβάζει την εμφάνιση και την ποιότητα των ανθέων. Οφείλεται στον μύκητα *Sphaerotheca panosa* ο οποίος ευνοείται από θερμό και υγρό καιρό. Τα μέρη τα οποία προσβάλλονται καλύπτονται από υπόλευκο επίθεμα και παραμορφώνονται. Καταπολεμάται με θείο (θειάφι) και διασυστηματικά ωιδιοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια αρωματική, αλλά και πλούσια σε χρώματα ανθοφορία του φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Ανάλογα με την μορφή και την ποικιλία φυτεύεται η τριανταφυλλιά σε ομάδες, σε πέργκολες και φράκτες, σε βραχόκηπους, σε πρανή για εδαφοκάλυψη και σαν μεμονωμένο φυτό.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες, αλλά και μεμονωμένα στα πάρκα, στις πλατείες και στα παρτέρια της περιοχής.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Η τριανταφυλλιά, ανάλογα με την μορφή της, μπορεί να φυτευθεί και σε γλάστρες, ιδιαίτερα οι τριανταφυλλιές υπό μορφή μινιατούρας.

8. Φορσύθια

Forsythia X intermedia

Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ιαπωνία και την Κίνα.

Εικ. 75
Φορσύθια

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος φθάνει τα 2-3 μέτρα σε ύψος και τα 1,5-2 μέτρα σε πλάτος. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου και μακρείς λεπτούς ορθόκλαδους βλαστούς οι οποίοι εκφύονται από την βάση του.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά, αντίθετα, επιμήκη ή ωοειδή και μήκους 7-12 εκατοστών. Είναι συνήθως οδοντωτά και παραμένουν πράσινα έως τον Νοέμβριο.

Τα άνθη του φυτού είναι απλά και ζωηρού κιτρίνου χρώματος. Είναι τετραπέταλα, διαμέτρου 2-3 εκατοστών και εκπτύσσονται πριν από την έκπτυξη των φύλλων ενωρίς την άνοιξη, ανά 3-5 μαζί, σε όλο το μήκος των βλαστών. Ανθίζει από αρχές Μαρτίου έως τον Απρίλιο και έχει εύρος ανθοφορίας 40-45 ημέρες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκμεί σε όλα τα εδάφη, αλλά προτιμά ηλιαζόμενες ή ημισκιαζόμενες τοποθεσίες. Αναπτύσσεται ικανοποιητικά και σε παραθαλάσσιες περιοχές. Αντέχει στους παγετούς, αλλά είναι φυτό ευπαθές στην ξηρασία.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κλαδεύεται μετά την άνθιση για να δώσει νέα βλάστηση και πλουσιότερη ανθοφορία.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα σκληρού ξύλου το φθινόπωρο, με εναέριες καταβολάδες και με φυλλοφόρα μοσχεύματα σκληρού ξύλου στην υδρονέφωση.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην εντυπωσιακή κίτρινη ανθοφορία του φυτού η οποία παρουσιάζεται, πρώιμα, επάνω στους μακρείς γυμνούς βλαστούς.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται μεμονωμένα και σε μικρές ομάδες μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα είδη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη στους χώρους του Σκοπευτηρίου και του Ηριδανού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Τα κυριότερα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Καισαριανής είναι τα εξής:

Α. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

1. Αγιόκλημα

Lonicera japonica

Οικογένεια: *Caprifoliaceae*

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ανατολική Ασία και από την Ιαπωνία.

Εικ. 76
Αγιόκλημα

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλές αναρριχώμενο καλλωπιστικό φυτό, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 3-4 μέτρα σε ύψος. Οι βλαστοί του είναι ξυλώδεις με επιδερμίδα η οποία εύκολα απολεπίζεται. Ξεκινούν από τη βάση του φυτού και έχουν ικανότητα περιέλιξης η οποία βοηθά στην αναρρίχηση του φυτού.

Τα φύλλα του φυτού είναι αντίθετα και ανά δυο συμφυόμενα στενά στα γόνατα. Δεν έχουν μίσχο και είναι ωοειδή, βαθυπρασίνου χρωματισμού και μήκους 5-6 εκατοστών.

Τα άνθη του φυτού εκφύονται, πολλά μαζί, από τα άκρα μικρών βλαστών και είναι αρωματικά. Έχουν σχήμα «τρομπέτας» και μήκος 4-6 εκατοστά. Είναι χρώματος λευκοκιτρίνου, πολλές φορές ρόδινα εξωτερικά και ελαφρώς χνοώδη. Ανθίζει από τον Μάιο έως τον Ιούνιο και έχει εύρος ανθοφορίας περίπου 30-40 ημέρες.

Ο καρπός του φυτού είναι κόκκινες ωοειδείς ράγες, οι οποίες ωριμάζουν αργά το θέρος.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη, καλύτερα όμως σε αρδευόμενα και ηλιαζόμενα, οπότε και η ανθοφορία είναι πλουσιότερη. Είναι ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες και αντέχει έως τους -15°C.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Απαιτεί κλάδευμα μετά την άνθιση ή αργά τον χειμώνα.

γ. Υποστύλωση: Έχει ανάγκη υποστήριξης για καλύτερη εμφάνιση.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με σπόρο το φθινόπωρο, με καταβολάδες και με μοσχεύματα μαλακού ξύλου, στην υδρονέφωση, τον Ιούλιο-Αύγουστο.

Εχθροί: Προσβάλλεται από αφίδες, οι οποίες καταπολεμούνται με διασυστηματικά εντομοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια και διαρκή ανθοφορία του φυτού, στα πολύ αρωματικά άνθη του και στο πλούσιο φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την κάλυψη φρακτών, κιγκλιδωμάτων, σε πέργκολες και σε κιόσκια, καθώς και για την κάλυψη επιφανειών κάτω από δένδρα.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη επιφανειών κάτω από δένδρα, καθώς και κιγκλιδωμάτων και φρακτών, στους χώρους του Ηριδανού.

2. Κισσός

Hedera helix

Οικογένεια: *Araliaceae*

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ευρώπη, την Βόρεια Αφρική και την Δυτική Ασία.

Εικ. 77
Κισσός

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλές αναρριχώμενο καλλωπιστικό φυτό, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 8-10 μέτρα σε ύψος, αλλά υπό ευνοϊκές συνθήκες μπορεί να φθάσει και τα 30 μέτρα. Οι βλαστοί του είναι ξυλώδεις και φέρουν μικρές εναέριες ρίζες για αναρρίχηση.

Τα νεανικά φύλλα του φυτού είναι μακρόσχημα, δερματώδη, με 3-5 τριγωνικούς λοβούς και βαθυπρασίνου χρωματισμού, ενώ τα ώριμα φύλλα έχουν σχήμα αντωοειδές.

Τα άνθη του φυτού είναι πρασινοκίτρινα, μικρά και φέρονται κατά επάκρια σφαιρικά σκιάδια. Ανθίζει τον Οκτώβριο για περίπου 10-15 ημέρες.

Οι καρποί του είναι μικρές μαύρες ράγες, οι οποίες αποτελούν τροφή για τα πουλιά.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε όλα εδάφη, αρκεί αυτά να αρδεύονται. Προτιμά ημισκιερές και υγρές τοποθεσίες ή βόρειας

έκθεσης εδάφη. Παρουσιάζει αντοχή τόσο στο ψύχος όσο και στους ισχυρούς ανέμους.

Καλλιέργεια

α. Αρδευση: Επειδή έχει μεγάλες απαιτήσεις σε νερό το φυτό χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κλάδευμα γίνεται μόνο για τη διατήρηση του επιθυμητού σχήματος.

γ. Υποστύλωση: Κατά τη νεαρή ηλικία το φυτό απαιτεί υποστήριξη.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με νεανικά μοσχεύματα μαλακού ξύλου όλο το έτος.

Ποικιλίες

α. Hedera helix var. Aurea: Είναι από τις πλέον εντυπωσιακές ποικιλίες λόγω των κιτρίνων φύλλων της.

β. Hedera helix var. Chrysophylla: Φέρει πράσινα και κίτρινα φύλλα στο ίδιο φυτό.

γ. Hedera helix var. Elegantissima: Φέρει μικρά και φαιοπρασίνου χρώματος φύλλα με ερυθρό περιθώριο στην άκρη του ελάσματος κατά τον χειμώνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο φύλλωμα και στους καρπούς του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την κάλυψη τοίχων, βράχων και κορμών δένδρων και για εδαφοκάλυψη σκιαζομένων ή και ηλιαζομένων γυμνών χώρων, καθώς και για την δημιουργία χαμηλής μπορντούρας.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη τοίχων και κορμών δένδρων, καθώς και για την εδαφοκάλυψη σκιαζομένων ή και ηλιαζομένων γυμνών χώρων, στα πάρκα της περιοχής.

3. Πλουμπάγκο

Plumbago capensis

Οικογένεια: Plumbaginaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Αφρική.

Εικ. 78

Πλουμπάγκο

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλές ημιαναρριχώμενο καλλωπιστικό φυτό, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει σε ύψος τα 3-4 μέτρα. Οι βλαστοί του είναι λεπτοί, ευλύγιστοι, πολυδιακλαδιζόμενοι και κρεμοκλαδείς.

Τα φύλλα του φυτού είναι απλά και φέρονται κατ' εναλλαγή. Είναι ωοειδή, ανοικτοπρασίνου χρώματος και λογχοειδή.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά και γαλάζιου χρώματος. Φέρονται πολλά μαζί σε επάκριες ταξιανθίες. Ανθίζει από την άνοιξη μέχρι αργά το φθινόπωρο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι πολύ ευαίσθητο στο κρύο και υφίσταται ζημιές όταν η θερμοκρασία πέσει κάτω από το μηδέν. Ευδοκίμει σε γόνιμα στραγγερά εδάφη και σε ηλιαζόμενες θέσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με χώρισμα της τούφας ενωρίς την άνοιξη και κυρίως με ημιώριμα μοσχεύματα το φθινόπωρο.

Ποικιλίες

α. Plumbago capensis var. Alba: Είναι ποικιλία με λευκά άνθη.

β. Plumbago capensis var. Rosea: Είναι ποικιλία με ροδοκόκκινα άνθη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια θαλασσί ανθοφορία του φυτού, η οποία καλύπτει όλο το φύλλωμα του φυτού, καθώς και στη μεγάλη διάρκεια της άνθισής του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διακοσμήσει φράκτες, συρματοπλέγματα και κιόσκια, καθώς και σαν φυτό το οποίο θα κρέμεται προς τα έξω. Επίσης είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί και σαν θάμνος σε μοναχική φύτευση ή σε συστάδες. Σαν θάμνος παίρνει όμορφη σφαιρική μορφή.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για να διακοσμήσει φράκτες, καθώς και σαν φυτό το οποίο κρέμεται προς τα έξω, στους χώρους του Ηριδανού και στο πάρκο του Αλεξάνδρου.

B. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

1. Γιασεμί κίτρινο

Jasminum mesneyi

Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Κίνα.

Εικ. 79

Γιασεμί κίτρινο

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο ημιαναρριχώμενο καλλωπιστικό φυτό, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 2-4 μέτρα σε ύψος. Οι βλαστοί του είναι μεγάλου μήκους και γωνιώδεις, οι οποίοι αρχικά ανεβαίνουν και μετά κρέμονται.

Τα φύλλα του φυτού είναι σύνθετα με τρία φυλλάρια (ομάδα «T») και έχουν βαθυπράσινο χρώμα.

Τα άνθη του φυτού είναι κίτρινα, διπλά ή ημίδιπλα, άοσμα, μοναχικά και εμφανίζονται στους γυμνούς βλαστούς. Ανθίζει ενωρίς το Φεβρουάριο μέχρι το Μάιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι ανθεκτικό φυτό στο ψύχος, στην ξηρασία και κατάλληλο για σκιερές θέσεις.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κλαδεύεται πάντα μετά το τέλος της ανθοφορίας του. Κάθε καλοκαίρι κόβονται τα ξηρά κλαδιά που δημιουργούνται.

γ. Υποστύλωση: Στηρίζεται ανάλογα με την κατεύθυνση την οποία κάποιος θέλει να δώσει στο φυτό.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια κίτρινη ανθοφορία του φυτού, καθώς και στο φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την κάλυψη τοίχων και φρακτών, καθώς και για την εδαφοκάλυψη σκιαζομένων ή και ηλιαζομένων γυμνών χώρων.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη τοίχων και φρακτών, καθώς και για την εδαφοκάλυψη σκιαζόμενων ή και ηλιαζόμενων γυμνών χώρων, στα πάρκα και στις πλατείες.

2. Παρθενοκισσός τρίλοβος *Parthenocissus tricuspidata*

Οικογένεια: Vitaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Βόρεια Αμερική.

Εικ. 80

Παρθενοκισσός τρίλοβος

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο αναρριχώμενο καλλωπιστικό φυτό, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει τα 8-10 μέτρα σε ύψος. Οι βλαστοί, οι οποίοι φύονται από τη βάση του φυτού πολλοί μαζί, είναι ξυλώδεις και φέρουν απειράριθμα ριζίδια με τα οποία προσκολλώνται σε τοίχους και σε δένδρα.

Τα φύλλα του φυτού είναι τρίλοβα, ελαφρώς πριονωτά, μήκους 8-12 εκατοστών και χρώματος πρασίνου, τα οποία όμως το φθινόπωρο αποκτούν βαθύ κόκκινο χρωματισμό.

Τα άνθη του φυτού είναι κιτρινοπράσινα χωρίς αισθητική αξία. Ανθίζει περίπου τα τέλη Ιουνίου με αρχές Ιουλίου και έχει εύρος άνθισης 15 ημέρες.

Οι καρποί του φυτού είναι μεγάλες ράγες, μεγέθους φακής και φέρονται σε ταξικαρπία βότρυος.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκimei σε όλα τα εδάφη και δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες. Είναι αρκετά σκληραγωγημένο φυτό με αξιοθαύμαστη αντοχή στην ξηρασία, στην

σκόνη και στα καυσαέρια των πόλεων. Αντέχει μέχρι ενός ορίου και στα αλκαλικά εδάφη.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με σπόρο το φθινόπωρο και με μοσχεύματα μαλακού ή σκληρού ξύλου στην υδρονέφωση. Πολλαπλασιάζεται επίσης με οφιοειδείς καταβολάδες το φθινόπωρο και την άνοιξη, οι οποίες δίνουν ικανοποιητικής ποιότητας φυτά σε μικρό χρονικό διάστημα.

Ποικιλίες

α. Parthenocissus tricuspidata var. Purpurea: Έχει φύλλωμα πράσινο το οποίο γίνεται πορφυρό κατά το φθινόπωρο.

β. Parthenocissus tricuspidata var. Veitchii: Έχει μικρότερα φύλλα και φέρει πολλούς νέους βλαστούς.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στο πλούσιο φύλλωμα του φυτού, καθώς και στον εντυπωσιακό χρωματισμό το οποίο αυτό παίρνει το φθινόπωρο.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την κάλυψη τοίχων, ακαισθητών επιφανειών, φρακτών και κορμών δένδρων.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη τοίχων, καθώς και φρακτών και κορμών δένδρων, στους χώρους του Σκοπευτηρίου και στο πάρκο 2ας Μαΐου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Τα κυριότερα ποώδη καλλωπιστικά φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Καισαριανής είναι τα εξής:

A. Ετήσια ποώδη καλλωπιστικά φυτά

1. Άλυσσο

Alyssum maritimum

Οικογένεια: **Brassicaceae**

Καταγωγή: Κατάγεται από την Δυτική Ασία και την Μεσόγειο.

Εικ. 81

Άλυσσο ανθισμένο

Βοτανική περιγραφή: Είναι σκληρό ετήσιο ποώδες καλλωπιστικό φυτό. Το ύψος του στις υψηλότερες ποικιλίες μπορεί να φθάσει τα 30 εκατοστά. Στις χαμηλότερες, οι οποίες και έχουν επικρατήσει στην αγορά, κυμαίνεται από 5 έως 10 εκατοστά. Αναπτύσσεται κατά πλάτος, τριπλάσια έως τετραπλάσια του ύψους.

Τα φύλλα του φυτού είναι στενά, λεπτά και έχουν χρώμα σε διάφορες αποχρώσεις του πρασίνου, ανάλογα με την ποικιλία.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά και φέρονται σε βοτρυώδεις ταξιανθίες. Εκτός από το κλασσικό λευκό άλυσσο κυκλοφορούν στην αγορά

ποικιλίες σε πολλές αποχρώσεις του κοκκίνου, του μπλε και του αχνού κιτρίνου. Η περίοδος άνθισης του φυτού εξαρτάται από την εποχή εγκατάστασής του αφού αυτό αρχίζει αμέσως να παράγει άνθη και η ανθοφορία του διαρκεί 3-4 μήνες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Προτιμά ηλιόλουστες θέσεις, εκτός από τους καλοκαιρινούς μήνες οπότε αρέσκεται στην ημισκιά. Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη, αλλά προτιμά εδάφη μέσης γονιμότητας με καλή στράγγιση.

Καλλιέργεια

α. Μεταφύτευση: Μεταφυτεύεται σε αποστάσεις, ανάλογες του πλάτους κάθε ποικιλίας και κυμαίνεται από 10-20 εκατοστά.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

γ. Κλάδευμα: Αν χάσει το καλοκαίρι την όμορφη εμφάνισή του, κλαδεύεται η τούφα στα 2-4 εκατοστά.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο το φθινόπωρο και την άνοιξη.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στη πλούσια αρωματική ανθοφορία του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για μπορντούρες και για βραχόκηπους σε συνδυασμό με άλλα είδη φυτών.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για μπορντούρες, σε συνδυασμό με άλλα είδη φυτών, στους χώρους του Σκοπευτηρίου και στη νησίδα της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως.

2. Ανθέμις η χία *Chrysanthemum leucanthemum*

Οικογένεια: Compositae

(κοινό όνομα: μαργαρίτα)

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ασία και την Ευρώπη.

Εικ. 82

Ανθέμις η χία ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι ετήσιο ποώδες καλλωπιστικό φυτό το οποίο φθάνει τα 20-60 εκατοστά σε ύψος. Οι βλαστοί του είναι διακλαδιζόμενοι και όρθιοι.

Τα φύλλα του φυτού φέρονται κατ' εναλλαγή και έχουν βαθιές εγκοπές. Είναι πτεροσχιδή ή δις πτεροσχιδή.

Τα άνθη του φυτού είναι αρωματικά και φέρονται σε μεμονωμένες κεφαλές με κιτρινόχρωμα σωληνόμορφα άνθη και λευκά γλωσσόμορφα άνθη. Τα περιβληματικά βράκτεια της ταξιανθίας είναι τριγωνικά και οξυκόρυφα με καστανόχρωμες ή μελανόχρωμες παρυφές. Ανθίζει από τον Φεβρουάριο έως τον Απρίλιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε γόνιμα, ελαφρά, στραγγιζόμενα και μέτρια υγρά εδάφη. Προτιμά ηλιόλουστες θέσεις και είναι ανθεκτικό στις παραθαλάσσιες περιοχές.

Καλλιέργεια

Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια αρωματική ανθοφορία του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται εμπρός από κάθετες επιφάνειες και ομαδικά σε χλοοτάπητες. Είναι κατάλληλο φυτό για ανθώνες και για μπορντούρες.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για δημιουργία μπορντούρας και ομαδικά, σε χλοοτάπητα, στους χώρους του Σκοπευτηρίου και στη νησίδα της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως.

B. Πολυετή ποώδη καλλωπιστικά φυτά

1. Βίγκα

Vinca minor

Οικογένεια: Apocynaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ευρώπη, τα Βαλκάνια και την Δυτική Ασία.

Εικ. 83

Βίγκα ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι πολυετές ποώδες καλλωπιστικό φυτό, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, το οποίο φθάνει σε ύψος 20-25 εκατοστών. Υπάρχουν δύο ειδών βλαστοί, οι όρθιοι οι οποίοι φέρουν και τα άνθη και οι έρποντες οι οποίοι ξεπερνούν τα δυο μέτρα.

Τα φύλλα του φυτού είναι λογχοειδή και ωοειδή. Φύονται αντίθετα σε ζεύγη και είναι μήκους 5 εκατοστών. Το χρώμα τους είναι βαθύ πράσινο γυαλιστερό, ενώ έχουν δημιουργηθεί και ποικιλίες με ποικιλόχρωμα φύλλα σε αποχρώσεις του κιτρίνου, του κρεμ και του χρυσαφί.

Τα άνθη του φυτού φέρονται μεμονωμένα. Έχουν πέντε πέταλα. Αυτά είναι ενωμένα στη βάση και ελεύθερα στις άκρες τους και διαμέτρου 2-3 εκατοστών. Το τυπικό χρώμα τους είναι σε αποχρώσεις του μπλε. Υπάρχουν ποικιλίες με άσπρα άνθη, καθώς και άλλες σε αποχρώσεις του ροδίνου. Ανθίζει από την άνοιξη μέχρι το φθινόπωρο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε γόνιμα, νοτερά και με καλή στράγγιση εδάφη. Αντέχει τόσο σε σκιερές τοποθεσίες όσο και σε φωτεινές. Αντέχει στην ξηρασία και είναι ανθεκτική στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μεγάλες απαιτήσεις σε νερό το φυτό χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Κάθε άνοιξη πρέπει να αφαιρούνται οι παλιοί βλαστοί με ξεθωριασμένα ή χαλασμένα φύλλα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα ημισκλήρων βλαστών και με διαίρεση.

Ασθένειες: Προσβάλλεται από σκωρίαση σε συνθήκες υψηλής και διαρκούς υγρασίας.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια μπλε ανθοφορία του φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιούνται σε ομάδες για εδαφοκάλυψη.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί σε ομάδες για εδαφοκάλυψη στους χώρους του Σκοπευτηρίου.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Φυτεύεται σε γλάστρες.

2. Γεράνι

Pelargonium zonale

Οικογένεια: Geraniaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Αφρική.

Εικ. 84

Γεράνι

Βοτανική περιγραφή: Είναι πολυετές ποώδες καλλωπιστικό φυτό. Φθάνει σε ύψος 40 εκατοστών και αν αφεθεί ελεύθερο μπορεί να ξεπεράσει και τα 90εκατοστά.

Τα φύλλα του φυτού είναι στρογγυλά, κυματιστά και έχουν ακανόνιστους λοβούς. Το χρώμα τους ποικίλλει από πολύ ανοικτό πράσινο μέχρι πολύ βαθύ. Οι περισσότερες ποικιλίες φέρουν στα φύλλα τους περιφερειακή ζώνη διαφορετικού χρωματισμού.

Τα άνθη του φυτού είναι απλά, ημίδιπλα ή διπλά και έχουν πέντε πέταλα. Φέρονται πολλά μαζί σε πυκνές, σφαιρικές συνήθως, ταξιανθίες. Το χρώμα των ανθέων περιλαμβάνει όλο το εύρος των αποχρώσεων, μεταξύ βαθέος κοκκίνου και του λευκού. Ανθίζει από την άνοιξη μέχρι τα πρώτα κρύα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Προσαρμόζεται σε μεγάλο εύρος εδαφών με pH από 5.5 έως 6.5 και με καλή στράγγιση. Προτιμά ηλιόλουστες τοποθεσίες και δεν αντέχει στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Καλλιέργεια

α. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

β. Κλάδευμα: Τα απανθισμένα άνθη θα πρέπει να αφαιρούνται για επίτευξη συνεχούς ανθοφορίας και διατήρηση της όμορφης εμφάνισης του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με μοσχεύματα.

Εχθροί και Ασθένειες

ii. Εχθροί

α. Αλευρώδης: Προσβάλλει τα φύλλα του φυτού και καταπολεμάται με εντομοκτόνα επαφής.

β. Αφίδες: Προσβάλλουν τις κορυφές των νεαρών βλαστών και τα άνθη. Καταπολεμούνται με διασυστηματικά εντομοκτόνα.

i. Ασθένειες

α. Αλτερνάρια: Είναι μύκητας ο οποίος προσβάλλει το φυτό λόγω υψηλής υγρασίας. Καταπολεμείται με μυκητοκτόνα.

β. Βοτρύτης: Είναι μύκητας ο οποίος προσβάλλει το φυτό λόγω υψηλής υγρασίας. Καταπολεμείται με μυκητοκτόνα.

γ. Ξανθομονάς: Είναι μύκητας ο οποίος προσβάλλει το φυτό λόγω υψηλής υγρασίας. Καταπολεμείται με μυκητοκτόνα.

δ. Πύθιο: Ευνοείται από την παρατεταμένη υψηλή υγρασία του εδάφους σε συνδυασμό με υψηλές θερμοκρασίες. Για πρόληψη των προσβολών από πύθιο, προτιμώνται εδάφη με καλή αποστράγγιση. Σε περίπτωση έξαρσης γίνεται χημική καταπολέμηση.

ε. Φουζάριο: Είναι μύκητας του εδάφους ο οποίος προσβάλλει τα φυτά από τις ρίζες, τόσο κατά το φύτευμά τους όσο και κατά τα στάδια της άνθισης και της καρποφορίας τους. Αποτέλεσμα της προσβολής από αυτή την ασθένεια είναι το γρήγορο κιτρίνισμα και η ξήρανση των φυτών με συνέπεια τη δραστική μείωση του πληθυσμού αυτών και η λήψη χαμηλών αποδόσεων. Καταπολεμείται με μυκητοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην άφθονη ανθοφορία του φυτού η οποία διατηρείται για μεγάλο διάστημα.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την δημιουργία μπορντούρας και μωσαϊκών.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία μπορντούρας στους χώρους του Σκοπευτηρίου και στη νησίδα της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως.

3. Γκαζάνια

Gazania rigens

Οικογένεια: Asteraceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Αφρική.

Εικ. 85
Γκαζάνια

Βοτανική περιγραφή: Είναι πολυετές ποώδες καλλωπιστικό φυτό γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης. Το ύψος του δεν ξεπερνά τα 30 εκατοστά, είναι δηλαδή χαμηλό φυτό το οποίο σχηματίζει ροζέτα φύλλων.

Τα φύλλα του φυτού είναι στενά και πολλών σχημάτων. Μπορεί να έχουν δαντελωτή περιφέρεια ή να σχηματίζουν λοβούς. Στην επάνω επιφάνεια είναι βαθυπράσινα και στην κάτω ασημί.

Τα άνθη του φυτού σχηματίζουν τις τυπικές μαργαρίτες της οικογένειας, οι οποίες φέρονται μεμονωμένες στις άκρες ανθικών στελεχών που ξεκινούν από το κέντρο της ροζέτας των φύλλων. Οι μαργαρίτες είναι συνήθως κίτρινες στο κέντρο και έχουν τα περιφερειακά πέταλα σε πολλούς χρωματισμούς (μονόχρωμα, δίχρωμα ή τρίχρωμα). Τα χρώματα είναι έτσι διατεταγμένα ώστε να σχηματίζουν δακτυλίους. Το απόγευμα και σε περιπτώσεις συννεφιάς τα άνθη κλείνουν. Ανθίζει το φυτό από το καλοκαίρι μέχρι το φθινόπωρο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκμεί σε μέτρια, αμμώδη και με πολύ καλή στράγγιση εδάφη. Προτιμά ηλιόλουστες τοποθεσίες. Είναι ανθεκτικό στη ζέστη και στην εδαφική ξηρασία.

Καλλιέργεια

α. Φύτευση: Οι αποστάσεις φύτευσης είναι 20-25 εκατοστών.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με διαίρεση.

Ασθένειες: Προσβάλλεται από ωίδιο το οποίο καταπολεμάται με θειάφι και με διασυστηματικά ωιδιοκτόνα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην εντυπωσιακή ανθοφορία του φυτού η οποία διαρκεί μεγάλο διάστημα, καθώς και στο φύλλωμά του.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σε παρτέρια ή μπροστά σε ανθώνες και για την δημιουργία μπορντούρας, καθώς και για εδαφοκάλυψη. Επίσης χρησιμοποιείται για φύτευση σε βραχόκηπους.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία μπορντούρας και για εδαφοκάλυψη στους χώρους του Σκοπευτηρίου.

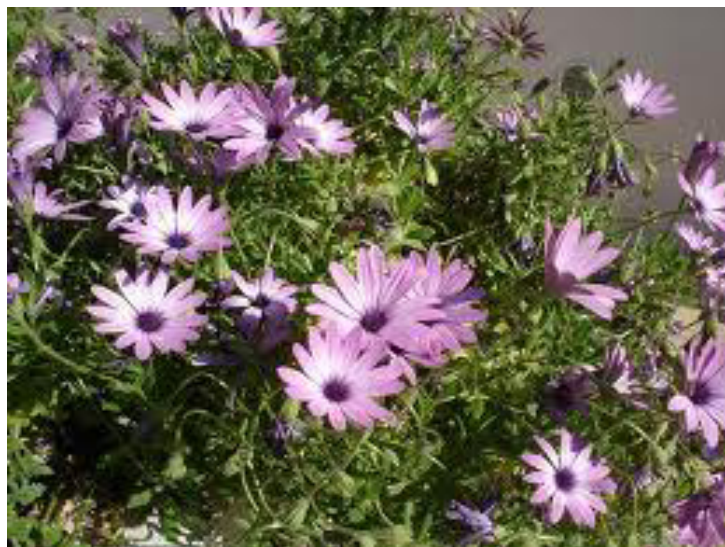
β. Χρήση στην ανθοκομία: Χρησιμοποιείται για φύτευση σε φυτοδοχεία.

4. Διμορφοθήκη

Dimorphotheca aurantiaca

Οικογένεια: Asteraceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Αφρική.

Εικ. 86

Διμορφοθήκη

Βοτανική περιγραφή: Είναι πολυετές ποώδες καλλωπιστικό φυτό με έρπουσα και κρεμοκλαδή ανάπτυξη η οποία σπάνια ξεπερνά τα 40 εκατοστά σε ύψος.

Τα φύλλα του φυτού είναι ανοικτά πράσινα και ωοειδή ή αντίστροφα λογχοειδή με οδοντωτή περιφέρεια.

Τα άνθη του φυτού σχηματίζουν τις τυπικές μαργαρίτες της οικογένειας, διαμέτρου 10 εκατοστών και φέρονται μεμονωμένα. Το κέντρο είναι στις περισσότερες περιπτώσεις κιτρινοκαφέ. Τα περιμετρικά πέταλα μπορεί να είναι άσπρα, κίτρινα, πορτοκαλί, βερικοκί ή ροζ. Πολλές ποικιλίες σχηματίζουν μωβ δακτύλιο στη βάση των πετάλων. Τα άνθη κλείνουν με τη δύση του ηλίου. Ανθίζει από την άνοιξη έως το φθινόπωρο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε αμμώδη, μέτρια ή πτωχά εδάφη με εξαιρετική στράγγιση. Προτιμά ηλιόλουστες τοποθεσίες και αντέχει σε παραθαλάσσιες περιοχές.

Καλλιέργεια

α. Φύτευση: Φυτεύεται σε αποστάσεις 25-30 εκατοστών, ανάλογα με την πυκνότητα και την ταχύτητα κάλυψης που επιδιώκεται.

β. Άρδευση: Επειδή έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό το φυτό δεν χρειάζεται πολύ συχνές αρδεύσεις.

γ. Κλάδευμα: Κλαδεύεται αρχές της άνοιξης για να αναπτύξει νέα και πυκνότερη κόμη.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με μοσχεύματα.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στη άφθονη και εντυπωσιακή ανθοφορία του φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την δημιουργία μπορντούρας και για εδαφοκάλυψη και για φύτευση σε ανθώνες. Λόγω της κρεμοκλαδούς του ανάπτυξης το φυτό μπορεί να φυτευθεί σε αναβαθμίδες, για να γεφυρώνει διαφορετικά υψόμετρα. Είναι επίσης κατάλληλο φυτό για φύτευση σε βραχόκηπους.

Στο Δήμο Καισαριανής έχει χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία μπορντούρας, καθώς και για εδαφοκάλυψη, στους χώρους του Σκοπευτηρίου και στη νησίδα της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Είναι κατάλληλο φυτό για φύτευση σε ζαρντινιέρες μπαλκονιών.

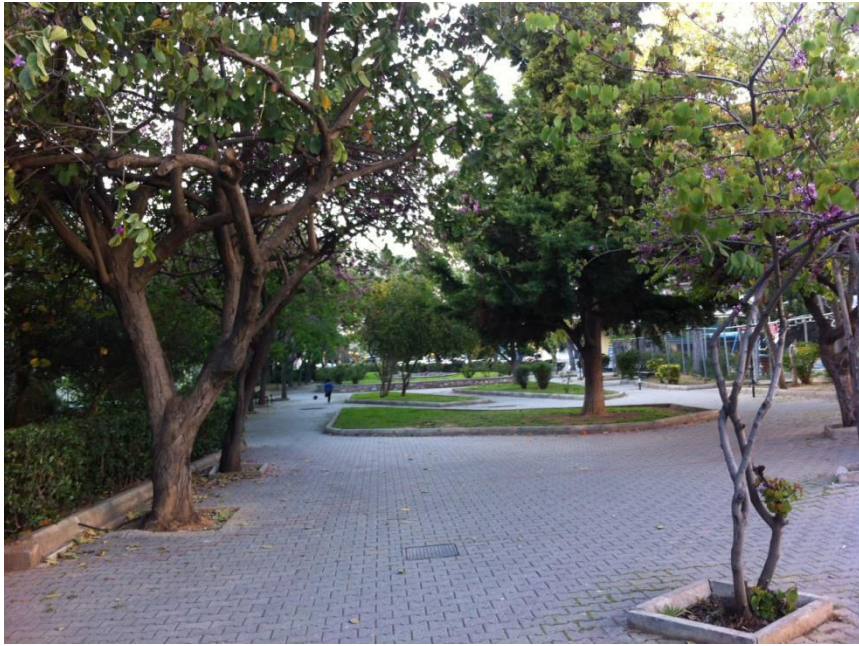
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικ. 87
Παρτέρι οδού Γρηγορίου Θεολόγου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 88
Παρτέρι οδού Γρηγορίου Θεολόγου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

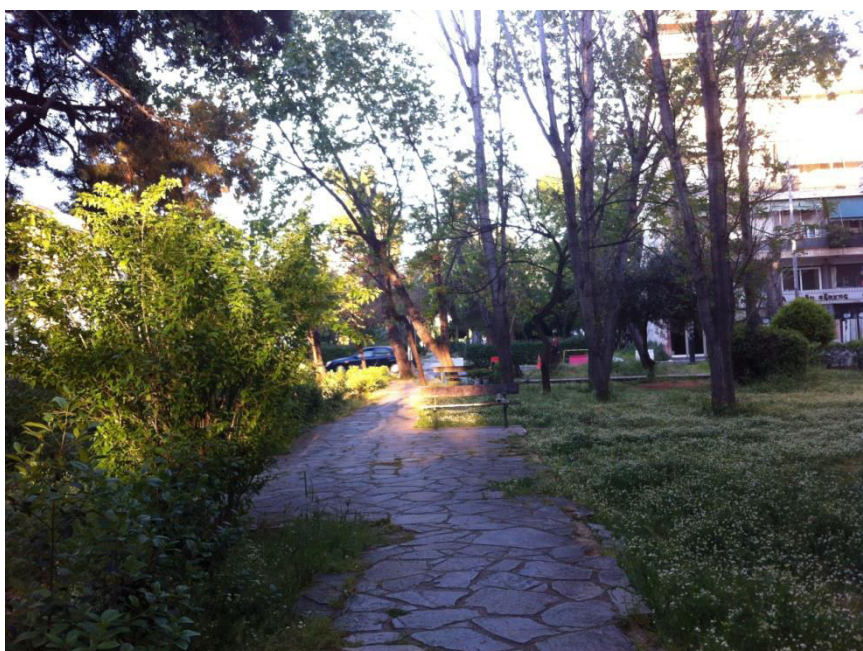
Εικ. 89
Πάρκο Αλεξάνδρου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

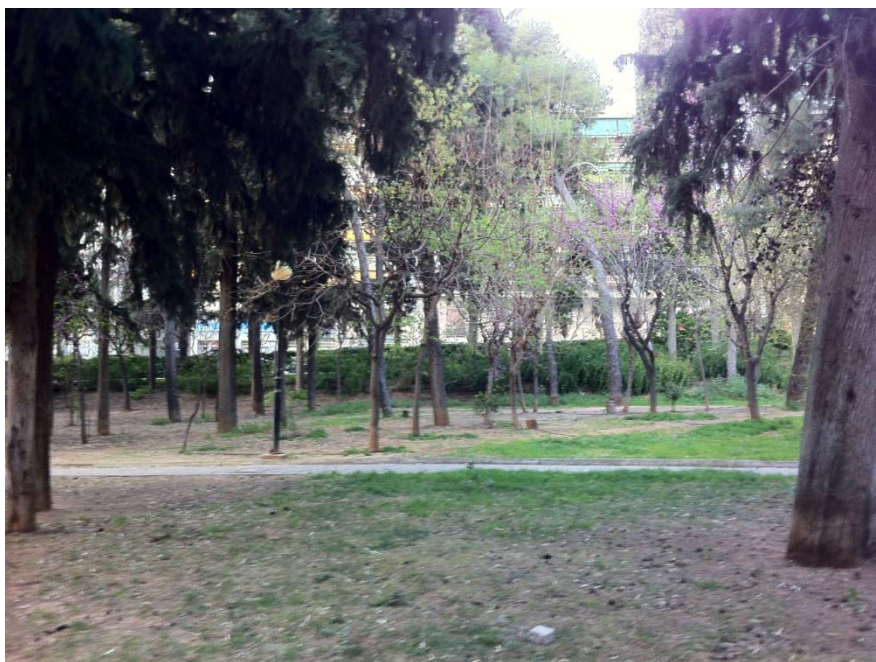
Εικ. 90
Πάρκο Αλεξάνδρου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 91
Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 92
Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 93
Άλσος Σκοπευτηρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 94
300άρης στόχος στο χώρο του Σκοπευτηρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

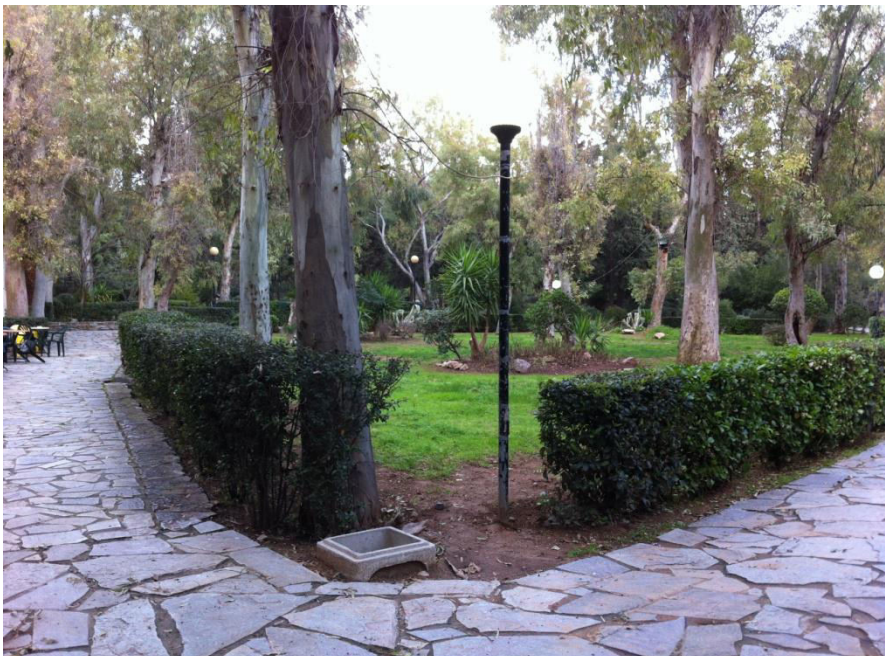
Εικ. 95
Παιδική χαρά στο χώρο του Ηριδανού
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρια)

Εικ. 96
Πάρκο Τσάφου στο χώρο του Ηριδανού
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρια)

Εικ. 97
Πάρκο Αϊ – Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

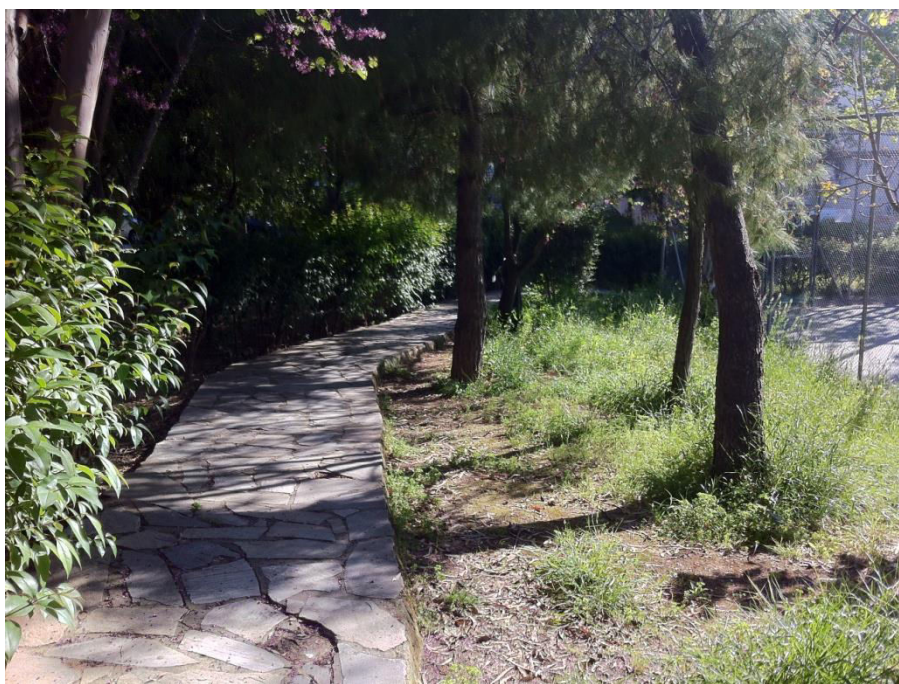
Εικ. 98
Πάρκο Αϊ - Γιάννη
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 99
Πάρκο 2ας Μαΐου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 100
Πάρκο 2ας Μαΐου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 101
Πάρκο Ανδρέα Δημητρίου
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

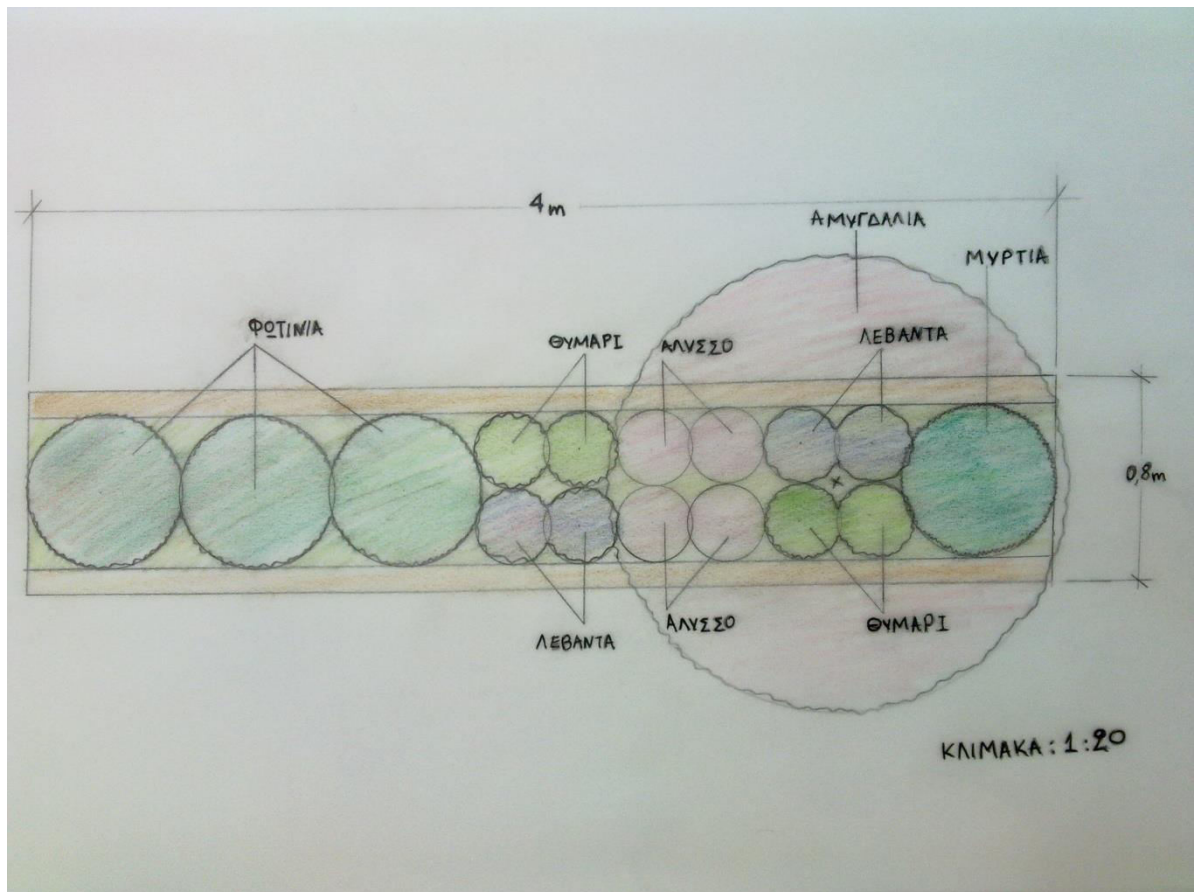
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI. ΣΕΛΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α. Σχέδιο

Το σχέδιο είναι μια πρόταση φύτευσης, για ένα μικρό κομμάτι της νησίδας η οποία ευρίσκεται στη λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως.

Εικ. 102
Νησίδα λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως
(Φωτογραφία: Α. Σαμάρα)

Εικ. 103

Σχέδιο πρότασης φύτευσης για τη νησίδα της λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως

B. Προτάσεις

Αδιαμφισβήτητα, σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, προφανώς και έχουν δημιουργηθεί προβλήματα σε μια τόσο μεγάλη έκταση πρασίνου όπως είναι αυτή του Δήμου Καισαριανής. Η οικονομική κρίση όμως δεν είναι η μόνη αιτία για όλα τα προβλήματα τα οποία έχουν παρουσιασθεί στο αστικό πράσινο της περιοχής. Ένας άλλος παράγων είναι η αδιαφορία του κόσμου, αλλά και αυτή της κυβέρνησης και των εκάστοτε υπευθύνων, οι οποίοι έχουν θέσει το θέμα του πρασίνου σε δεύτερη μοίρα. Δεν το έχουν βάλει σχεδόν καθόλου στις προτεραιότητές τους. Στη συνέχεια θα αναφερθούν ορισμένες προτάσεις-λύσεις οι οποίες αφορούν την επίλυση των προβλημάτων αυτής της έκτασης πρασίνου.

Ένα σοβαρό πρόβλημα είναι η συνολική προστασία του αστικού πρασίνου της Καισαριανής από ασθένειες, πυρκαγιές, καταπατήσεις και εκχερσώσεις. Με βάση αυτή την ανάγκη είναι απαραίτητος ένας συνολικός σχεδιασμός στα πλαίσια της συνολικής διαχείρισης του πρασίνου. Παράλληλα πρέπει να αντιμετωπισθεί και το ιδιοκτησιακό πρόβλημα το οποίο εμποδίζει τη συνολική αντιμετώπιση αφού η ανάπτυξη του «ιδιωτικού» πρασίνου μπορεί να συμβάλλει με καθοριστικό τρόπο στην επίτευξη των στόχων της πρότασης.

Το σύνολο των ελευθέρων χώρων - χώρων πρασίνου - παρουσιάζει υποβάθμιση και ελλιπή συντήρηση. Είναι απαραίτητη η ανασύνθεση και συμπλήρωση αυτού ενταγμένου σε νέες φυτοτεχνικές παρεμβάσεις. Οι συνολικές εργασίες πρασίνου (μελέτη - κατασκευή - συντήρηση - παραγωγή και εμπορία φυτικού υλικού) γίνονται κατά κύριο λόγο χειρωνακτικά και συνεπώς η δυνατότητα απασχόλησης εργατικού δυναμικού είναι η υψηλότερη από κάθε άλλη κατηγορία έργων. Αποτελεί διέξοδο, λοιπόν, στην κρίση της ανεργίας του «Γεωτεχνικού κλάδου» και παράλληλα ενισχύονται οι συγγενείς τομείς παραγωγής και πώλησης διακοσμητικού φυτικού υλικού, κηποτεχνικού εξοπλισμού και άρδευσης και συναφών δραστηριοτήτων.

Κάποιες προτάσεις οι οποίες αφορούν τη συντήρηση του πρασίνου της περιοχής και οι οποίες θα μπορούσαν να υλοποιηθούν είναι να

επιλέγονται δένδρα κατάλληλα για το περιβάλλον της περιοχής, τα οποία θα πρέπει να είναι ανθεκτικά σε εχθρούς και ασθένειες.

Το κλάδευμα των δένδρων θα πρέπει να γίνεται με την συμμετοχή γεωπόνων ώστε να εξαλειφθούν φαινόμενα με δένδρα τα οποία, λόγω λανθασμένου κλαδεύματος, πέφτουν με τον αέρα. Θα πρέπει επιπλέον να γίνει ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των καταστηματάρχων για τις συνέπειες από το αυθαίρετο κλάδευμα το οποίο κάνουν στα δένδρα.

Επίσης δεν θα πρέπει να καλύπτονται μετά από εργασίες οι ρίζες των δένδρων με τσιμέντο, γεγονός το οποίο οδηγεί στο φαινόμενο να σηκώνονται τα πεζοδρόμια από τις ρίζες αυτών επειδή αυτές ψάχνουν οξυγόνο για να αναπνεύσουν. Ακόμη θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες δενδροστοιχίες εφόσον αρκετές, από τις υπάρχουσες, έχουν ήδη καταστραφεί λόγω της ανοικοδόμησης.

Επιπρόσθετα, θα μπορούσαν να ψηφισθούν νομοθεσίες ειδικές για την προστασία του αστικού πρασίνου και να συνταχθούν συγκεκριμένες προδιαγραφές για τα είδη και τις ποσότητες των φυτών τα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση του υπάρχοντος πρασίνου και τη δημιουργία νέου. Με αυτό τον τρόπο θα εμπλουτισθούν κατάλληλα και θα βελτιωθούν τα υφιστάμενα πάρκα της πόλης έτσι ώστε να ενισχυθεί ο ευεργετικός τους ρόλος.

Επιπλέον είναι αναγκαία η ένταξη του πρασίνου στο χώρο και η σύνδεσή του με τις καθημερινές λειτουργικές ανάγκες της πόλης. Το είδος και η σύνθεση του πρασίνου θα πρέπει να προσδιορίζονται όχι μόνο με αισθητικά στοιχεία, αλλά και με στοιχεία εξυπηρέτησης και άλλων αναγκών όπως ο περιορισμός της ηχορύπανσης, η διευκόλυνση της κυκλοφορίας, η προστασία των κατοικημένων περιοχών κ.ά. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει συνδυασμός των χώρων πρασίνου με εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού και αναψυχής.

Η αύξηση του ποσοστού πρασίνου σε μια περιοχή συμβάλλει κατά άμεσο και ευθύ τρόπο στη «δημιουργία πόλου προτίμησης» με αύξηση της επισκεψιμότητας και της παραμονής σε αυτόν με τα ανάλογα οικονομικά και εργασιακά οφέλη τόσο για τους επαγγελματίες όσο και για τους κατοίκους της περιοχής αυτής.

Μία άλλη πρόταση αποτελεί η απόκτηση περισσότερων χώρων και θέσεων στάθμευσης με υπέργεια και υπόγεια τεχνικά έργα κάθετης διάταξης, με παράλληλη απελευθέρωση ανοικτών χώρων για πράσινο και άνετη πεζή κυκλοφορία στην περιοχή. Η απομάκρυνση του αυτοκινήτου από τον αστικό ιστό με «πολλαπλής μορφής» έργα και κίνητρα αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση όσον αφορά την ανάκτηση περισσότερο και ελεύθερου χώρου της πόλης.

Η αύξηση των πεζοδρομήσεων και του πρασινισμού των ακαλύπτων χώρων μετατρέποντάς τους σε «πράσινους οπτικούς διαδρόμους και οάσεις», με δενδροστοιχίες σκιάς σε διατάξεις φύτευσης, θα επιτρέπουν και θα βοηθήσουν τη βελτίωση του μικροκλίματος σε επίπεδο γειτονιάς. Αυτό θα μπορούσε να γίνει σε συνδυασμό με την όποια διαθεσιμότητα «ακαλύπτων» χώρων σε πολεοδομικά τετράγωνα τα οποία μπορεί να συνδέονται με τους πεζόδρομους σε «ενιαίες ενότητες-μικροσυμπλέγματα» πρασίνων κηλίδων (οάσεων) στην πόλη.

Τέλος η συμμετοχή των ιδιωτών στο συνολικό σχεδιασμό και στην υλοποίηση για τη βελτίωση του αστικού πρασίνου είναι πολύ σημαντική. Η συμμετοχή αυτή θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να προάγει τον τελικό στόχο και άρα θα πρέπει τα όποια κίνητρα δοθούν να είναι προς την κατεύθυνση αυτή.

Οι προτάσεις αυτές είναι υλοποιήσιμες φθάνει να γίνει αντιληπτή η σημασία του πρασίνου στην πόλη. Για τους ανωτέρω βασικούς άξονες είναι απαραίτητη η διαμόρφωση μελετών και η κατασκευή διάφορων έργων πρασίνου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναμφίβολα, η Καισαριανή φιλοξενεί πλούσιο πράσινο χώρο. Είναι από τους πιο πλούσιους δήμους σε πράσινο και αυτό εύκολα μπορεί κάποιος να το αντιληφθεί κάνοντας μια μικρή βόλτα στην περιοχή. Συνδέεται τόσο στενά με τον υπερκείμενο Υμηττό, άρα ταυτόχρονα και με την ιστορία του. Η Καισαριανή είναι μια γωνιά της Αθήνας την οποία περιδιάβαιναν και κατοικούσαν άνθρωποι από τα προϊστορικά χρόνια και κάποτε ήταν κέντρο φιλοσοφίας και λατρείας, μια γωνιά με μύθους και δοξασίες, αλλά και πραγματικές ιστορίες.

Αυτή τη γωνιά διάλεξαν οι Μικρασιάτες πρόσφυγες για να στήσουν την κατοικία τους γυμνοί, πεινασμένοι και αρκετές φορές εγκαταλελειμμένοι στην τύχη τους, γωνιά στην οποία πάλεψαν και επιβίωσαν. Δέθηκαν με το νέο τους τόπο και τον αγάπησαν. Πολέμησαν πολύ για να παραμείνει ανυπότακτη, για να καταφέρουν να ξανακτίσουν την πόλη τους ξανά και ξανά, μετά από κάθε πόλεμο. Κατάφεραν πολλά πράγματα και χρόνο με το χρόνο κέρδισαν πολλές μάχες για την πόλη τους έτσι ώστε να γίνει καλύτερη. Τώρα όμως, στις ημέρες μας, οι άνθρωποι δεν πολεμάνε όπως τότε. Την έχουν αμελήσει και έχουν παραμελήσει αυτή την τεράστια έκταση πρασίνου και τη μεγάλη ιστορία που κουβαλά σε κάθε στενό. Είναι χρέος της κυβέρνησης, του Δήμου και της κοινωνίας να προστατεύσει όσα φιλοξενούνται στην Καισαριανή. Έχουν κάνει κάποιες προσπάθειες, αλλά ποτέ δεν ήταν μόνιμες ούτε εντατικές.

Οφείλει η Ελλάδα, αφ' ενός η κυβέρνηση και αφ' ετέρου ο Δήμος, να μην επιτρέπουν να επαναληφθούν τα λάθη του παρελθόντος σε μια εποχή διατάραξης της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος. Στο νέο «Ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας-Αττικής 2021», στο οποίο έχει ενταχθεί και ο Δήμος Καισαριανής, πρέπει να κινηθούν εντατικά και όχι μόνο στα χαρτιά. Μια νέα πνοή στο χώρο της Καισαριανής είναι απαραίτητο στοιχείο και για τους κατοίκους της.

Πρέπει ο κόσμος να καταλάβει γενικότερα τη σημαντικότητα του αστικού πρασίνου και ποιοί είναι οι λόγοι για τους οποίους πρέπει αυτό να βελτιωθεί και να αναπλασθεί. Ως πράσινη ανάπλαση εννοούμε το σύνολο των επεμβάσεων οι οποίες στοχεύουν στην ανάπτυξη του πρασίνου με σκοπό την αισθητική, περιβαλλοντική και λειτουργική αποκατάσταση της περιοχής αναφοράς, διαχρονικά, με το ελάχιστο κόστος διαχείρισης και ανάλωσης φυσικών πόρων (αειφορική προσέγγιση). Συνεπώς η πράσινη ανάπλαση δεν είναι διακόσμηση, δεν είναι πολυτέλεια. Είναι επιτακτική κοινωνική ανάγκη και προϋπόθεση επιβίωσης τουλάχιστον για τις επιβαρυμένες περιβαλλοντικά περιοχές.

Ο κόσμος πρέπει να παλέψει για μια καλύτερη ζωή με τον ίδιο ζήλο όπως άλλοτε για ένα όμορφο πράσινο τόπο. Το νέο σχέδιο της Αθήνας «Αττικής 2021» είναι μια καλή ευκαιρία για να βελτιώσουν και να καλυτερεύσουν το αστικό πράσινο, το οποίο αποτελεί ένα από τους πιο σημαντικούς παράγοντες στη ζωή του ανθρώπου και είναι χρέος του πλέον να το πράξει. Το πράσινο δίνει χρώμα στη ζωή ή πιο σωστά το πράσινο είναι ζωή, είναι έμπνευση, είναι αξία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Ελληνική βιβλιογραφία

1. Γεωργακοπούλου Χρυσόθεμις-Βογιατζή «Καλλωπιστικά φυτά εξωτερικών χώρων» – Α΄ Έκδοση – Θεσσαλονίκη 2009.
2. Γκίζας Γεώργιος «Σημειώσεις διάλεξης αειθαλών καλλωπιστικών φυτών» – Άρτα 2009.
3. Γκίζας Γεώργιος «Σημειώσεις διάλεξης φυλλοβόλων καλλωπιστικών φυτών» – Άρτα 2009.
4. Καρράς Γιώργος, Καρρά Άννα «Ετήσια, Πολυετή και Βολβώδη. Η παραγωγή, η φροντίδα και η χρήση τους στην κηποτεχνία» – Εκδόσεις «ΑγροΤύπος» – Αθήνα 2006.
5. Κουβάς Γιάννης «Το διάβα της Καισαριανής» – Εκδόσεις «Θ. Φασούλα» – Αθήνα 1996.
6. Πάτλης Γιάννης «Κήπος και Φυτά» – Εκδόσεις «Αθ. Σταμούλης».
7. Τζόκας Σπύρος «Καισαριανή η Φυσιογνωμία μιας πόλης» – Εκδόσεις Χριστάκης – Αθήνα 1998.

β. Ιστοσελίδες

1. <http://botanotherapia.blogspot.gr/2013/04/6.html>
2. <http://delta-trees.blogspot.gr/2011/10/blog-post.html>
3. <http://delta-trees.blogspot.gr/2011/10/eucalyptus.html>
4. http://el.tree-pictures.com/sycamore_tree_photos.html
5. <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%B1>
6. <http://enallaktikidrasi.com/2013/05/dentrolivano-xrisi-kai-therapeftikes-idiotites/>
7. <http://fitoriasavaidi.gr/el/products-184/contact.php>
8. http://fytosymvoules.blogspot.gr/2011/06/blog-post_8526.html
9. <https://geolocation.ws/v/P/53362390/lonicera-spp-en>
10. http://greek_greek.enacademic.com/12096/%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%B1
11. <http://istath.blogspot.gr/2012/06/vitex-agnus-castus.html>

12. <http://kentromeletisarxaiasthourias.wordpress.com/2012/11/18/%ce%b1%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%81%ce%af%cf%84%ce%b1-anthemis-chia/>
13. <http://neotita.gr/%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AE%CF%82/>
14. <http://spitikiposkaimpalkoni.blogspot.gr/2013/04/daphne.html>
15. <http://www.antemisararis.gr/product.aspx?iid=3168>
16. <http://www.anthokipos.com/el/astheneies/51-entomologikes-astheneies/54-katapolemshsh-aleyrwdh.html>
17. <http://www.avragreen.gr/8-86/Attikh--Dasos-Koisarianhs>
18. http://www.bioproionta.com/bio/template/botana/botana_b.html
19. <http://www.ebay.it/itm/10-SEMI-DI-koelreuteria-Koelreuteria-paniculata-Laxm-/221352351549>
20. <http://www.e-kaisariani.gr/>
21. <http://www.fytokomia.gr/permalink/3376.html>
22. <http://www.fytokomia.gr/permalink/4036.html>
23. <http://www.fytokomia.gr/permalink/6704.html>
24. http://www.gaiapedia.gr/gaiapedia/index.php/%CE%91%CF%83%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%BC%CF%80%CE%B9%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%AC%CF%82_%CE%A6%CE%BF%CF%85%CE%B6%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF
25. http://www.gardengroup.gr/plant.aspx?plant_id=2920
26. <http://www.google.gr/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=images&cd=&ved=0CAcQjRw&url=http%3A%2F%2Fwww.fytoria-kaplanoglou.gr%2F%3Fcat%3D3&ei=wmSQVIi6HMOaygOW24KIBA&bvm=bv.81828268,d.bGQ&psig=AFQjCNGvmLoZvLnhpY-wVdwdL9oWotXrsQ&ust=1418835431702028>
27. <http://www.lawnandgarden.com.cy/problem-solving/ornamentals/pythium1>

28. <http://www.livepedia.gr/index.php?title=%CE%91%CE%BA%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%B1>
29. <http://www.mikrosapoplous.gr/iliada/MELIA.htm>
30. <http://www.plantsdb.gr/el/plants-library/shrubs/227-plumbago-auriculata>
31. http://www.protypafytoria.gr/index.php?page=shop.product_details&fypage=yagendoo_VaMazing_zoom2.tpl&product_id=220&category_id=15&option=com_virtuemart&Itemid=376
32. <http://www.tzambaspiti.gr/catalogue/kepos/phuteuses/phuta/anarrixwmena/0000033-2-giasemi-kitrino-hubilis-aromatiko-glastra-10lt-8204/>
33. http://www.valentine.gr/geranium_gr.php
34. http://www.wfdt.teilar.gr/15_th_Panhellenic_Forestry_CONFERENCE/Presentations/Tsopelas.pdf
35. <http://www.φvτα.gr/index.php/dafni-apolonos>